

ผลของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่มีต่อเจตคติในการป้องกันการเสพยาบ้าของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดนวลนรดิศ กรุงเทพมหานคร

ปริญญานิพนธ์
ของ
วชิรา บุตรวัยวุฒิ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว
พฤษภาคม 2545
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

๖๖๖. 450712

๖15๖๖

๖.๖

ผลของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่มีต่อเจตคติในการป้องกันการเสพยาบ้าของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดนวลนรดิศ กรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ

ของ

วชิรา บุตรวัยวุฒิ

14 ส.ค. 2545

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว
พฤษภาคม 2545

๖1495๖2

วชิรา บุตรวัยวุฒิ (2545). ผลของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่มีต่อเจตคติในการป้องกันการเสพยาบ้าของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดนวลนรดิศ กรุงเทพมหานคร. ปริญญาโท กศ.ม.
(จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
คณะกรรมการควบคุม : ผู้ช่วยศาสตราจารย์.ดร. นันทา สุวัทนา, รองศาสตราจารย์ นิภา ศรีไพโรจน์.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาผลของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่มีต่อเจตคติในการป้องกันการ
การเสพยาบ้าของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดนวลนรดิศ กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็น
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีคะแนนเจตคติในการป้องกันการเสพยาบ้าตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ที่ 25 ลงมา
จำนวน 30 คน แล้วสุ่มอย่างง่ายเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 15 คน กลุ่มทดลองได้รับการเรียนรู้
แบบมีส่วนร่วม และกลุ่มควบคุมได้รับการอบรม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบวัดเจตคติในการป้องกันการ
การเสพยาบ้า โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและโปรแกรมการอบรม สถิติใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ
t-test Independent และ t-test Dependent

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. นักเรียนที่ได้รับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมมีเจตคติในการป้องกันการเสพยาบ้าเพิ่มขึ้น หลังจากได้
รับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. นักเรียนที่ได้รับการอบรมมีเจตคติในการป้องกันการเสพยาบ้า ก่อนและหลังการได้รับการอบรมไม่
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
3. นักเรียนที่ได้รับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและนักเรียนที่ได้รับการอบรม มีเจตคติในการป้องกันการ
การเสพยาบ้าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

**THE EFFECT OF PARTICIPATORY LEARNING ON AMPHETAMINE
PREVENTIVE ATTITUDE OF MATTAYOM SUKSA I STUDENTS OF
WAT NAUNNORADIS SCHOOL IN BANGKOK**

AN ABSTRACT

BY

VACHIRA BOOTVAIYAVOOT

**Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education Degree in Guidance and Counseling Psychology
at Srinakharinwirot University**

May 2002

Vachira Bootvaiyavoot.(2002) *The Effect of Participatory Learning on Amphetamine Preventive Attitude of MathayomSuksa I Students of Wat Nuannoradis School in Bangkok.* Master Thesis, M.Ed.(Guidance and Counseling Psychology).Bangkok : Graduate School , Srinakharinwirot University .
Advisor Committee : Assistant Prof. Dr. Nanta Sooruksa , Assoc. Prof. Nipa Sriphairot.

The purpose of this experimental research was to study the effect of participatory learning on amphetamine preventive attitude of mathayom suksa I students of Wat Nuanoradis School in Bangkok in the acadamic year 2001. The subjects of thirty students were randomly selected from the students whose amphetamine preventive attitude scores were below the twenty-fifth percentile. The subjects were then randomly selected into experimental group and control group, each group consisted of 15 students. The experimental group was given the participatory learning program and the control group was given training program. The research instruments were amphetamine preventive attitude questionnaire, the participatory learning program and training program. The data were analyzed by t-test independent and t-test dependent.

The results of the study were as follows

1. Amphetamine Preventive Attitude of the students whose participated in the participatory learning program significantly increased at .01 level.

1. There was no significantly difference in amphetamine preventive attitude of the students who participated in the training .

2. There was significantly difference in amphetamine preventive attitude between the experimental group and the control group at the level of .01.

ปริญญานิพนธ์

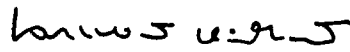
เรื่อง

ผลของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่มีต่อเจตคติในการป้องกันการเสพยาบ้าของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดนวลนรดิศ กรุงเทพมหานคร

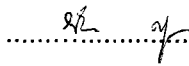
ของ

นายวชิรา บุตรวัยวุฒิ

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

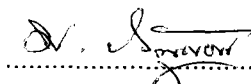
.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. นภาพร หะวานนท์)
วันที่ 10 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2545

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

.....ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นันทา สุรักษา)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ นิภา ศรีไพโรจน์)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ศาสตราจารย์ ดร. พงษ์พรณ เกิดพิทักษ์)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รองศาสตราจารย์ ดร. เมธินทร์ ปิณณูชน)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทา สุริรักษา ประธานกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ นิภา ศรีไพโรจน์ กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ที่กรุณาแนะนำชี้แนะแก้ไขข้อบกพร่อง ตลอดจนช่วยเหลือและให้กำลังใจผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาที่ได้รับเป็นอย่างยิ่ง จึงถือโอกาสขอขอบพระคุณมา ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ กมลรัตน์ กรีทอง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วันเพ็ญ พงศ์ประยูร และ อาจารย์ จำรอง เงินดี ที่ให้คำแนะนำและเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร. ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ และรองศาสตราจารย์ ดร. เมธินันท์ ภิญโญชน ที่ได้กรุณาเป็นกรรมการแต่งตั้งเพิ่มเติมในการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงเรียนวัดนวลนรดิศ และคณาจารย์ทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการใช้สถานที่และขอขอบคุณนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณ อาจารย์จำรอง เงินดี รองคณบดีฝ่ายวิจัยคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ที่คอยช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาแนะนำ ให้กำลังใจมาโดยตลอด

ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชีรพรรณ ชีรพงษ์ ที่ให้ความช่วยเหลือให้คำแนะนำตลอดมาตั้งแต่เริ่มการวิจัย

ขอขอบคุณเพื่อน ๆ จิตวิทยาการแนะแนว ปีการศึกษา 2540 ที่ให้การช่วยเหลือเอื้อเฟื้อด้วยดีเสมอมา

ขอขอบคุณ คุณสุกัญญา สังข์ทรัพย์ และ เจ้าหน้าที่ศูนย์ให้คำปรึกษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด (ราชดำริ) ทุกท่านที่ให้กำลังใจ และให้การช่วยเหลือในการเก็บข้อมูล

ขอขอบคุณคนในครอบครัวทุกคนที่ให้กำลังใจ ห่วงใย และให้การช่วยเหลือจนผู้วิจัยประสบความสำเร็จในการศึกษา

วชิรา บุตรวิบูลย์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	5
ความสำคัญของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	5
ตัวแปรที่ศึกษา.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
สมมติฐานของการวิจัย.....	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับยาบ้า.....	10
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับยาบ้า.....	27
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเจตคติ.....	29
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเจตคติ.....	38
เอกสารเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม.....	40
งานวิจัยเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม.....	47
3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	48
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	48
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	48
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	53
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	54
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	56
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	56
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	57
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	62
สังเขปความมุ่งหมาย สมมติฐาน และวิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	62
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.....	64
อภิปรายผล.....	64
ข้อเสนอแนะ.....	66
ข้อจำกัดของงานวิจัย.....	67

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
บรรณานุกรม.....	68
ภาคผนวก.....	75
ประวัติผู้วิจัย.....	175

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1	เปรียบเทียบบทลงโทษของผู้กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ ในประเภท 1 ตาม พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522.....	19
2	แสดงการแบ่งกลุ่มประเภทต่างๆ.....	42
3	เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยเจตคติในการป้องกันการเสพยาบ้าของนักเรียน กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง.....	57
4	การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยเจตคติในการป้องกันการเสพยาบ้าของ นักเรียนกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมก่อนการทดลอง.....	58
5	การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยเจตคติในการป้องกันการเสพยาบ้าของ นักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังได้รับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม.....	59
6	การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยเจตคติในการป้องกันการเสพยาบ้าของ นักเรียนกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังได้รับการอบรม.....	60
7	การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยเจตคติในการป้องกันการเสพยาบ้าของ นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังได้รับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และได้รับการอบรม.....	61

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

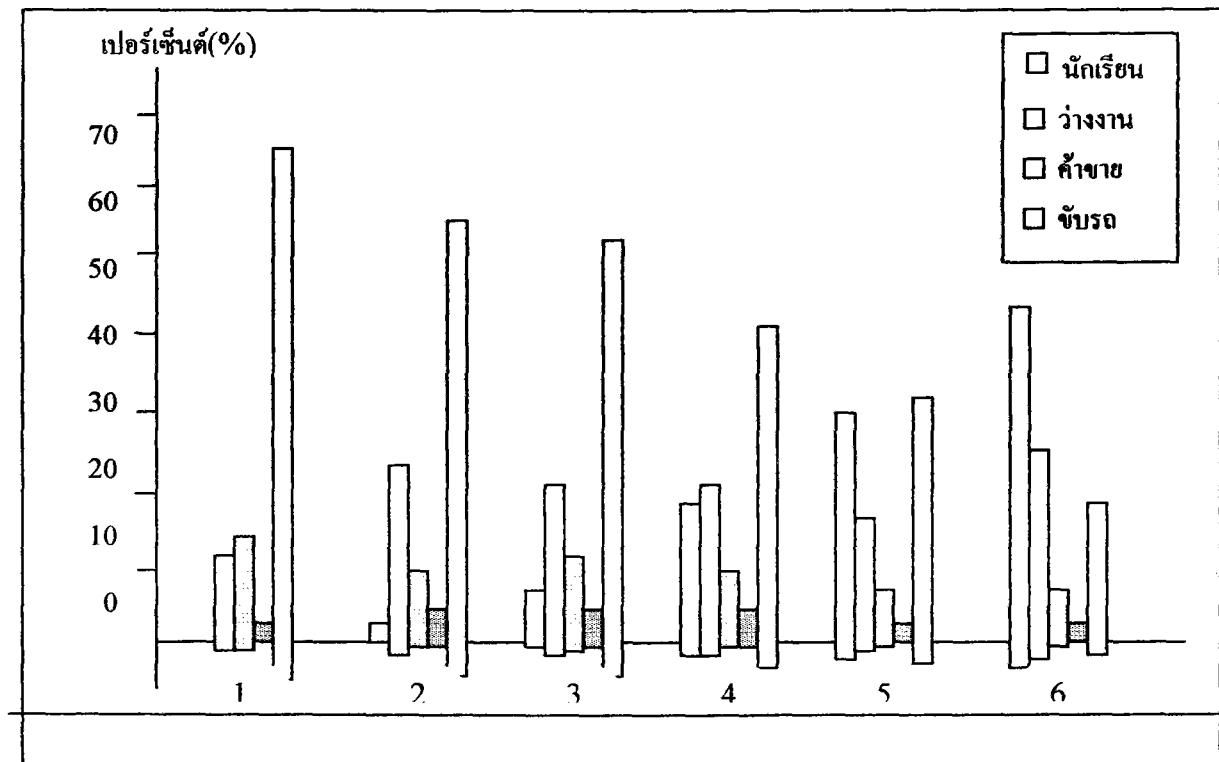
1	แผนภูมิแสดงอัตราส่วนอาชีพของผู้เข้ารับการบำบัดรักษายาบ้า ปี 2533 - 2538	1
2	แสดงองค์ประกอบการเรียนรู้เจตคติตามขั้นตอน.....	43
3	แสดงขั้นตอนและกิจกรรมการสอนเจตคติ.....	45

บทที่ 1 บทนำ

ภูมิหลัง

ปัญหายาเสพติดนับว่าเป็นปัญหาที่สำคัญที่เกิดขึ้น ในสังคมไทยเป็นเวลานานจนกระทั่งปัจจุบัน ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจรอบครัว สังคม และความมั่นคงของประเทศ โดยเฉพาะปัจจุบันนี้มีการขยายขนาดและแพร่ระบาดเข้าสู่เยาวชนที่กำลังศึกษาเล่าเรียนอยู่ในสถานศึกษา มีการพัฒนารูปแบบทั้งตัวยา วิธีการเสพ รวมทั้งจุดประสงค์ในการเสพ และจากข้อมูลของกองบำบัดรักษาสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ 2540:8) พบว่าตั้งแต่ปี 2533 – 2538 กลุ่มผู้ใช้ยาบ้าเดิมเป็นกลุ่มผู้ใช้แรงงานเป็นหลัก แล้วมีการขยายตัวไปยังกลุ่มเยาวชนวัยรุ่นทั้งในและนอกสถานศึกษา ในปี 2538 กลุ่มนักเรียน นักศึกษาที่ใช้ยาบ้ามีมากถึง 47.20 % เมื่อเทียบกับอาชีพอื่น ดังแสดงในแผนภูมิ

แผนภูมิแสดงอัตราส่วนอาชีพของผู้เข้ารับการบำบัดรักษา (ยาบ้า) ปี 2533 – 2538

หมายเหตุ : อาชีพใช้แรงงานประกอบด้วย เกษตรกร รับจ้าง และคนงานก่อสร้าง

(ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ. 2540 : 8)

นอกจากนี้จากการสำรวจสถานการณ์ปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาของสำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด สำนักงาน ปปส. (สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด. 2542 : 27) พบว่า ยาเสพติดที่แพร่ระบาดในกลุ่มนักเรียนมีการผันแปรไปตามสถานการณ์ปัญหาในภาพรวม กล่าวคือ หลายปีก่อนหน้านี้เฮโรอีนมีการแพร่ระบาดมาก แต่ในระยะหลังยาเสพติดใหม่ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มยากระตุ้นประสาทหรือหลอนประสาทบางส่วนเริ่มมีแนวโน้มได้รับความนิยมเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะการศึกษานั้นพบว่า ยาบ้ามีความสำคัญมากที่สุดในระยะหลังและน่าจะเป็นตัวยาเสพติดที่กำลังมีแนวโน้มของการแพร่ระบาดมากที่สุด ซึ่งการใช้ยาบ้าในสถานศึกษาพบได้มีทั้งในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ปรากฏว่า กลุ่มนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับอาชีวศึกษาเป็นกลุ่มเป้าหมายที่มีการแพร่ระบาดที่สุดในกลุ่ม นักเรียน สอดคล้องกับการวิจัยของโสภา ชูพิกุลชัย ที่พบว่าผู้ติดยาเสพติดส่วนใหญ่อยู่ในวัยรุ่น คือ อายุระหว่าง 15-25 ปี อันเป็นวัยที่อยู่ระหว่างการศึกษาระดับมัธยมศึกษาถึงอุดมศึกษาและกำลังมีการเปลี่ยนแปลงชีวิต ซึ่งอาจถูกชักนำไปในทางที่ผิดได้ง่าย (โสภา ชูพิกุลชัย. 2528: บทคัดย่อ)

วัยรุ่น เป็นวัยที่ใช้ยาเสพติดมากที่สุด ทั้งนี้เพราะบุคคลในวัยนี้ จะมีการเจริญเติบโตทางร่างกายเต็มที่แต่จิตใจและบุคลิกภาพ ยังไม่พัฒนาเท่ากับร่างกาย จึงทำให้จิตใจอ่อนไหว ไม่มั่นคงใจคอไม่หนักแน่น มีประสบการณ์ในชีวิตน้อย ต้องการการยอมรับจากกลุ่มเพื่อนหรือติดเพื่อน ชอบกระทำตัวเลียนแบบอย่าง ชอบของแปลกๆ ใหม่ๆ ไม่ว่าจะเป็นอารมณ์ หรือพฤติกรรมชอบเสี่ยงภัย และมีบุคลิกภาพบางอย่างที่ขัดแย้งกัน เช่น ไม่ต้องการรับผิดชอบอะไรทั้งสิ้น แต่ต้องการเป็นอิสระอย่างเต็มที่ด้วยบุคลิกลักษณะดังกล่าวทำให้ยาเสพติดเป็นสิ่งที่สามารถตอบสนอง ความต้องการทางร่างกายและจิตใจของวัยรุ่นได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ การรับรู้ของวัยรุ่นก็มีส่วนในการใช้ยาเสพติด โดย ไรท์ (Wright. 1975 : 75) ได้อธิบายว่าเมื่อบุคคลอยู่ในสถานการณ์ยั่วยู่ที่มีการกระตุ้นให้กระทำในสิ่งที่ขัดกับกฎเกณฑ์ของสังคม เช่น การเสพยาเสพติด บุคคลจะสามารถต้านทาน สถานการณ์ดังกล่าวได้มากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับอารมณ์และการรับรู้เกี่ยวกับสถานการณ์นั้น ซึ่งจะแตกต่างกันไปตามลักษณะของจิตใจและบุคลิกภาพ เช่น ผู้ที่มีลักษณะอ่อนไหวต่อสิ่งเข้าชวนได้ง่าย มีความวิตกกังวลและขาดความมั่นใจหรือเป็นผู้ที่มีความภาคภูมิใจในตนเองต่ำและกล้าแสดงออกน้อย ดังนั้น ในสถานการณ์ที่มีการยั่วยู่หรือให้เสพยาเสพติด เด็กวัยรุ่นที่มีความบกพร่องดังกล่าว จึงไม่สามารถต้านทานการติดยาเสพติดและมีโอกาสที่จะใช้หรือติดยาเสพติดได้ง่าย สำหรับผู้ที่สามารถต้านทานการติดยาเสพติดได้โดยไม่คิดจะทดลองเสพนั่น จากผลการศึกษาพบว่าเป็นผู้ที่รู้สึกไม่ดีต่อการเสพยาหรือรู้ว่ายาเสพติดมีอันตรายจึงเกิดความกลัว รู้สึกไม่ชอบและต้องการที่อยู่ห่างไกลจากยาเสพติดให้มากที่สุด ซึ่งหมายถึงมีเจตคติที่ไม่ดีต่อการใช้ยาเสพติด เจตคติจึงเป็นสิ่งที่มิอิทธิพลต่อการเลือกเสพหรือไม่เสพยาเสพติด ดังที่เชนและคณะ (Chein, et al. 1964 : 78) ได้ศึกษาเรื่องเจตคติ พบว่าการใช้ยาเสพติดของบุคคลสืบเนื่องมาจากเจตคติที่ชอบการทดลอง

และความถือคนอง นอกจากนั้น การดำเนินชีวิตของผู้ติดยาเสพติดมีเจตคติในทำนองที่เห็นว่าการฝ่าฝืนสังคมเป็นสิ่งที่น่าอภิรมย์ (antisocial hedonism)

นอกจากนี้ วิดดอน (Whiddon. 1975 : 3427 A) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความรู้เรื่องยาเสพติด เจตคติที่มีต่อยาเสพติดและการใช้ยาเสพติด ระหว่างนักเรียนเกรด 12 ของโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลางและขนาดเล็ก ได้แก่ แอลกอฮอล์ แอมเฟตามีน บาร์บิทูเรท เฮโรอีน แอลเอสดี กัญชาและบุหรี่ ผลการศึกษาพบว่า การมีความรู้ไม่ได้เป็นหลักประกันว่านักเรียนจะมีเจตคติที่ไม่ดีต่อยาเสพติด การมีความรู้ไม่ได้ช่วยระงับการใช้สารเสพติด นักเรียนที่มีเจตคติที่ดีต่อสารเสพติดมักจะหันไปใช้สารเสพติด ซึ่งผลการวิจัยนี้ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ วีรวรรณ สุธีรไกรลาศ (2536 : บทคัดย่อ) ซึ่งศึกษาตัวแปรเกี่ยวกับการต้านทานการติดยาเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และปีที่ 5 ในส่วนของเจตคติต่อการเสพยาเสพติด พบว่าความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับยาเสพติด และ ความภาคภูมิใจในตนเองสามารถทำนายการปฏิเสธการชักจูงเรื่องยาเสพติดจากเพื่อนในกลุ่ม นอกจากนี้จะพบความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติกับการเสพยาในงานวิจัยของอัปสร เตยตระกุลวัฒน์ (2533 :บทคัดย่อ) เรื่อง “ทัศนคติที่มีต่อยาเสพติดและปกติวิสัยเชิงอัตนัยของนักศึกษาครู” พบว่านักศึกษาที่เคยสูบบุหรี่ สุรา ยากระตุ้น และ กัญชา มีทัศนคติที่ดีต่อการเสพยาชนิดนั้นๆ มากกว่านักศึกษาที่ไม่เสพยา

จากการศึกษาและวิจัยดังกล่าวชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของความรู้ เจตคติ และ พฤติกรรมการเสพยาเสพติด ทั้งเจตคติต่อตนเองด้านคุณค่าของตนเองและเจตคติในด้านการตระหนักว่ายาเสพติดโดยเฉพาะยาบ้าเป็นโทษภัยใกล้ตัว นักเรียนที่มีความภาคภูมิใจต่ำ ขาดความมั่นใจในตนเอง แสดงออกน้อย จะเป็นผู้ที่มีความเสี่ยงต่อการถูกเข้ายวนและชักชวนให้เสพยาบ้าได้ง่าย จากการศึกษาของ วีรวรรณ สุธีรไกรลาศ (2536 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาตัวแปรเกี่ยวกับการต้านทานการติดยาเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร โดยมี กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และปีที่ 5 พบว่าความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับยาเสพติดและความภาคภูมิใจในตนเองสามารถทำนายการปฏิเสธการชักจูงเรื่องยาเสพติดจากเพื่อนในกลุ่มได้ นอกจากนี้ สนิท สมักรการ และคณะ (2530 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “พฤติกรรมและทัศนคติ เกี่ยวกับ ยาเสพติดของคนหนุ่มสาวไทย” พบว่า สาเหตุที่คนหนุ่มสาวติดยาเสพติดส่วนหนึ่งมาจากปัจจัยทางด้าน บุคลิกภาพ ความอ่อนแอทางด้านจิตใจ ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ วีรวรรณ สุธีรไกรลาศ (2536 : บทคัดย่อ) เรื่องของความภาคภูมิใจในตนเอง พบว่า นักเรียนที่ภาคภูมิใจในตนเองต่ำ ขาดความมั่นใจในตนเอง แสดงออกน้อย จะเป็นผู้ที่มีความเสี่ยงต่อการเข้ายวนและ ชักชวนให้เสพยาได้ ผู้ที่มีความเสี่ยงต่ำต่อการใช้ ยาเสพติดจะต้องมีเจตคติในตนเอง มีความภาคภูมิใจในตนเองโดยที่ไม่พึ่งพายาเสพติด นอกจากนี้ ควรที่จะมีความตระหนักในตนเอง สามารถค้นหาและเข้าใจจุดดีจุดด้อยของตนเองและ

เข้าใจความแตกต่างของตนเองมีกับบุคคลอื่น รวมทั้งมีความเห็นใจผู้อื่น มีความรู้สึกที่ตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและมีส่วนรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งความรู้สึกดังกล่าวก็ต้องมีพื้นฐานมาจากการมีความภาคภูมิใจในตนเองนั่นเอง ในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาจำเป็นต้องดำเนินการด้วยวิธีการเหมาะสมกับ กลุ่มเป้าหมาย

เนื่องจากสำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด (2542:48) ได้ จำแนกนักเรียนออกตามลักษณะของพฤติกรรมที่แสดงออก โดยแบ่งออกเป็น 4 กลุ่มหลักดังนี้

1. กลุ่มนักเรียนที่ไม่เคยใช้ยาเสพติด
2. กลุ่มนักเรียนที่มีประสบการณ์ในการใช้เหล้า บุหรี่หรือเริ่มทดลองใช้ยาเสพติดหลายชนิดและมี พฤติกรรมเบี่ยงเบนอื่นๆ แต่ยังไม่ติดยาเสพติด
3. กลุ่มนักเรียนที่ติดยาเสพติด
4. กลุ่มนักเรียนที่มีพฤติกรรมในการค้ายาเสพติด

ดังนั้น การป้องกันปัญหายาเสพติดในกลุ่มเป้าหมายที่ 1 คือ นักเรียนที่ไม่เคยใช้ยาเสพติดถือว่าเป็นมาตรการที่สำคัญเป็นอย่างยิ่งมาตรการหนึ่ง ซึ่งจะต้องเร่งดำเนินการเนื่องจากการแก้ไขเป็นการยากและซับซ้อนเป็นอย่างยิ่ง การป้องกันที่ดำเนินการในกลุ่มที่ 1 จึงเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดระยะยาวให้กลุ่มเป้าหมายโดยวิธีการปลูกฝังเจตคติที่ถูกต้องเหมาะสม เพื่อเป็นการป้องกันการติดยาเสพติดแก่นักเรียนต่อไปในอนาคต ดังนั้น การป้องกันการใช้ยาเสพติดจึงเป็นวิธีที่สำคัญที่จะช่วยลดปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด การสอนทักษะชีวิตมาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยป้องกันการใช้ยาเสพติดในกลุ่มนักเรียน (กรมสุขภาพจิต, 2543 : คำนำ) การสอนหรือ ฝึกให้เด็กมีภูมิคุ้มกันและเผชิญปัญหาต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งหมายถึงการฝึกทักษะต่างๆ เพื่อให้เกิดพฤติกรรมที่เหมาะสม สิ่งที่เป็นปัจจัยที่สำคัญในเรื่องพฤติกรรม คือ เจตคติ ซึ่งการสอนให้เด็กเกิดเจตคติที่ดีเป็นสิ่งที่ยากมาก เนื่องจากเจตคติหมายถึง ความรู้สึก ความคิดและความเชื่อ ที่ได้มีการจัดระบบขึ้นมาประกอบกับการสอนต้องใช้สื่อที่สร้างความรู้สึก มีการจัดระบบความคิดความเชื่อ ดังที่ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์ (2542 : 64) เสนอแนะไว้ว่า การใช้กระบวนการ กลุ่มในการสอน จะทำให้เด็กได้แสดงความรู้สึกนึกคิดของตนเองและได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดการโต้แย้งและเกิดเจตคติในที่สุด ซึ่งทำได้โดยใช้วิธีการสอนทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการใช้ยาเสพติดซึ่งประกอบด้วย ความรู้ เจตคติและทักษะ ที่จะจัดการปัญหารอบตัวในปัจจุบันโดยผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วย ตนเองผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่เรียกว่าการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning)

เนื่องจากความสำคัญของปัญหาและการสอนเจตคติดังกล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยซึ่งรับผิดชอบงานด้านฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดอยู่นั้นพบว่า ผู้ที่เข้ารับการบำบัดรักษาสวนหนึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมปลาย จากโรงเรียนหลายแห่งในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีเด็กนักเรียนที่เสพยาบ้าและมาเข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพในโครงการเสริมสร้างพฤติกรรมใหม่

ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นว่า การเฝ้ารอตั้งรับให้นักเรียนที่เสพยาบ้าแล้วมาเข้ารับ การบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพเป็นเรื่องที่สิ้นเปลืองเวลา และ งบประมาณของรัฐเป็นอันมาก จึงเห็นความสำคัญของการป้องกันการเสพยาบ้า โดยศึกษาถึงผลของการอบรมด้วยวิธีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่มีต่อเจตคติของนักเรียนในการป้องกันตนเองและสังคมจากการตกเป็นทาสของยาบ้า

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบเจตคติในการป้องกันการเสพยาบ้าของนักเรียน ก่อน และ หลังได้รับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
2. เพื่อเปรียบเทียบเจตคติในการป้องกันการเสพยาบ้าของนักเรียน ก่อน และ หลังได้รับการอบรม
3. เพื่อเปรียบเทียบเจตคติในการป้องกันการเสพยาบ้าของนักเรียนที่ได้รับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมกับนักเรียนที่ได้รับการอบรม

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะช่วยให้ทราบถึงผลของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่มีต่อเจตคติในการป้องกันการเสพยาบ้าของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และคาดว่าจะจะเป็นประโยชน์แก่ครูในการนำวิธีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมไปพัฒนาเจตคติในการป้องกันการเสพยาบ้าต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดนวลนรดิศ กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2544 ที่มีเจตคติในการป้องกันการเสพยาบ้าตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา จำนวน 125 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดนวลนรดิศ กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2544 ที่มีเจตคติในการป้องกันการเสพยาบ้าตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมาที่สมัครใจเข้าร่วมการทดลองจำนวน 30 คน แล้วสุ่มอย่างง่ายเป็นกลุ่มทดลอง คือกลุ่มที่ได้รับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม จำนวน 15 คน และกลุ่มควบคุมคือกลุ่มที่ได้รับการอบรมจำนวน 15 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ วิธีการเรียนรู้ จำแนกเป็น 2 วิธี คือ

1.1 การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

1.2 การอบรม

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ เจตคติในการป้องกันการเลพยาบ้า

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่เน้นการเรียนรู้และการสร้างเจตคติจากประสบการณ์ของผู้เรียนเป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่นำไปสู่การเรียนรู้ใหม่ๆ เป็นการเรียนรู้ที่จะต้องเกิดจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนเองและระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน โดยที่การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมใช้กิจกรรมที่มี 2 ขั้นตอน คือ ขั้นสร้างความรู้สึกและขั้นการจัดระบบความคิดความเชื่อ

ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างความรู้สึก หมายถึง กิจกรรมที่กระตุ้นจิตใจ หรือโน้มน้าวให้ผู้เรียนเกิดอารมณ์ ความรู้สึกเกี่ยวกับการป้องกันการเลพยาบ้า แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ

1.1 กระตุ้นความรู้สึกโดยใช้สื่อที่เป็นเรื่องราวเรียบเรียงขึ้นจากเรื่องจริง จัดทำเป็นรูปแบบต่างๆ ได้แก่ บทความ กรณีศึกษา และวิดีโอ

1.2 การเปิดเผยตนเอง เป็นการตั้งเอาประสบการณ์ ความคิดเห็น ความรู้สึกของผู้เรียนที่มีต่อเหตุการณ์ สามารถเปิดเผย โดยการเล่าความรู้สึกโดยตรง เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

ขั้นที่ 2 ขั้นการจัดระบบความคิด ความเชื่อ หมายถึง กระบวนการที่สร้างให้ผู้เรียนมีความคิดความเชื่อเกี่ยวกับการป้องกันการเลพยาบ้า แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ

2.1 การสะท้อนความคิดและอภิปราย โดยใช้กลุ่มเล็ก (5-6 คน) โดยผู้สอนมอบหมายกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็นหรืออภิปรายในหัวข้อเกี่ยวกับการป้องกันการเลพยาบ้าตามใบงานที่กำหนด

2.2 ความคิดรวบยอด เป็นขั้นตอนที่ทำให้เกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับการป้องกันการเลพยาบ้า ด้วยการร่วมกันสรุป โดยผู้เรียนแต่ละกลุ่มแจ้งตัวแทนกลุ่มย่อยแต่ละกลุ่มนำเสนอผลการอภิปรายและวิทยาการสรุปสิ่งที่ได้จากกลุ่มย่อย

2.3 การประยุกต์แนวคิดเป็นการให้ผู้เรียนนำเอาแนวคิดที่เกิดขึ้นจากการที่ได้ร่วมแสดงความคิดเห็น มาประยุกต์ใช้ จนเกิดเป็นแนวปฏิบัติของผู้เรียนเอง

2. เจตคติในการป้องกันการเลพยาบ้า หมายถึง ความรู้สึก ความคิดเห็น และพฤติกรรมของนักเรียน ด้านความตระหนักรู้ในตน ความภาคภูมิใจในตนเอง และ ความรับผิดชอบต่อสังคม ที่มีต่อการป้องกันการเลพยาบ้า

2.1 ความตระหนักรู้ในตน (Self Awareness) หมายถึง ความคิดเห็นของนักเรียนในการค้นหาและเข้าใจจุดดีของตนเองในการป้องกันการถูกชักจูงให้ไปใช้ยาบ้าและจุดด้อยที่เสี่ยงต่อการชักจูงให้ไปใช้ยาบ้าและเข้าใจในปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเสพยาบ้า

2.2 ความภาคภูมิใจในตนเอง (Self - Esteem) หมายถึง ความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อตนเองว่าตนเป็นผู้มีคุณค่าและภูมิใจในความสามารถในด้านต่างๆ ของตนเอง รักตนเอง ภูมิใจในตนเองที่ไม่เสพยาบ้า

2.3 ความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility) หมายถึง ความรู้สึกของนักเรียนว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและมีส่วนรับผิดชอบในการป้องกันตนเอง ครอบครัว ชุมชน จากยาบ้าและการแพร่ระบาดของยาบ้า

3. การอบรม หมายถึง การปรับเปลี่ยน หรือ เสริมสร้างให้ผู้เรียน มีความรู้สึก ความคิด ความเชื่อต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยมีขั้นตอน ได้แก่ ขั้นเกริ่นนำ ขั้นบรรยายเนื้อหา และ ขั้นสรุป โดยมีขั้นตอนในการอบรมดังนี้

3.1 ขั้นเกริ่นนำ

3.1.1 ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ วิธีการ บทบาทหน้าที่ของผู้วิจัย ตลอดจนเนื้อหาของโปรแกรมการอบรม

3.1.2 ผู้วิจัยบรรยายถึงความหมาย และ ประวัติความเป็นมาของยาเสพติดในประเทศไทย

3.2 ขั้นบรรยายเนื้อหา

3.2.1 ผู้วิจัยบรรยายถึงประเภทและชนิดของยาเสพติด

3.2.2 ผู้วิจัยบรรยายถึงสถานการณ์และการแพร่ระบาดของยาเสพติด

3.2.3 ผู้วิจัยบรรยายสาเหตุของการเสพยาบ้า

3.2.4 ผู้วิจัยบรรยายอาการของผู้เสพยาบ้า

3.2.5 ผู้วิจัยบรรยายโทษของการเสพยาบ้า

3.2.7 ผู้วิจัยบรรยายการบำบัดรักษาผู้เสพยาบ้า

3.2.8 ผู้วิจัยบรรยายการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้เสพยาบ้า

3.3 ขั้นสรุป

3.3.1 ผู้วิจัยบรรยายแนวทางการป้องกันการเสพยาบ้า

3.3.2 ผู้วิจัยบรรยายสรุปถึงข้อคิดเกี่ยวกับยาเสพติดและเป็นโอกาสให้นักเรียนได้ซักถามแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับยาเสพติด

4. ยาบ้า หมายถึง สารเสพติดประเภท แอมเฟตามีน มีฤทธิ์กระตุ้นระบบประสาทส่วนกลาง และ ระบบประสาทส่วนปลาย ทำให้มีอาการตื่นตัว หายง่วงนอน ความคิดอ่าน และ อารมณ์แจ่มใส เนื่องจากฤทธิ์ของยากระตุ้นอยู่ตลอดเวลา จึงทำให้ร่างกายทำงานได้มากขึ้น หรือ ตื่นตัวโดยไม่หลับไม่นอน เมื่อหมดฤทธิ์ยาจะทำให้เกิดการอ่อนเพลีย

และ หลับอย่างทันที การเสพยาบ้าเกินขนาด หรือ เสพติดต่อกันเป็นเวลานาน ก่อให้เกิดโทษ และ พิษภัยต่อร่างกาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อจิตใจ ที่ทำให้เกิดประสาทหลอน และ เกิดอาการทางจิตได้

5. นักเรียน หมายถึงนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนวัดนวลนรดิศ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2544 ที่ไม่เสพยาบ้า

สมมติฐานในการวิจัย

1. นักเรียนที่ได้รับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมมีเจตคติในการป้องกันการเสพยาบ้าเพิ่มขึ้น
2. นักเรียนที่ได้รับการอบรมมีเจตคติในการป้องกันการเสพยาบ้าเพิ่มขึ้น
3. นักเรียนที่ได้รับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม กับนักเรียนที่ได้รับการอบรมมีเจตคติในการป้องกันการเสพยาบ้าแตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเรียงตามลำดับ
ดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับยาบ้า
 - 1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับยาบ้า
 - 1.1.1 ความหมายของยาบ้า
 - 1.1.2 ประวัติความเป็นมาของยาบ้า
 - 1.1.3 การระบาดของยาบ้า
 - 1.1.4 ลักษณะของยาบ้า
 - 1.1.5 พิษของยาบ้า
 - 1.1.6 อาการของผู้เสพยาบ้า
 - 1.1.7 การบำบัดรักษา
 - 1.1.8 โทษและพิษภัยของยาบ้า
 - 1.1.9 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยาบ้า
 - 1.1.10 การป้องกันการเสพยาบ้า
 - 1.1.11 ภูมิทัศน์ด้านการเสพยาบ้า
 - 1.1.12 แนวคิดในการป้องกันและการแก้ไขปัญหาเสพยาบ้า
 - 1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับยาบ้า
 - 1.2.1 งานวิจัยในต่างประเทศ
 - 1.2.2 งานวิจัยในประเทศ
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเจตคติ
 - 2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเจตคติ
 - 2.1.1 ความหมายของเจตคติ
 - 2.1.2 ประเภทของเจตคติ
 - 2.1.3 องค์ประกอบของเจตคติ
 - 2.1.4 สาเหตุของการเกิดเจตคติ
 - 2.1.5 ประโยชน์ของการศึกษาเจตคติ
 - 2.1.6 วิธีการศึกษาเจตคติ
 - 2.1.7 เจตคติในการป้องกันการเสพยาบ้า
 - 2.1.8 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับเจตคติและการปฏิบัติ

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเจตคติในการป้องกันการเสพยาบ้า

2.2.1 งานวิจัยในต่างประเทศ

2.2.2 งานวิจัยในประเทศ

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

3.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

3.1.1 ความหมายของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

3.1.2 หลักการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

3.1.3 การอบรมเจตคติโดยวิธีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

3.2.1 งานวิจัยในต่างประเทศ

3.2.2 งานวิจัยในประเทศ

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับยาบ้า

1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับยาบ้า

1.1.1 ความหมายของยาบ้า

ยาบ้า มีชื่อเรียกอื่นๆ ว่า ยาม้า ยาบ้า ยาขยัน หรือ แอมเฟตามีน (Amphetamine) เป็นยาเสพติดให้โทษร้ายแรงประเภทที่ 1 ที่ออกฤทธิ์กระตุ้นประสาท ทำให้ตื่นตัวอยู่เสมอ ออกฤทธิ์ส่วนใหญ่ที่ส่วนของสมองใหญ่ (Cerebrum) มีคุณสมบัติกระตุ้นร่างกายและจิตใจ ทำให้จิตใจสบาย รู้สึกแจ่มใส ตื่นตัว มีแรงทำงานได้มากกว่าปกติ ไม่รู้สึกง่วงนอน เมื่อใช้ติดต่อกันจะมีอาการทนต่อยาและมีอาการติดยาได้ และถ้าใช้ในปริมาณมากอาจทำให้คลื่นคลั่ง ประสาทหลอนชักและตายได้ (กองป้องกันและบำบัดการติดยาเสพติด. 2542 : 33)

1.1.2 ประวัติความเป็นมาของยาบ้า

ยาบ้าถูกสังเคราะห์ขึ้นเป็นครั้งแรก ในปี ค.ศ.1927 โดย การ์ดอน เอ แอลลิส (Gardon A. Alles) ต่อมาในปี ค.ศ. 1930 ได้ค้นพบว่าแอมเฟตามีนมีฤทธิ์ทำให้หลอดเลือดดำหดตัวจึงได้ผลิตเป็นยาจำหน่ายในท้องตลาดภายใต้ชื่อทางการว่า เบนซิดรีน (Benedrine) ซึ่งเป็นยาดมสำหรับบรรเทาอาการคัดจมูก ต่อมาในปี ค.ศ.1933 จึงได้ค้นพบว่าฤทธิ์ของแอมเฟตามีนทำให้หลอดเลือดขยายกระตุ้นการหายใจและกระตุ้นสมอง จึงได้มีการนำมาใช้ในการรักษาโรคผล็อยหลับ (Narcolepsy) โรคซึมเศร้าบางชนิดและโรคอ้วน (กองป้องกันและบำบัดการติดยาเสพติด. 2542 : 28) ต่อมา นักวิทยาศาสตร์ของญี่ปุ่นได้สังเคราะห์อนุพันธ์ของแอมเฟตามีน คือ เมทแอมเฟตามีน (Methamphetamine) ซึ่งออกฤทธิ์ต่อระบบประสาทส่วนกลางได้รุนแรงกว่าแอมเฟตามีน (สุชาติ เลาบริพัตร. 2542 : 19)

ในระยะสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้มีการนำเอายาแอมเฟตามีนมาใช้ช่วยในการทำสงครามโดยใช้ให้ทหารที่อยู่เวรยามหรือทหารที่ต้องปฏิบัติงานพิเศษบางอย่างรับประทานเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้ทนทานขึ้นไม่อ่อนเปลี้ยหรือ่วงนอนเร็วดังที่มีได้รับประทาน ซึ่งนับว่าเป็นการใช้ยานี้ในกิจกรรมอื่นที่มีใช้ทางด้านการแพทย์ และหลังจากที่สงครามเลิกแล้วก็ได้มีการนำเอาแอมเฟตามีนมาใช้กันอย่างแพร่หลายมากยิ่งขึ้น ทั้งทางด้านการแพทย์และด้านอื่นๆที่ไม่เกี่ยวกับทางด้านการแพทย์ เช่น ในด้านกีฬา การแข่งม้าหรือสัตว์อื่นๆ การขับรรถระยะทางไกลๆ การดูหนังสือสอบ การลดน้ำหนักตัวเพื่อเสริมสวย

ในช่วงปี ค.ศ.1967 แอมเฟตามีนได้แพร่ระบาดเข้ามาในประเทศไทยโดยบริษัท โรเวลคัม จำกัด ยาแอมเฟตามีนที่ส่งมาขายในตอนแรกนั้น มีเครื่องหมายการค้าเป็นรูปหัวม้า และมีคำว่า LONDON คนจึงเรียกชื่อตามสัญลักษณ์ที่ติดบนเม็ดยาเรื่อยมากลายเป็น "ยาม้า" (สมิง เก่าเจริญ.2540 : 19)

ยาบ้า เป็นชื่อที่กระทรวงสาธารณสุขตั้งขึ้นมาแทนชื่อ ยาม้า ซึ่งมีสารประกอบหลักในกลุ่ม แอมเฟตามีน (Amphetamine) แต่เดิมนิยมเรียกว่า ยาม้า เพราะมาจากเครื่องหมายการค้าของบริษัทโรเวลคัม ซึ่งเป็นบริษัทแรกที่ส่งยาชนิดนี้มาขายในประเทศไทย (สุชาติ เลาบริพัตร 2542 : 19)

จากรายงานของกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ (2530 : 27) ได้กล่าวว่า ยาบ้าในประเทศไทยแบ่งออกเป็น

(1) ยาบ้าแท้ ซึ่งเป็นยาบ้ากลุ่มแรกที่แพร่ระบาดมีส่วนประกอบที่สำคัญคือ สารออกฤทธิ์กระตุ้นประสาทส่วนกลาง จำพวกแอมเฟตามีนหรือเมทแอมเฟตามีน

(2) ยาบ้าปลอม ผลิตจากสารที่ออกฤทธิ์กระตุ้นประสาทส่วนกลางอ่อนกว่าแอมเฟตามีน ได้แก่ อีเฟดรีน คาเฟอีน และเซโอฟีลลีน

(3) ยาบ้าฉงน ผลิตจากสารออกฤทธิ์ชื่อ เพนโพรพอเรทซ์ (Perproporex) หรือ มีสารเอ็นเอทิลแอมเฟตามีน (N-ethylamphetamine) ซึ่งเป็นอนุพันธ์หนึ่งของแอมเฟตามีนผสมอยู่

1.1.3 การระบาดของยาบ้า

การระบาดของยาบ้า มักจะเกิดขึ้นในประเทศที่กำลังพัฒนา เพื่อมุ่งเพิ่มผลผลิตทางด้านเศรษฐกิจโดยเฉพาะใช้แรงงานในส่วนต่างๆ ของระบบเศรษฐกิจในช่วงหลายสิบปีที่ผ่านมาประเทศไทยก็เป็นประเทศหนึ่งที่มีการระบาดของยาบ้าในหมู่ผู้ใช้แรงงานและผู้ขับขีรถบรรทุก การเสพยาเสพติดส่วนใหญ่ของคนกลุ่มนี้ เป็นการเสพในรูปรับประทานและพฤติกรรมการเสพยาจะมีช่วงหยุดสลับกับการเสพเป็นระยะๆ อันตรายและผลเสีย ต่อร่างกายและระบบประสาทจึงไม่รุนแรงมากนัก (สุชาติ เลาบริพัตร. 2542 : 6)

ในประเทศไทย ยาบ้ามีการระบาดรุนแรงในช่วงประมาณ 5-6 ปีที่ผ่านมา มีปัจจัยหลายอย่างที่ทำให้เกิดการระบาดรุนแรง ประการแรกเป็นเรื่องของการผลิตยาบ้าอาศัย

เทคโนโลยีและสารตั้งต้นที่หาง่ายกว่าเฮโรอีนมาก ดังนั้นการระบาดของยาบ้า ในระยะหลังเป็นการเสพเพื่อความบันเทิงและความสนุกสนาน เป็นการเสพในลักษณะสุขุโอบไอบ่ที่ระเหยขึ้นมาจาก การให้ความร้อนจนกระทั่งยาบ้าหลอมเหลวและระเหยเป็นไอ การสูบไอของยาบ้ามีผลทำให้ ยาบ้าออกฤทธิ์ต่อสมองในทันที (ภายใน 8 วินาที) โดยวิธีนี้เด็กจะติดยาบ้าอย่างรวดเร็ว และเป็นอันตรายต่อสุขภาพมากกว่าการกิน เมื่อเสพยาบ้าไประยะหนึ่งจำเป็นต้องเพิ่มขนาดยาที่ เสพขึ้นเรื่อย ๆ เพราะร่างกายจะดื้อต่อยาเร็วมาก ในไม่นานอันตรายต่อสุขภาพจะเริ่มปรากฏขึ้น เด็กจะเริ่มมีอาการทางจิตที่พบเห็นบ่อยได้แก่ อาการซึมเศร้า บางรายถึงขนาดฆ่าตัวตาย อาการก้าวร้าว ไม่มีเหตุผล พฤติกรรมต่าง ๆ จะเปลี่ยนแปลง หากยังใช้ยาบ้าต่อไปอาการ ทางจิตจะรุนแรงขึ้น มีอาการประสาทหลอน คลุ้มคลั่งและเป็นโรคจิตในที่สุด

จากรายงานการตรวจสุขภาพนักเรียนทั่วประเทศของกระทรวงศึกษาธิการ ในปี 2541 พบนักเรียนที่เสพยาบ้าเป็นประจำ 6,214 คน และนักเรียนใช้มากเป็นอันดับสอง รองจากการสูบบุหรี่จำนวน 15,725 คน โดยมีการติ่มสุรามากเป็นอันดับสาม จำนวน 5,359 คน (สุชาติ เลาบริพัตร. 2542 : 2)

1.1.4 ลักษณะของยาบ้า

ยาบ้า มีลักษณะเป็นผงผลึกสีขาวไม่มีกลิ่นมีรสขมไม่มาก ผงยาบ้า 1 กรัม สามารถละลายได้ในน้ำ 9 มิลลิลิตร และใน 500 มิลลิลิตรของแอลกอฮอล์ โดยทั่วไปลักษณะของ ยาบ้าเมื่อนำไปทำยาแล้วมักจะมีลักษณะเป็นเม็ดเล็ก ๆ แคปซูลที่แพร่ระบาดในปัจจุบันจะมี ลักษณะเป็นเม็ดกลมแบนเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 7 มิลลิเมตร น้ำหนักเฉลี่ยประมาณ 0.11 กรัม ต่อ 1 เม็ด มีสีขาว เหลือง น้ำตาล ตราประทับคือ M/99 K/44 1- A/ * เป็นต้น (สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย . ม.ป.ป : 5)

กองป้องกันและบำบัดยาเสพติด (2542 : 27) ได้กล่าวถึงคุณสมบัติของยาบ้า เป็นยาที่ใช้ได้ทั้งรับประทานและฉีดเข้ากล้ามเนื้อหรือฉีดเข้าหลอดเลือด ส่วนใหญ่ของยาที่อยู่ใน ร่างกายจะถูกขับถ่าย ออกทางปัสสาวะในรูปเดิมไม่เปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นผลทำให้ปัสสาวะ มีฤทธิ์เป็นด่าง การที่ปัสสาวะมีฤทธิ์เป็นด่างจะทำให้ยาที่ถูกขับถ่ายออกมา นั้นถูกดูดซึมกลับเข้าไป ในร่างกายใหม่อีก จึงทำให้ยามีฤทธิ์อยู่ในร่างกายได้นาน แต่ถ้าปัสสาวะมีฤทธิ์เป็นกรดจะทำให้ ยาถูกขับถ่ายออกทางปัสสาวะเพิ่มมากขึ้นถึง 80% ฉะนั้น ถ้าต้องการให้ยาถูกขับถ่ายออก จากร่างกายโดยเร็ว ก็จำเป็นต้องทำให้ปัสสาวะมีฤทธิ์เป็นกรดด้วยการรับประทานเกลือ แอมโมเนียมคลอไรด์ ซึ่งเป็นวิธีที่ช่วยลดพิษของยาในร่างกายวิธีหนึ่ง

1.1.5 พิษของยาบ้า

1.1.5.1 พิษเฉียบพลัน เป็นพิษที่เกิดขึ้นทันทีทันใดจากการใช้ยาเกินขนาด ซึ่ง จะมีอาการทางสมองปรากฏให้เห็นได้แก่ เวียนศีรษะนอนไม่หลับ ตัวสั่น ตกใจง่าย ช่างพูด ประสาทตึงเครียด โกรธง่าย อ่อนเพลีย เป็นไข้ จิตสับสน บางครั้งก็มีอารมณ์สุข กระวนกระวาย เพ้อคลั่ง ประสาทหลอน ถ้าเป็นผู้ป่วยโรคจิตอาจจะมีความรู้สึกอยากฆ่าตัวตายหรือฆ่าผู้อื่น

ส่วนอาการที่เกี่ยวกับการไหลเวียนของโลหิตที่ปรากฏให้เห็นได้แก่ ปวดศีรษะ หนาวสั่น มือเท้าซีดหรือหน้าแดง หัวใจเต้นแรงและจังหวะการเต้นผิดปกติ ความดันโลหิตสูงหรือต่ำ ปวดหน้าอก ด้านซ้าย เหงื่อออกมาก ปากแห้ง ความรู้สึกในรสรอาหารผิดไป เบื่ออาหาร คลื่นไส้ อาเจียน ท้องเดินและปวดท้องอย่างรุนแรงถ้าอาการรุนแรงมาก ก่อนตายมักจะมีอาการ ชัก หมดสติ ได้มีรายงาน เกี่ยวกับการตายของผู้ใช้ยาบ้า 2-3 รายว่า ตายเนื่องจากหลอดโลหิตในสมองแตก หัวใจวายและใช้สูงมาก

1.1.5.2 พิษจากการใช้เป็นระยะเวลานาน การใช้ยาบ้าติดกันจะทำให้สมองและร่างกายถูกกระตุ้นอยู่เสมอ โดยไม่ได้รับการพักผ่อน ร่างกายจะต้องถูกฝืนให้ทำงานหนักอยู่ตลอดเวลา ในที่สุดก็จะทำให้สุขภาพทรุดโทรมลงทั้งทางร่างกายและจิตใจ ทำให้เกิดอาการต่างๆ เช่นเดียวกันกับการเกิดพิษเฉียบพลันและทำให้ร่างกายเกิดโรคติดเชื้ได้ง่าย โรคที่พบบ่อยๆ ได้แก่ โรคตับอักเสบ ไตไม่ทำงาน โรคเกี่ยวกับปอด และเกิดการอักเสบของเนื้อเยื่อตรงบริเวณที่ฉีดยา นอกจากนี้การใช้ยาบ้านานๆจะทำให้เกิดอาการประสาทหลอนถึงกับเป็นอันตรายถึงแก่ชีวิตได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนขับรถ เวลามีอาการประสาทหลอนจะรู้สึกเหมือนกับว่ามีผู้ติดตามมา และพยายามที่จะจับตัวจึงต้องขับรถเร็วเพื่อจะหนี ซึ่งอาจจะทำให้ประสบอุบัติเหตุถึงแก่ชีวิตได้ หรือในระหว่างที่ขับรถเร็ว ๆ อาจจะหน้ามืดทันที ทำให้เกิด อุบัติเหตุขึ้นได้

1.1.6 อาการของผู้เสพติดยาบ้า

สุชาติ เลาบริพัตร (2542 : 21) ได้กล่าวถึงฤทธิ์ของยาบ้าที่ผลกระทบต่อผู้เสพที่ก่อให้เกิดอาการทั้งทางร่างกายและจิตใจ ดังต่อไปนี้ คือ

1.1.6.1. อาการทางกาย ผู้เสพยาบ้าประมาณ 20-30 กรัมต่อวัน จะมีอาการเบื่ออาหาร พุดมาก ตื่นเต้นง่าย มือสั่น คลื่นไส้ ความดันโลหิตสูง หัวใจเต้นแรงและเร็ว ไม่รู้สึกง่วง เหงื่อออกมาก กลืนตัวแรง ปากและจมูกแห้งหน้ามัน ทำงานได้นานเกินกว่าปกติ รูม่านตาเบิกกว้าง สุนัขเหวี่ยง ท้องเสีย มีอารมณ์เสียหงุดหงิด ฉุนเฉียวง่าย

1.1.6.2. อาการทางจิต เนื่องจากยาบ้ามีฤทธิ์ในการกระตุ้นระบบประสาทส่วนกลางและเป็นยาที่ถูกดูดซึมได้ง่าย จะทำให้เกิดอาการทางจิต เป็นโรคหวาดระแวง วิตกกังวล มีอาการประสาทหลอน บางรายเพ้อ คลุ้มคลั่ง เห็นภาพหลอนต่างๆ นานา อาจเป็นบ้าได้และในขณะที่เกิดอาการดังกล่าวอาจทำร้ายตนเองและผู้อื่นให้บาดเจ็บหรือเสียชีวิตได้ เช่น ก่ออาชญากรรม ปล้นจี้ จับตัวประกันหรือก่ออุบัติเหตุทางรถยนต์ เป็นต้นและหากใช้ยาบ้ามากเกินไปขนาดหรือใช้ในปริมาณมาก จะทำให้ตัวซีด มีไข้ขึ้น ใจสั่น ความดันโลหิตสูง หายใจไม่ออก มือสั่นมาก เดินโซเซ คลื่นไส้ อาเจียน กล้ามเนื้อกระตุก ไม่สามารถควบคุมตนเองได้ อาจชัก หมดสติหรือเสียชีวิตด้วยอาการของโรคหัวใจวายหรือหลอดโลหิตในสมองแตก นอกจากนี้ผู้เสพยาบ้ายังมีโอกาสเสี่ยงสูงต่อการเป็นโรคตับอักเสบ ไตไม่ทำงาน โรคเกี่ยวกับปอดและเป็นโรคติดเชื้อื่นๆ ได้ง่าย

กองป้องกันและบำบัดการติดยาเสพติด (2542 : 48) ได้กล่าวถึงอาการหลังหยุดเสพยาบ้า แบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ

(1) ระยะแรกหลังหยุดยาทันที (Crash) ระยะนี้มักเรียกกันในหมู่เสพยา "ม้าถีบ" โดยผู้เสพยาจะใช้สุราเป็นตัวระงับอาการม้าถีบ ระยะนี้ใช้เวลาประมาณ 9 ชั่วโมงจนถึง 4 วัน หลังจากหยุดยาในตอนเริ่มต้นผู้ป่วยจะมีอาการรู้สึกไม่สบาย (dysphoria) เครียด หงุดหงิด กระวนกระวาย หรือมีอาการซึมเศร้าและมีอาการอยากยามาก บางรายก็อาละวาด ต่อมาจะเริ่มมีอาการอ่อนเพลีย เมื่อยล้า รู้สึกง่วงนอน หลับมาก หิวมาก และอาการอยากยาจะค่อยลดลง ๆ

(2) ระยะถอนพิษยา (Withdrawal) ถัดจากระยะแรกจนถึงประมาณ 10 สัปดาห์ยังมีการเครียดอ่อนเพลียอยู่บ้าง การนอนหลับและอารมณ์จะค่อย ๆ กลับเข้าสู่ภาวะปกติ ยังมีอาการอยากยามากเป็นพัก ๆ หรือมีอาการอยากยาเมื่อมีสิ่งกระตุ้น ดังนั้นจึงพบได้ว่าผู้ป่วย บางรายที่เลิกได้เป็นปี ๆ ก็ยังหวนกลับมาเสพยาใหม่อีก

1.1.7 การบำบัดรักษา

ธงชัย อุ่นเอกลาภ (2542 : 52 – 60) ได้กล่าวถึงการบำบัดรักษาผู้ติดยาบ้า ควรจะใช้วิธีการบำบัดการรักษามาตรฐาน (Classical Method) เช่นเดียวกับการรักษาผู้ป่วยเสพติดชนิดอื่น ๆ ซึ่งได้กำหนดการรักษาไว้ 4 ขั้นตอน

1.1.7.1. การเตรียมการก่อนรักษา (Pre-admission)

เป็นระยะแรกของการรักษา เหตุที่ต้องมีระยะนี้ก็เพื่อให้ผู้ป่วยได้มีโอกาสเตรียมตัวเตรียมใจ จัดการกิจธุระให้เรียบร้อยก่อนเข้ารับการรักษาให้ครบตามระยะเวลา โดยต่อเนื่องไม่ขาดตอนรวมทั้งให้คำแนะนำจนใจผู้ป่วยให้เห็นความสำคัญของการรักษาและมีความตั้งใจจริงในการรักษา รวมไปถึงการเตรียมครอบครัวของผู้ป่วยด้วยเพราะผู้ป่วยหลายราย มีสาเหตุในการเสพยาจากปัญหาในครอบครัว การให้คำแนะนำรักษาครอบครัวไปด้วย เป็นการรักษาที่ได้ผลดีกว่าการรักษาที่มุ่งเน้นเฉพาะแต่ตัวผู้ป่วย กิจกรรมต่างๆ ที่ทำในขั้น เตรียมการก่อนรักษา ได้แก่

- (1) การตรวจหลักฐานประจำตัวของผู้ป่วยเป็นการยืนยันว่าเป็นบุคคลนั้นจริง
- (2) ปฐมนิเทศวิธีการขั้นตอนของการบำบัดรักษา

(3) การซักประวัติ สัมภาษณ์ผู้ป่วยและญาติ เพื่อวิเคราะห์ปัญหาของการเสพติดของผู้ป่วย เช่น ใช้ยาปริมาณเท่าใด เสพสารเสพติดอื่นๆ ด้วยหรือไม่ อายุที่เริ่มใช้ยา สาเหตุของการติดยา

(4) สอบถามลักษณะครอบครัว ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ซึ่งจะมีผลต่อเยาวชน ติดยา เช่น ครอบครัวหย่าร้าง มักจะใช้เด็กเป็นข้อต่อรอง ระบายอารมณ์ ทำให้เด็กหันเข้าหา ยาเสพติดได้ การตามใจเด็กมากเกินไปทำให้เสียนิสัยอยากได้อะไรก็

ต้องได้ ทำให้ติดยาเสพติดง่ายและเลิกยากหรือครอบครัวยุติเลียงลูกแบบเข้มงวดเกินไป ทำให้เด็กไม่กล้าแสดงออก เก็บกด เกิดปัญหาไม่รู้จักปรึกษาใคร ทำให้ถูกชักจูงไปในทางที่เสียหายได้ง่าย

(5) ตรวจร่างกาย คุณภาพร่างกายว่าทรุดโทรมมากน้อยแค่ไหน มีร่องรอยการเสพยาหรือไม่ มีโรคแทรกซ้อนอะไรบ้าง

(6) ตรวจสภาพจิตใจว่าปกติดี หรือมีอาการทางจิต บุคลิกภาพเป็นแบบใด

(7) ตรวจค้นหาสารเสพติดที่อาจมีการชักชวน

(8) ตรวจทางห้องปฏิบัติการ เจาะเลือด ตรวจปัสสาวะหาสารเสพติด เอกซเรย์ปอด

(9) นำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาประมวล วิเคราะห์เพื่อให้การวินิจฉัยวางแผนในการรักษา ผู้ป่วยอย่างถูกต้อง

(10) ให้คำแนะนำปรึกษาแก่ผู้ป่วยและญาติถึงวิธีการรักษาอย่างถูกต้อง รวมถึงชักจูงแนะนำให้ผู้ป่วยตั้งใจรักษาจริง แนะนำครอบครัวให้ร่วมมือในการรักษาด้วย

1.1.7.2. การรักษาขั้นถอนพิษยา (Detoxification)

การรักษาในขั้นนี้แบ่งได้เป็น 2 แบบ คือแบบผู้ป่วยนอกและแบบผู้ป่วยใน โดยทั่วไปมักจะให้การักษาแบบผู้ป่วยนอก เพราะสะดวกในเรื่องของสถานที่ ค่าใช้จ่าย และไม่ได้เปลี่ยนแปลงสภาวะแวดล้อมของผู้ป่วยมากนัก

1.1.7.3. การฟื้นฟูสมรรถภาพ (Rehabilitation)

การฟื้นฟูสมรรถภาพติดยาบ้า ก็คือ การรักษาส่วนที่พิการหรือส่วนที่เสื่อมจากการเสพยาระยะยาวนั่นเอง การฟื้นฟูสมรรถภาพแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

(1) การฟื้นฟูสมรรถภาพทางกาย ได้แก่ การรักษาส่วนที่พิการหรือเสื่อมระยะยาวของอวัยวะระบบต่างๆ อันจะเกิดขึ้นได้มากน้อยแล้วแต่ละรายไป

(2) การฟื้นฟูสมรรถภาพทางจิตใจ สังคม และงานอาชีพ เป็นการรักษาการติดทางจิตใจเหมือนกับติดยาเสพติดชนิดอื่นๆ ซึ่งต้องใช้เวลานาน จนเป็นเหตุให้เกิดกรณีการกลับไปเสพยา การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยความพยายาม ทุกวิถีทางของผู้เสพยา สิ่งที่จะต้องเผชิญมีดังนี้

(2.1) ต้องการกลับตัวกลับใจ หมายถึง เวลาที่ติดยารู้สึกว่าถึงเวลาแล้วที่เขาต้องหยุดยา อาจเป็นเพราะระอาตนเอง และทราบว่าผู้อื่นเกิดความเมือหน่าย เรียกว่าเป็นการถึงจุดอึดถึงจุดนี้แต่ละคนมีไม่เท่ากัน แล้วแต่ว่าใครจะกลับตัวได้เมื่อใด

(2.2) รู้สึกสองจิตสองใจ คือระยะที่มีความรู้สึกไม่แน่ใจ ใจหนึ่งอยากเลิก แต่อีกใจหนึ่งก็ยังไม่อยากเลิกเป็นระยะที่มีความไม่แน่ใจตัวเองมาก

การรักษาในระยะฟื้นฟูสมรรถภาพมีหลายรูปแบบแต่ที่ได้รับความนิยม และได้ผลค่อนข้างดีคือรูปแบบชุมชนบำบัด (Therapeutic community) ผู้ป่วยติดยาบ้าที่ได้รับ

การบำบัดรักษาแบบผู้ป่วยในชั้นตอนพินิจและสมัครใจเข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพ จะต้องเผชิญกับหลายสิ่งหลายอย่าง เช่น การปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนใหม่และต้องเผชิญกับปัญหาอยู่ทุกวัน ต้องสร้างระบบให้แก่ตนเอง อาจจะต้องเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งไม่ถูกต้องตามสังคมภายนอกซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาชีวิตให้ดำเนินไปด้วยดี การรักษาในระยะนี้เป็นระยะที่ผู้ป่วยจะได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพชีวิตที่สมบูรณ์ทั้งสภาพร่างกายและจิตใจ ตลอดจนความพร้อมที่จะออกไปประกอบอาชีพ หรือใช้ชีวิตเข้ากับสังคมภายนอกได้ การพัฒนาผู้ป่วยให้เปลี่ยนทัศนคติพฤติกรรมไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีใช้หลักการ 2 ประการ คือ

(1) การช่วยเหลือ การพึ่งตนเองของผู้ป่วย

(2) การใช้อิทธิพลของกลุ่มพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้ป่วย เครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาสุขภาพร่างกาย และจิตใจสำหรับผู้ป่วย ได้แก่

(2.1) กลุ่มบำบัด (Group Therapy) ซึ่งจะประกอบด้วย กลุ่มประชุมเข้ากลุ่มจิตบำบัด กลุ่มสัมนา กลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน ฯลฯ

(2.2) งานบำบัด (Work Therapy) โดยให้ผู้ป่วยออกไปฝึกอาชีพ ที่โรงงาน ฝึกอาชีพของสถานบำบัดรักษา เช่น ช่างไม้ ช่างโลหะ เกษตร เลี้ยงสัตว์ ช่างฝีมือ

(2.3) วิธีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การลงโทษและการให้รางวัล เป็นเครื่องมือในการพัฒนาผู้ป่วยวิธีหนึ่ง

(2.4) ครอบครัวบำบัด (Family Therapy) แนะนำครอบครัว ให้เวลาดูแลผู้ป่วย คอยให้กำลังใจหรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมครอบครัว ที่อาจเป็นสาเหตุการติดยาของบุตรหลาน

1.1.7.4. การติดตามหลังรักษา (After Care)

ขั้นตอนนี้ถือว่ามีความสำคัญเช่นกัน มิฉะนั้นให้การรักษาจะไม่สามารถทราบได้ว่าผลการรักษาเป็นอย่างไร มีการติดซ้ำหรือไม่ การดำรงชีวิต สภาวะแวดล้อมของผู้ป่วยหลังการรักษาเป็นอย่างไร ต้องเสริมกำลังใจหรือแนะนำช่วยเหลือแก้ปัญหาต่างๆ บ้างหรือไม่

การติดตามหลังการรักษา ควรมีกำหนดระยะเวลาที่จะนัดพบผู้ป่วย พร้อมกับ การพบผู้ป่วยแบบสุ่มในบางครั้ง เพื่อจะได้เห็นสภาพที่แท้จริงโดยไม่มีการเตรียมตัวไว้ก่อน เนื่องจากผู้ป่วยอาจจะปิดบังสภาพที่แท้จริงได้ การติดตามหลังการรักษาแบ่งออกเป็น 2 วิธี การจะใช้วิธีใดขึ้นอยู่กับความพร้อม กำลังคนงบประมาณของสถานพยาบาลแต่ละแห่ง

(1) วิธีโดยตรง หมายถึง การติดตามผลได้พบกับผู้ป่วยโดยตรงทำให้สามารถซักถามผลการรักษาได้ลึกซึ้ง พร้อมกับตรวจหาสารเสพติดได้ ให้คำแนะนำช่วยเหลือได้โดยตรง การติดตามวิธีโดยตรงมีหลายแบบ เช่น

(1.1) นัดผู้ป่วยมาพบที่สถานพยาบาลตามกำหนด ซึ่งพบปัญหาผู้ป่วยไม่มาตามนัดบ่อยมากแต่สะดวกต่อสถานพยาบาล

(1.2) พบผู้ป่วยที่บ้าน วิธีนี้สามารถทำได้ทั้งแบบนัดหมายล่วงหน้าหรือไม่ได้นัดหมาย ทำให้เห็นสภาพที่แท้จริงของผู้ป่วย แต่วิธีนี้สิ้นเปลืองทั้งเวลา กำลังคน และงบประมาณ

(1.3) นัดพบกันครึ่งทางสำหรับบ้านของผู้ป่วยที่อยู่สะดวก การนัดพบกันครึ่งทางก็เป็นวิธีที่เหมาะสม เช่น พบกันที่ศูนย์การค้า ห้างสรรพสินค้า วัด

(1.4) นัดพบผู้ป่วยที่ทำงาน เป็นวิธีที่ต้องใช้ความระมัดระวังเป็นพิเศษนายจ้างมักไม่ชอบให้มีการรบกวนเวลางานและผู้ป่วยเองไม่ยอมให้ผู้ร่วมงานทราบว่าตนยังอยู่ในขั้นตอนการรักษาพยาบาล ผู้ป่วยบางรายที่ประกอบอาชีพอิสระ การนัดแบบนี้อาจกระทำได้

(2) โดยวิธีอ้อม วิธีนี้ติดตามผลไม่ได้พบกับผู้ป่วยโดยตรง เช่น โดยการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ พุทธศุขทางโทรศัพท์ วิธีนี้ค่อนข้างสะดวกไม่เสียเวลาทั้งสองฝ่าย แต่ข้อมูลที่ได้อาจไม่ครบถ้วน การให้คำปรึกษาแนะนำทำได้ไม่สมบูรณ์มากนัก และแบบสอบถามก็มักจะไม่ได้รับการตอบกลับ

1.1.8 โทษและพิษภัยของยาบ้า

สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย (ม.ป.ป.;15-19) ได้กล่าวถึงโทษและพิษภัยของยาบ้ามีผลเสียต่อร่างกายและจิตใจของผู้เสพในหลายประการ อันส่งผลกระทบก่อให้เกิดปัญหาอื่นๆ ตามมาในปัจจุบัน โดยแบ่งเป็น 4 ประการ ซึ่งเกี่ยวเนื่องกัน คือ

1.1.8.1. ผลกระทบของการใช้ยาบ้าต่อตัวเสพ

ยาบ้ามีฤทธิ์กระตุ้นระบบประสาทส่วนกลางและระบบประสาทส่วนปลายซึ่งมีผลทำให้มีอาการตื่นตัว หายง่วงนอน ความคิดอ่านและอารมณ์แจ่มใสขึ้น เนื่องจากถูกฤทธิ์ยากระตุ้นอยู่ตลอด ซึ่งปกติแล้วจะใช้แอมเฟตามีนเมื่อต้องการกระตุ้นหรือฟื้นฟูร่างกายให้ทำงานได้มากขึ้นหรือดำรงตนอยู่โดยไม่หลับนอน ซึ่งเกินความสามารถของร่างกายตามปกติ ดังนั้นเมื่อหมดฤทธิ์ยาผู้เสพจึงมักจะมีสภาพอ่อนเพลียอย่างหนัก หลับอย่างทันทันทันใด ระบบประสาทการรับรู้อ่อนลง นอกจากนั้น หากเสพยาบ้าเกินขนาดหรือเสพติดต่อกันเป็นเวลานาน ยังก่อให้เกิดโทษและพิษภัยต่อร่างกายโดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อจิตใจ ซึ่งมักเกิดอาการประสาทหลอนหรือเกิดอาการทางโรคจิตได้ ทำให้เกิดปัญหากับตัวผู้เสพยาบ้าเอง

1.1.8.2. ผลกระทบของการใช้ยาบ้าต่อครอบครัวของผู้เสพ

(1) รายได้หรือเศรษฐกิจของครอบครัวประสบกับภาวะฝืดเคือง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากว่ามีรายได้ทางเดียวจากหัวหน้าครอบครัว เพราะถูกดำเนินคดีตามกฎหมายหรือได้รับผลกระทบข้างต้น

(2) สมาชิกในครอบครัวต้องประสบความยากลำบากในการดำรงชีวิตหากหัวหน้าครอบครัวต้องประสบอุบัติเหตุ หรือถูกดำเนินคดีตามกฎหมายอันเนื่องมาจากการใช้ยาบ้า

(3) บุตรธิดาขาดการดูแลจากบิดา ซึ่ง อาจเกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปในทางที่ผิดหรือหันไปพึ่งยาเสพติด

(4) หากหัวหน้าครอบครัวซึ่งเสพยาบ้า และเกิดอุบัติเหตุสูญเสียอวัยวะร่างกายพิการหรือทุพพลภาพ ย่อมต้องเพิ่มภาระให้ครอบครัวในการเลี้ยงดูรักษาพยาบาล เป็นการบั่นทอนเศรษฐกิจภายในครอบครัว

(5) กรณีที่ผู้เสพยาบ้าตกอยู่ในสภาวะว่างงานหรือหางานทำไม่ได้ นอกจากจะก่อให้เกิดปัญหาเศรษฐกิจในครอบครัวแล้วยังทำให้เกิดความแตกร้างในครอบครัว เนื่องจากสามีในฐานะนำครอบครัวอาจมีปัญหาคิดวิตกกังวลทางจิตใจ ทำให้หันเหพฤติกรรมไปเสพยาเสพติดอื่นๆ อันจะก่อให้เกิดปัญหาอีกหลายด้านตามมา

1.1.8.3. ผลกระทบของการใช้ยาบ้าต่อเศรษฐกิจ

(1) ผลกระทบทางเศรษฐกิจต่อตนเองหรือครอบครัวที่ชัดเจนก็คือผลที่ได้รับจากความสูญเสียต่างๆ ที่เกิดขึ้นอย่างมากมาจากการเสพยาบ้า โดยเฉพาะเมื่อเกิดอุบัติเหตุหรือความผิดพลาดแล้ว จะก่อให้เกิดความสูญเสียต่อชีวิตตนเอง ต่อชีวิตผู้อื่น ต่อทรัพย์สินของตนเองและต่อทรัพย์สินของผู้อื่น ซึ่งเมื่อประมาณค่าทางเศรษฐกิจแล้วเป็นเงินจำนวนมาก

(2) ปัจจุบันสาเหตุอันดับหนึ่งของการเสียชีวิตของประชากรมาจากอุบัติเหตุ ซึ่งอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นบ่อยที่สุดและสร้างความสูญเสียแก่ชีวิตและทรัพย์สินคือ อุบัติเหตุบนถนน ซึ่งเป็นที่ทราบกันดีว่าส่วนหนึ่งของอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นเนื่องมาจากการใช้ยาบ้า

(3) รัฐบาลต้องสูญเสียงบประมาณในการบำบัดรักษาผู้ติดยา ซึ่งรัฐบาลต้องจ่ายเงินงบประมาณเพื่อเป็นค่ารักษาพยาบาลแก่บุคคลกลุ่มนี้เช่นกัน

(4) การสูญเสียงบประมาณของรัฐบาลในการดำเนินการปราบปรามแหล่งผลิต แหล่งจำหน่ายยาบ้า ซึ่งมีแนวโน้มที่จะแพร่ระบาดเพิ่มมากขึ้น

1.1.8.4. ผลกระทบของการใช้ยาบ้าต่อสังคม

ยาบ้ากับปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติดโดยตัวมันเองแล้วถือว่าเป็นอาชญากรรมชนิดหนึ่ง ได้มีกล่าวไว้ว่า ปัญหาอันสำคัญยิ่ง 3 ประการที่เกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษในประเทศต่างๆ คือ

(1) ปัญหาการใช้ยาโดยผิดกฎหมาย

(2) ปัญหาการผลิตยาเสพติดโดยผิดกฎหมาย

(3) ปัญหาการซื้อขาย และขนย้ายยาเสพติดโดยผิดกฎหมาย

1.1.9 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยาบ้า

มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยาบ้าในปัจจุบัน เป็นไปตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ในประเภทที่ 1 ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 16 ตุลาคม 2539 ดังรายละเอียดในตาราง 1 ดังนี้

ตาราง 1 เปรียบเทียบของกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ ในประเภท 1 ตาม
พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522

ความผิด	บทลงโทษ	มาตรา
ผลิต,นำเข้า,ส่งออก	จำคุกตลอดชีวิต	ม.65 วรรค 1
ผลิต,นำเข้า,ส่งออก,เพื่อ จำหน่าย	ประหารชีวิต	ม.65 วรรค 2
ครอบครองปริมาณ คำนวณ เป็นสารบริสุทธิ์ไม่ถึง 20 กรัม	ระวางโทษจำคุก 1 ปี - 10 ปี และ ปรับตั้งแต่ 10,000 – 100,000	ม.67
จำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครอง เพื่อจำหน่ายปริมาณคำนวณ เป็นสารบริสุทธิ์ไม่เกิน 100 กรัม	ระวางโทษจำคุก 5 ปี – ตลอด ชีวิตและปรับตั้งแต่ 50,000 - 500,000 บาท	ม.66 วรรค 1
จำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครอง เพื่อจำหน่ายปริมาณคำนวณ เป็นสารบริสุทธิ์เกิน 100 กรัม	ระวางโทษจำคุกตลอดชีวิตหรือ ประหารชีวิต	ม.66 วรรค 2
เสพ	ระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 6 เดือน - 10 ปี และปรับ ตั้งแต่ 5,000- 100,000 บาท	ม.91
ยุยงส่งเสริมให้อื่นเสพ	ระวางโทษจำคุก 1 – 5 ปี และปรับ ตั้งแต่ 10,000 – 50,000 บาท	ม.93 ทวิ

ที่มา : กองวัตถุเสพติด กระทรวงสาธารณสุข. 2539 : ไม่มีเลขหน้า

1.1.10 การป้องกันการเสพยาบ้า

ความหมายของการป้องกันยาบ้า หมายถึง การให้การศึกษา ข่าวสาร ความรู้ และข้อมูลในเรื่องคุณภาพชีวิตเกี่ยวกับยาบ้า ตลอดจนการป้องกันตนเอง ครอบครัวและชุมชน ให้พ้นจากการพึ่งพายาบ้า ถึงแม้จะประสบปัญหาตนเองและครอบครัว รวมทั้งการปรับปรุง สภาพแวดล้อมใกล้ตัว ที่มีส่วนผลักดันให้วัยรุ่นหันไปเสพยาบ้าควบคู่กันไปด้วย (สำนักงาน คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. 2542 : 2)

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2542 : 3-4) ได้สรุปมาตรการป้องกันการยาบ้าไว้ดังนี้

1.1.10.1. **มาตรการทางการศึกษา (Education Measure)** เป็นการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาจิตใจ เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับกลุ่มเป้าหมาย อันจะเป็นภูมิคุ้มกันยาบ้าโดยบรรจุเนื้อหาผสมผสานไปกับการสอนวิชาต่างๆ ในระบบปกติ

1.1.10.2. **มาตรการบริการสนเทศ (Information Measure)** เป็นการให้ความรู้ข่าวสารเกี่ยวกับโทษ พิษภัย อันตรายของยาบ้าและวิธีการป้องกันตระหนักและตื่นตัวต่อปัญหายาบ้าและเพื่อสร้างเจตคติ ค่านิยมที่ถูกต้องให้กับกลุ่มเป้าหมาย โดยมุ่งหวังที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ที่มีผลต่อการป้องกันและการต่อต้านยาบ้า

1.1.10.3. **มาตรการทางเลือก (Alternative Measure)** เป็นการจัดกิจกรรม ที่จะช่วยในการส่งเสริมสนับสนุนและตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ เพื่อให้รู้จักทางเลือกที่เหมาะสมเป็นประโยชน์ต่อตนเองและเป็นการนำตนเองไปสู่การมีชีวิตอย่างมีคุณภาพโดยไม่ต้องพึ่งยาบ้า

1.1.10.4. **มาตรการสอดแทรก (Intervention Measure)** เป็นการจัดกิจกรรมที่ให้ ความช่วยเหลือแก่มัมีปัญหา ให้สามารถรู้จักการคลี่คลายและแก้ไขปัญหหรือเอาชนะปัญหาอุปสรรคต่างๆ และถ้าบุคคลมีการเสพยาบ้าอยู่แล้ว ก็ให้รู้จักเลือกและตัดสินใจในการที่จะใช้บริการทางสังคมต่างๆ ที่มีอยู่เพื่อแก้ไขปัญหานั้นๆ ได้อย่างเหมาะสม

1.1.10.5. **มาตรการใช้นวัตกรรมใหม่ๆ (Invention Measure)** เป็นการนำเอาวิธีการกระบวนการหรือเทคนิคใหม่ๆ มาใช้ในการดำเนินการป้องกันยาบ้าให้เกิดประสิทธิภาพ

สำหรับงานวิจัยครั้งนี้เป็นการประสมประสานมาตรการที่ 1 และ 2 เพื่อการป้องกันการเสพยาบ้า

1.1.11 ภูมิต้านทานการติดยาเสพติด

คณะกรรมการที่ปรึกษาด้านการป้องกันปราบปรามยาเสพติดให้โทษในสถานศึกษา อธิบายว่าการที่บุคคลสามารถต้านทานกับสถานการณ์ที่ผลักดันหรือชักจูงให้ติดยาเสพติดได้ เพราะมีภูมิต้านทานการติดยาเสพติด ซึ่งพิจารณาได้จาก

ประการแรก คือ บุคลิกภาพ ซึ่งเป็นลักษณะรวมของบุคคลอันเกิดจากการอบรมเลี้ยงดูและการมีประสบการณ์ต่อสิ่งแวดล้อมในขณะที่บุคคลเจริญเติบโตขึ้น มีมีบุคลิกภาพหรือสภาพจิตใจ ผิดปกติ เช่น มีจิตใจอ่อนแอ วิตกกังวล มีแนวโน้มจะติดยาเสพติดได้ง่าย ทั้งนี้ เพราะมีภูมิต้านทานการติดยาเสพติดต่ำ

ประการที่สอง คือ การมีเจตคติและค่านิยมต่อยาเสพติดว่าสิ่งใดดีหรือไม่ดี มีความรู้จักคิด ที่มีทัศนคติที่ถูกต้องจะไม่ทดลองยาเสพติดแม้ว่าจะมีโอกาสใกล้ชิดกับยาเสพติด

ประการที่สาม คือ การมีความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด เด็กวัยรุ่นที่มีความรู้ยาเสพติดเป็นอันตรายจะเกิดความกลัวไม่กล้าทดลองเสพยาเสพติด ส่วนเด็กวัยรุ่นที่ได้รับรู้เกี่ยวกับยาเสพติดที่ไม่ถูกต้องจากผู้อื่น เช่น เพื่อน อาจเชื่อเพื่อนและยอมรับการชักจูงจากเพื่อนได้ง่าย ทำให้ไม่สามารถต้านทานการติดยาเสพติด

นอกจากนี้ องค์การที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดในสหรัฐอเมริกา ก็ได้อธิบายว่าการต้านทานการติดยาเสพติดเป็นเรื่องของการรู้จักคิด การติดต่อระหว่างบุคคลและความสมบูรณ์ด้านอารมณ์ เช่น ความภาคภูมิใจในตนเอง (Nowlis.1981:34-37) รวมทั้งการมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องยาเสพติดที่ช่วยให้ตระหนักถึง อันตรายของยาเสพติด (Encore.1987:2-3) ดังนั้นผู้ที่มีการพัฒนาด้านการรู้จักคิด อารมณ์ สังคมและมีทัศนคติที่ถูกต้อง จึงสามารถต้านทานการติดยาเสพติดได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ บอทวิน (Botvin.1968:369-374) ที่เน้นให้มีการศึกษาในเรื่องต่อไปนี้ คือ

(1) อิทธิพลทางสังคมจากกลุ่มต่าง ๆ เช่น เพื่อน ครอบครัว มีบทบาทต่อกระบวนการถ่ายทอดทางสังคม ในด้านทักษะต่าง ๆ ทางสังคม เช่น การรู้จักปฏิเสธ การรับรู้สิ่งที่ถูกต้องตามบรรทัดฐานทางสังคมที่เกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งการรับรู้แต่ละบุคคลจะแตกต่างกันไปตามแรงจูงใจความต้องการทัศนคติ ประสบการณ์เดิมและบุคลิกภาพ โดยบุคคลจะเลือกรับรู้สิ่งเร้าบางอย่างแล้วนำไปจัดระบบและให้ความหมายตามประสบการณ์หรือสิ่งเร้าภายในที่มีอยู่

(2) การพัฒนาทักษะส่วนตัวและสังคม จากการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม โดยการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในด้านการกล้าแสดงออก ความภาคภูมิใจในตนเอง การรู้จักคิด การลดความวิตกกังวล เมื่อบุคคลได้รับอิทธิพลจากสังคม บุคคลจะปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคมหรือไม่ขึ้นอยู่กับที่ได้รับรางวัลหรือการลงโทษจากการกระทำในอดีตและปัจจุบัน รวมทั้งการเรียนรู้ทางสังคมเกี่ยวกับบรรทัดฐานของสังคม ทัศนคติและการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น โดยได้รับแรงเสริมจากเพื่อน ครอบครัวและคนอื่น ดังนั้น บุคคลจึงเรียนรู้ผลที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ จนกลายเป็นความเชื่อมีผลต่อการควบคุมพฤติกรรมของตนเอง (Bandura.1977) ที่มีทักษะส่วนตัวและสังคมที่ดีจะสามารถเรียนรู้ว่าการเสพยาเสพติดเป็นอันตรายต่อชีวิตและไม่สอดคล้องกับบรรทัดฐานของสังคมจึงไม่สนใจยาเสพติด

(3) ด้านจิตสังคม หมายถึง การมีทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับยาเสพติด และการมีบุคลิกภาพที่เหมาะสมในการที่จะต้านทานการติดยาเสพติด ซึ่งเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายได้กล่าวคือ เป็นที่ความสมดุลความต้องการของสังคมกับความต้องการส่วนตัวและบรรลุเอกลักษณ์แห่งตนจะมีความมั่นใจในตนเอง มีความพร้อมที่จะเข้าสู่ความเป็นใหญ่ เข้าใจถึงสภาพความเป็นจริงทางสังคม ดังที่อีริกสัน (Erikson. 1959 : 88-94)กล่าวว่า เด็กวัยรุ่น (อายุ

11-18 ปี)

13-19 ปี) ที่ไม่สามารถปรับตัวได้เนื่องจากมีความสับสนในบทบาทของตนเอง ไม่มั่นใจเกี่ยวกับตนเอง อาจจะหันไปหาประสบการณ์ใหม่ที่เป็นปัญหาทางสังคมได้ง่าย

ดังนั้น ในการศึกษาว่าบุคคลจะสามารถต้านทานการติดยาเสพติดได้มากน้อยเพียงใดจึงเกี่ยวข้องกับการรับรู้อิทธิพลของสังคม การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การมีทักษะส่วนตัวและสังคมรวมทั้งทัศนคติและบุคลิกภาพ ซึ่งเป็นตัวแปรที่รวมเรียกว่าตัวแปรด้านจิตสังคม เช่นเดียวกับ สเตน (Stein.1987:1094-1105) ได้อธิบายว่า การที่บุคคลจะใช้หรือไม่ใช้ยาเสพติดสามารถพิจารณาได้จากความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพ ทัศนคติ การรับรู้ทางสังคม เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้านบุคลิกภาพกับสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เกิดจากกระบวนการทางจิต การเรียนรู้ทางสังคม การรู้การคิด

1.1.12 แนวคิดในการป้องกันและการแก้ไขปัญหายาเสพติด

กระทรวงศึกษาธิการ (2525:5) ได้เสนอแนวความคิดในการป้องกันยาเสพติด โดยเน้นในกลุ่มเยาวชนว่า

1.1.12.1.ควรจะได้มีการอบรมเยาวชนตั้งแต่วัยเริ่มต้นของชีวิตให้ถูกต้องเหมาะสม โดยเริ่มจากสถาบันครอบครัวและสถาบันทางการศึกษาเพื่อปลูกฝังค่านิยมที่ดี เพื่อมิให้เกิดความเบี่ยงเบนไปจากสังคม

1.1.12.2.ควรจะใช้อิทธิพลของกลุ่มเพื่อนเข้ามาช่วยในการแก้ไขปัญหายา

1.1.12.3.ควรสร้างความสำเร็จในชีวิตให้กับเด็ก

1.1.12.4.สร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจของเด็กให้เข้มแข็งเพื่อจะไม่ให้ถูกชักจูงไปใช้ยาเสพติดได้ง่าย

1.1.12.5.ควรจะได้มีการศึกษาวิจัยเรื่องการป้องกันยาเสพติด เพื่อหาแนวทางในการป้องกันที่ถูกวิธี

โนวิส (กระทรวงศึกษาธิการ 2525:11; อ้างอิงมาจาก Novis. N.D.) ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้นำมาเป็นแนวทางในการป้องกันยาเสพติด มีดังนี้คือ

(1) วิธีการป้องกันยาเสพติด โดยการใช้หลักกฎหมายและศีลธรรม ซึ่งต้องอาศัยการลงโทษและการชู่ว่าจะลงโทษผู้เสพหรือมีไว้ครอบครอง วิธีนี้ถือว่าจะช่วยให้เกิดความกลัวไม่กล้าทำโดยการออกกฎหมาย ตราบทลงโทษและบังคับใช้กฎหมายนั้น

(2) วิธีการอาศัยหลักทางการแพทย์และอนามัย เป็นการสกัดกั้นมิให้ผู้ติดยาเสพติดแพร่ระบาดไปถึงผู้อื่นได้ ค้นหาผู้ติดยาและให้การบำบัดรักษา การให้การศึกษากลับมาเกี่ยวกับการใช้ยาในทางที่ผิดเป็นสิ่งสำคัญ เน้นเรื่องรักษาสุขภาพให้สมบูรณ์ ปราศจากโรคภัย

(3) วิธีการอาศัยหลักจิตวิทยาสังคม วิธีนี้เน้นพฤติกรรมของมนุษย์ ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ตามสภาพสังคมและวัฒนธรรม การให้ข้อมูลความรู้เรื่องยาเสพติด หากไม่นำไปใช้ หรือข้อมูลไม่สอดคล้องกับความเชื่อถือและวิถีชีวิตส่วนตัว ก็จะไม่มีความเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเลย อีกประการหนึ่ง การตัดสินใจใช้ยาเสพติดหรือไม่นั้น ข้อมูลความรู้ต้องเป็น

องค์ประกอบในการพิจารณาเรื่องคำนิยาม การตัดสินใจและการแก้ปัญหา การป้องกันตามแนวคิดนี้ให้ความสนใจกับความต้องการปัญหาทางสังคมและปัญหาส่วนตัวที่จะเป็นสาเหตุทำให้การใช้ยาเสพติด

(4) วิธีการป้องกันที่อาศัยหลักทางสังคมวัฒนธรรม วิธีนี้ถือว่าสิ่งแวดล้อมทางสังคมมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมมนุษย์ จึงเห็นว่าสังคมควรจะได้รับ การปรับปรุงให้เหมาะสมกับความต้องการโดยธรรมชาติของมนุษย์

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2542 : 53) ได้กล่าวถึงหลักการในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยแบ่งกลุ่มเป้าหมายนักเรียนออกเป็น 4 กลุ่ม มีการดำเนินงานในแต่ละกลุ่ม ดังนี้

(1) กลุ่มนักเรียนที่ไม่เคยใช้ยาเสพติด

การดำเนินงานป้องกันยาเสพติดแก่กลุ่มนักเรียนที่ไม่มีประสบการณ์ในการใช้ยาเสพติดเป็นการดำเนินงานสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในระยะยาว โดยมีมาตรการในการดำเนินงานแก่ นักเรียน ดังนี้

(1.1) มาตรการทางการศึกษา ในการให้การศึกษาเพื่อป้องกันยาเสพติดมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความรู้ปรับเปลี่ยนเจตคติและการปฏิบัติตนของนักเรียนเกี่ยวกับยาเสพติด โดยมีลักษณะของการดำเนินงาน 3 ลักษณะ คือ

(1.1.1) การกำหนดเนื้อหาความรู้เรื่องการป้องกันยาเสพติดในหลักสูตร เพื่อให้มีการเรียนการสอนในทุกระดับชั้นที่กำหนดหลักสูตร ไว้ในระดับประถมศึกษาจะมีเนื้อหา ดังกล่าวอยู่ในวิชาเสริมสร้างประสบการณ์ชีวิต ส่วนในระดับมัธยมศึกษาจะมีเนื้อหาความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดในวิชาสุขศึกษาและพลานามัย

(1.1.2) การผนวกเนื้อหาความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดเข้าไปในวิชาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องโดยไม่หลักสูตรกำหนดไว้ ต่อไปอาจารย์ผนวกเนื้อหาความรู้ที่เหมาะสมเข้าไปในวิชาที่ตนสอนหรือมอบหมายให้นักเรียนศึกษาค้นคว้า เขียนเป็นรายงานหรือเรียงความในวิชาภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ เป็นต้น

(1.1.3) การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อป้องกันยาเสพติด ได้แก่ การจัดตั้งชมรมต่อต้านยาเสพติดในโรงเรียน การจัดค่ายฝึกทักษะชีวิต กิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี กิจกรรมกลุ่มเพื่อนกิจกรรมเหล่านี้เป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการป้องกันยาเสพติดที่ได้รับการส่งเสริมให้ดำเนินการในสถานศึกษา

(1.2) มาตรการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ มาตรการในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ เป็นการณรงคให้ข้อมูลข่าวสารเพื่อการป้องกันยาเสพติดแก่นักเรียน เพื่อสร้างความตระหนักต่อปัญหายาเสพติด และรู้จักการปฏิบัติตนในการป้องกันปัญหายาเสพติด กิจกรรมเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ที่โรงเรียน โดยดำเนินการมีดังนี้

(1.2.1) การจัดป้ายนิเทศในชั้นเรียนหรือตามบอร์ดต่างๆ ในโรงเรียน

(1.2.2) การจัดนิทรรศการในเวลาและโอกาสที่สำคัญ เช่น วันต่อต้านยาเสพติด

(1.2.3) การจัดเสียงตามสายในโรงเรียน

(1.2.4) กิจกรรมหน้าเสาธง

(1.2.5) การจัดทำโปสเตอร์และแผ่นพับ เพื่อเผยแพร่ในสถานศึกษา

(1.2.6) การจัดบรรยายและการจัดอภิปรายโดยวิทยากรทรงคุณวุฒิ

(1.2.7) การจัดการรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดในโรงเรียน

(1.2.8) กิจกรรมในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ดังกล่าวนี้ นักเรียนสามารถมีส่วนร่วมดำเนินการได้ โดยมีครู-อาจารย์เป็นให้คำปรึกษาแนะนำและส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้ดำเนินการ

(1.3) มาตรการทางเลือก มาตรการทางเลือกเป็นมาตรการที่มุ่งส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ทั้งทางร่างกาย อารมณ์และสังคมของนักเรียน โดยมีการดำเนินกิจกรรมทางเลือกด้านต่างๆ ดังนี้

(1.3.1) ด้านสุขภาพอนามัย ได้แก่ การส่งเสริมการออกกำลังกายและการเล่นกีฬา เช่นการแข่งขันกีฬายภายในโรงเรียน การจัดการแข่งขันระหว่างโรงเรียน การออกกำลังกายและการเล่นกีฬาตามโครงการลานกีฬาเพื่อป้องกันยาเสพติดและการนันทนาการอื่นๆ

(1.3.2) ด้านจริยธรรม ได้แก่ การมีส่วนร่วมกิจกรรมทางศาสนาในโอกาสวันสำคัญทางศาสนา การอบรมศีลธรรม การฝึกนั่งสมาธิ และการส่งเสริมประเพณีไทย

(1.3.3) ด้านสังคม เช่น การรวมตัวกันจัดตั้งเป็นชมรมต่างๆ ในโรงเรียน เช่น ชมรมคณิตศาสตร์ ชมรมห้องสมุด ชมรมภาษาอังกฤษและชมรมต่อต้านยาเสพติด-เอดส์ การร่วมกิจกรรมอาสาสมัครบำเพ็ญประโยชน์ในโรงเรียน กิจกรรมลูกเสือเนตรนารี กิจกรรมค่ายเยาวชน เป็นต้น

(1.3.4) ด้านการฝึกอาชีพ ได้แก่ กิจกรรมสหกรณ์ กิจกรรมบริษัทจำกัดในโรงเรียนและกิจกรรมโครงการส่งเสริมการเกษตรในโรงเรียน เป็นต้น

(1.4) การฝึกทักษะชีวิต การฝึกทักษะชีวิตมีวัตถุประสงค์ ในการสร้างคุณลักษณะหรือความสามารถในเชิงสังคมจิตวิทยาให้กับนักเรียน เพื่อให้สามารถเผชิญสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยทักษะชีวิตจะเป็นความสามารถขั้นพื้นฐานที่ทุกคนจำเป็นต้องใช้ในสังคมที่ได้มาจากการฝึกฝนจนชำนาญนั่นเอง ทักษะชีวิตที่สำคัญในการดำรงชีวิตให้ปลอดภัยจากยาเสพติด ได้แก่ ทักษะชีวิตในการวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์ ทักษะในการประเมินศักยภาพของตนเอง ทักษะในการคิดหาทางเลือกและตัดสินใจ ทักษะในการปฏิเสธต่อรองรักษาประโยชน์ของตน ทักษะในการสื่อสารและทักษะในการควบคุมอารมณ์และความเครียด เป็นต้น การฝึกทักษะชีวิตจะต้องใช้การสอนแบบมีส่วนร่วมโดยเน้นให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียน การฝึกจะต้องเน้นการแสดงแบบอย่าง

การระดมสมองและการ ฝึกปฏิบัติโดยอาศัยบทบาทสมมติ เพื่อให้นักเรียนมีประสบการณ์ โดย สอดแทรกการฝึกทักษะชีวิตเข้าไปในกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาต่างๆ โดยครูสอนวิชานั้นๆ หรืออาจจัดเป็นกิจกรรมแยกต่างหากจากการเรียนการสอน เช่น การจัดค่ายหรือการจัดกิจกรรม ฝึกทักษะชีวิตโดยเฉพาะ ดังนั้น จึงต้องพัฒนาชุดการฝึกทักษะชีวิตให้หลากหลายรูปแบบและ หลากหลายทักษะเพื่อให้ครู-อาจารย์นำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(1.5) การใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อน ในช่วงวัยรุ่น “เพื่อน” นับเป็นบุคคลที่มีอิทธิพล ต่อความคิดเจตคติและพฤติกรรมของวัยรุ่นด้วยกัน การดำเนินงานป้องกันยาเสพติดได้ตระหนัก ถึงความสำคัญและเห็นคุณค่าของกลุ่มเพื่อน จึงได้มีการใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อนเพื่อประโยชน์ใน การป้องกันยาเสพติด โดยมีรากฐานและความเชื่อมั่นในความสำเร็จของกลุ่มเพื่อนว่ามีอิทธิพล สามารถที่จะโน้มน้าวเพื่อนในกลุ่มด้วยการแนะนำให้ได้รับความช่วยเหลือเพื่อนในกลุ่มที่มีปัญหาให้ ได้รับความช่วยเหลือที่เหมาะสม ก็สามารถที่จะป้องกันนักเรียนที่มีปัญหา มิให้มีพฤติกรรม เบี่ยงเบนไปในทางที่ไม่ถูกต้อง นอกจากนั้นกลุ่มเพื่อนยังสามารถให้ความช่วยเหลือกันในเรื่อง การเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กิจกรรมกลุ่มเพื่อนดำเนินการโดยการฝึกอบรมนักเรียนที่มีบุคลิกเป็นผู้นำ ให้ ไปเป็นแกนนำของกลุ่มเพื่อนและมอบหมายบทบาทให้ปฏิบัติ เช่น บทบาทในการเป็นเพื่อน เรียน เพื่อนสนิท ซึ่งสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของกลุ่ม โดยมีครูอาจารย์เป็น ที่ปรึกษาในการดำเนินงานของกลุ่มเพื่อนอย่างใกล้ชิด โดยมีผู้นำของกลุ่มที่ได้รับการฝึกอบรม มาอย่างดี สามารถที่จะเป็นผู้นำในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาของสมาชิกในกลุ่มใน ด้านการเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านต่างๆ รวมถึง ปัญหาการใช้ยาเสพติดด้วย กิจกรรมกลุ่มเพื่อนมีชื่อเรียกหลากหลาย เช่น เพื่อนเพื่อเพื่อน เพื่อนช่วยเพื่อน และเพื่อน เตือนเพื่อน

(2) กลุ่มนักเรียนที่มีประสบการณ์ในการใช้ยาเสพติด

กลุ่มนักเรียนกลุ่มเสี่ยงนี้ส่วนมากจะเริ่มใช้ยาเสพติดประเภทยาบ้า กัญชาและ สารระเหยโดยจะมีลักษณะและพฤติกรรม กล่าวคือ นักเรียนกลุ่มนี้จะไม่รับผิดชอบหน้าที่ที่ได้รับ มอบหมายจากครู-อาจารย์ ไม่เอาใจใส่ในการเรียน ผลการเรียนตกต่ำ มีค่านิยมในการใช้ ยาเสพติดและการคบเพื่อนที่ผิด มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนอื่นๆ เช่น หนีเรียน หลับในชั้นเรียน มั่วสุมกันเพื่อเสพยาเสพติดก่อนเข้าโรงเรียน ช่วงพักเที่ยงและหลังจากโรงเรียนเลิกนักเรียน กลุ่มนี้มีความจำเป็นที่โรงเรียนจะต้องเข้าไปดำเนินการ มิฉะนั้นนักเรียนจะใช้ยาเสพติด ประเภทที่รุนแรงขึ้น การแก้ไขปัญหานี้ให้นักเรียนกลุ่มนี้ควรใช้มาตรการแทรกแซงเพื่อให้ ได้รับความช่วยเหลือแก่นักเรียนที่เพิ่งเริ่มใช้ยาเสพติด โดยการหยุดพฤติกรรมการใช้ยาเสพติดของ นักเรียนและให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียน ดังนี้

(2.1) โรงเรียนจัดบริการให้คำปรึกษาแนะนำโดยอาจารย์แนะแนวและการจัดการเรียนการสอนเสริมพิเศษให้กับนักเรียน

(2.2) ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเบี่ยงเบนต่างๆ ให้อยู่ในกรอบที่เหมาะสม โดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อนในการให้ความช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหา

(2.3) สร้างค่านิยมใหม่ในเรื่องการคบเพื่อน

(2.4) โรงเรียนดำเนินการมาตรการป้องกันปราบปราม โดยเข้มงวดในการตรวจค้น การลักลอบนำยาเสพติดมาใช้และสุ่มตรวจปัสสาวะแก่นักเรียนกลุ่มนี้เป็นครั้งคราวโดยไม่มีการแจ้งล่วงหน้า

(2.5) จัดทำกลุ่มบำบัดในลักษณะของค่ายนักเรียนในโรงเรียน โดยมีครูอาจารย์ คอยดูแลอย่างใกล้ชิดมีระเบียบที่รัดกุมและในกรณีที่นักเรียนได้รับผลจากการใช้ยาเสพติด โรงเรียนแนะนำให้ปกครองพาไปพบแพทย์เพื่อรักษาอาการที่ปรากฏ

(2.6) โรงเรียนประสานงานกับผู้ปกครองอย่างใกล้ชิดเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหา โดยผู้ปกครองสามารถเข้ามีส่วนร่วมในโครงการจัดทำกลุ่มบำบัดรักษานักเรียนที่เริ่มมีปัญหการใช้ยา ก็จะช่วยให้การทำกลุ่มบำบัดประสบความสำเร็จยิ่งขึ้น

(3) กลุ่มนักเรียนที่ติดยาเสพติด

นักเรียนกลุ่มนี้จะใช้ยาเสพติดเป็นประจำจนติด พฤติกรรมโดยทั่วไปจะไม่สามารถเรียนหนังสือต่อไปได้ ทั้งนี้ เนื่องมาจากฤทธิ์ของยาเสพติด โกหกหลอกลวง ลักขโมยทรัพย์สินของเพื่อนนักเรียน ครู อาจารย์และโรงเรียน เพื่อหาเงินมาซื้อยาเสพติด นอกจากนั้นยังมีพฤติกรรมในการหาเงิน โดยการขายยาเสพติดไปสู่เพื่อนนักเรียนอื่น ดังนั้นเพื่อประโยชน์ในการป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติดไปสู่เพื่อนนักเรียนกลุ่มอื่น โรงเรียนไม่ควรที่จะดูแลนักเรียนกลุ่มนี้ต่อไป โรงเรียนควรประสานให้ผู้ปกครองส่งนักเรียนกลุ่มนี้เข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ ในกรณีที่พ่อแม่ ผู้ปกครองไม่พร้อมที่จะส่งบุตรหลานเข้ารับการบำบัดรักษา โรงเรียนควรดำเนินการส่งนักเรียนเข้ารับการบำบัดรักษาโดยไม่ควรไล่เด็กนักเรียนออกจากโรงเรียนด้วยเหตุผลของการติดยาเสพติด นอกจากนั้น บางโรงเรียนครู-อาจารย์ในโรงเรียนได้จัดทำค่ายบำบัดรักษาขึ้นภายในโรงเรียน เพื่อแก้ไขปัญหาเสพติดของนักเรียน ดังเช่นกรณีของ โรงเรียนสามชุกรัตน์โภคาราม อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นต้น

(4) กลุ่มนักเรียนที่มีพฤติกรรมในการค้ายาเสพติด

นักเรียนที่มีพฤติกรรมในการขายยาเสพติดให้แก่เพื่อนนักเรียนด้วยกันในโรงเรียน มี 3 กลุ่ม ดังนี้

(4.1) กลุ่มนักเรียนที่เป็นผู้ค้ายาเสพติด โดยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการค้ายาเสพติด ที่อยู่นอกโรงเรียนหรือเป็นผู้ค้ารายย่อย นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มนี้ถือว่าเป็นอาชญากร โรงเรียนควรประสานงานกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในการดำเนินการปราบปรามยาเสพติดและไล่ออกจากโรงเรียนก่อนที่ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในโรงเรียนจะขยายตัวมากขึ้น

(4.2) กลุ่มนักเรียนที่ติดยาเสพติดและขายยาเสพติดให้เพื่อน เพราะต้องการเงินเพื่อซื้อยาเสพติดใช้ นักเรียนกลุ่มนี้ไม่ถือว่าเป็นอาชญากรโดยสันดาน โรงเรียนจะตักเตือนและภาคทัณฑ์สั่งให้ยุติการกระทำความผิดและส่งนักเรียนนั้นเข้ารับการบำบัดรักษาหรือให้ ผู้ปกครองดำเนินการพานักเรียนไปบำบัด ถ้านักเรียนยังไม่ยุติการกระทำความผิด โรงเรียนจะไล่นักเรียนออกและประสานงานกับเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อดำเนินการตามกฎหมาย เมื่อมีปัญหาเกินกำลังที่ทางโรงเรียนจะแก้ไขได้

(4.3) กลุ่มนักเรียนที่ไม่ไปซื้อยาเสพติดมาจากภายนอกแล้วแบ่งขายให้เพื่อน เสพ นักเรียนกลุ่มนี้จะถูกดำเนินการเช่นเดียวกับนักเรียนกลุ่มที่ 2

จากเอกสารดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า แนวทางในการป้องกันยาเสพติด ใช้หลักการต่างๆ ในการดำเนินการได้แก่ หลักทางกฎหมาย ศีลธรรม หลักทางการแพทย์และอนามัย หลักทางจิตวิทยาสังคม หลักทางสังคมวัฒนธรรม ส่วนแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติดของนักเรียนนั้นได้ แบ่งนักเรียนออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มนักเรียนที่ไม่เคยใช้ยาเสพติด กลุ่มนักเรียนที่มีประสบการณ์ในการใช้ยาเสพติด กลุ่มนักเรียนที่ติดยาเสพติด และกลุ่มนักเรียนที่มีพฤติกรรมในการค้ายาเสพติด งานวิจัยครั้งนี้ได้ใช้กลุ่มนักเรียนที่ไม่เคยใช้ยาเสพติดเป็นกลุ่มเป้าหมาย

1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับยาบ้า

1.2.1 งานวิจัยในต่างประเทศ

บอทวินและคณะ (วิภาวรรณ ผลผลา.2541 : อ้างอิงจาก Botvin et al. 1995) ได้ศึกษาติดตาม ผลระยะยาวของการป้องกันการใช้อาหารเสพติดของกลุ่มชนชั้นกลางผิวขาวในประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อประเมินประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนเรื่องการป้องกันการเสพสารเสพติดในโรงเรียน การออกแบบการทดลอง โดยทำการสุ่มตัวอย่างจากโรงเรียน 56 แห่งที่ได้รับโปรแกรมซึ่งประกอบด้วย การติดตามกระตุ้นเตือน การสอนทักษะชีวิตทั่ว ๆ ไป และทักษะการเผชิญอิทธิพลทางสังคมในการต่อต้านการใช้อาหารเสพติด โดยวิธีการฝึกปฏิบัติรวมกับการให้คำปรึกษาแนะนำหรือได้รับการรักษาตามปกติ ทำการติดตามผลในระยะเวลา 6 ปี ผลการศึกษาพบว่า มีการใช้อาหารเสพติดและยาอื่น ๆ ลดลงทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยสรุปให้เห็นว่าการจัดโปรแกรมการป้องกันการใช้อาหารเสพติดตั้งแต่ในช่วงมัธยมศึกษาตอนต้น จะมีความสำคัญและความอดทนต่อการลดการสูบบุหรี่ ดื่มสุราและเสพยาเสพติดโดยตรง

ดาร์เคและคนอื่น ๆ (Darke and others. 1994:1077-1083) ได้ศึกษาการเปลี่ยนวิธีการเสพยาบ้าของผู้ติดยาเสพติด พบว่า วิธีการฉีดเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางประมาณ 2 ใน 3 หรือร้อยละ 67 ของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 301 คนและมีการเปลี่ยนวิธีการมาเป็นวิธีการฉีดร้อยละ 40 ของกลุ่มตัวอย่าง เพราะเห็นว่าประหยัดกว่าและมีความปลอดภัยต่อสุขภาพ

พอล (Paul.1982:487) ได้ศึกษาผลของแอมเฟตามีนต่อสมองของบุคคล พบว่า สสารแอมเฟตามีน จะสะสมอยู่ที่ Hypothalamic Membrane มากที่สุด และแอมเฟตามีนไปมีผลที่สมอง Hypothalamic ด้วย

1.2.2 งานวิจัยในประเทศ

นพพร พานิชสุข (2528:109-110) ได้ศึกษา เรื่องอิทธิพลของครอบครัวที่มีผลต่อการใช้ยากระตุ้นประสาทแอมเฟตามีนของเด็กวัยรุ่น พบว่า อิทธิพลจากครอบครัวมีผลมากที่สุด ทำให้วัยรุ่นเกิดความสับสน ขาดที่ยึดเหนี่ยวทางใจ นอกจากนั้นยังมีอิทธิพลจากสภาพแวดล้อมของวัยรุ่นจากการคบเพื่อนไม่ดี ได้รับการชักจูงในสิ่งที่ผิด

นงลักษณ์ โดบันลือภพ (2539:6-7) ได้ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเสพยาบ้าของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 40 คน จังหวัดลำปาง พบว่าจำนวนนักเรียนร้อยละ 32.50 มีการรับรู้เกี่ยวกับความรุนแรง ของการพึ่ง ยาบ้า ร้อยละ 65 มีการรับรู้ว่าหากเสพติดยาบ้ามีผลต่อครอบครัว ร้อยละ 50 บอกว่าการตัดสินใจที่จะเสพยาบ้าขึ้นอยู่กับอิทธิพลของเพื่อน

สมภาพ เรื่องตระกูล (2522: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาโรคจากแอมเฟตามีน พบว่า แอมเฟตามีน ขนาด 10-20 มิลลิกรัมต่อวัน จะทำให้เกิดอาการตื่นตัวตลอดเวลา มีอาการง่วงซึม ออยากดื่มเหล้าน้อยลงแต่จะทำให้เกิดประสาทหลอน อาการนี้ก็จะลดลงอย่างรวดเร็ว ถ้าแอมเฟตามีนถูกขับออกจากร่างกายจนหมด

กรมการฝึกหัดครู (2530:-37-39) ได้ศึกษาสภาพการใช้สารเสพติดในสถานศึกษา ในกลุ่มนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่มีประสบการณ์ใช้สารเสพติด จำนวน 10,446 คน พบว่า สาเหตุของการใช้ยากระตุ้นประสาทมาจากความอยากลองเป็นอันดับหนึ่ง สาเหตุรองลงมาคือ บำบัดความปวดและมีเรื่องไม่สบายใจสำหรับความเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการเลิกใช้ยากระตุ้นประสาท คือ การงดหรือการเลิกใช้สารเสพติดนั้นไปเลย ส่วนบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการเลิกใช้ยากระตุ้นประสาท คือ บิดา มารดา รองลงมาคือ เพื่อน นอกจากนี้พบว่า นักเรียนที่มีอายุระหว่าง 16-18 ปี ใช้สารเสพติดมากกว่าช่วงอายุอื่นๆ

ภาวิณี อยู่ประเสริฐ (2540:บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้สารเสพติดของนักเรียนวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6 ของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 1,050 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามและแบบสำรวจพฤติกรรมนักเรียนที่โรงเรียน พบว่า การใช้สารเสพติดของเพื่อน การใช้สารเสพติดของบุคคลในครอบครัว ภาวะวิกฤติที่เกิดขึ้นในชีวิตมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการใช้สารเสพติดของนักเรียน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สำหรับความเชื่อเรื่องการใช้สารเสพติด ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง ความสัมพันธ์ในครอบครัว มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการใช้สารเสพติดของนักเรียน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากผลงานการวิจัยทั้งต่างประเทศและในประเทศ ดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า อิทธิพลของครอบครัวมีผล การใช้สารเสพติดของครอบครัวและการใช้สารเสพติดของเพื่อน มีผลต่อการใช้ยาบ้า สำหรับสาเหตุของการใช้ยาบ้า ได้แก่ ความอยากรลอง มีเรื่องไม่สบายใจ สำหรับอิทธิพลต่อการเลิกใช้ยาบ้า ได้แก่ บิดามารดา และเพื่อน

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเจตคติ

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเจตคติ

2.1.1 ความหมายของเจตคติ

จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเจตคติ ได้มีให้คำจำกัดความและความหมายของเจตคติ ไว้ดังนี้

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2536 : 3) กล่าวว่า เจตคติเป็นความคิดเห็นซึ่งมีอารมณ์เป็นส่วนประกอบเป็นส่วนที่พร้อมจะมีปฏิกิริยาเฉพาะอย่างต่อสถานการณ์

สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2526 : 99) กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง สภาพจิตใจหรือความรู้สึกนึกคิดของบุคคลหรือความคิดเห็นของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งใครแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งออกมาเป็นที่ปรากฏต่อบุคคลหรือสาธารณชนก็ตามล้วนเป็น การกระทำอันเกิดจากเจตคติที่มีอยู่ทั้งสิ้น

เชิดศักดิ์ โฉวสินธุ์ (2540 : 38) ได้ให้ความหมายของเจตคติสรุปได้ว่าเป็นความรู้สึกของบุคคลอันเป็นผลมาจากการเรียนรู้และเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมในทิศทางหนึ่งทั้งในทางสนับสนุนหรือคัดค้านก็ได้

ขนิษฐา วิเศษสาธ (2534 : 262) กล่าวว่าเจตคติหมายถึงท่าทีความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆ ได้แก่ คน สัตว์ สิ่งของหรือสถานการณ์ต่างๆ ในทางที่ดีหรือไม่ดี ชอบหรือไม่ชอบและความรู้สึกดังกล่าวจะมีลักษณะคงทนทำให้บุคคลมีความพร้อมเสมอที่จะได้ตอบต่อสิ่งเร้าต่างๆ

แมคโดนัล (McDonal. 1959 : 214) ได้ให้ความหมายของเจตคติว่า เป็นความโน้มเอียงหรือสภาวะความพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมออกมาทางใดทางหนึ่ง

เคนด์เลอร์ (Kendler 1974 : 671) ได้ให้ความหมายของเจตคติว่าเป็นความพร้อมของแต่ละบุคคลที่จะแสดงพฤติกรรมสนับสนุนหรือต่อต้าน บุคคล สถาบันหรือแนวความคิด ซึ่งการแสดงออกของเจตคติ ถ้าแสดงออกในลักษณะพึงพอใจ เรียกว่า เจตคติทางบวกและหากแสดงออกในลักษณะที่ไม่พึงพอใจก็เรียกว่ามีเจตคติทางลบ ซึ่งเมื่อเกิดขึ้นมาแล้วก็จะแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง

อนาตาซี (Anatasi .1967 : 541) กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง ความโน้มเอียงที่แสดงถึงความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งต่างๆ ได้แก่ ขนบธรรมเนียมประเพณี เชื้อชาติและสถาบันต่างๆ เป็นต้น

นอร์แมน (Norman 1971 : 77) กล่าวถึงเจตคติว่า เป็นความรู้สึกและความคิดเห็นที่บุคคลมีต่อสิ่งของบุคคล สถานการณ์ สถาบันและข้อเสนอใดๆ ในการที่จะยอมรับหรือปฏิเสธซึ่งมีผลทำให้บุคคลพร้อมที่จะแสดงปฏิกิริยาตอบสนองด้วยพฤติกรรมอย่างเดียวกันตลอด

เทอร์สโตน (Thurstone.1946 : 39) กล่าวว่า เจตคติเป็นระดับความมากน้อยของความรู้สึกในด้านบวกและลบที่มีต่อสิ่งหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นอะไรก็ได้หลายอย่าง เป็นต้นว่า สิ่งของ บุคคล บทความองค์การ ความคิด ฯลฯ ความรู้สึกเหล่านี้ รู้สึกสามารถบอกความแตกต่างได้ว่า เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย

จากความหมายของเจตคติดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า เจตคติหมายถึง ความรู้สึก ความคิดของบุคคล ที่มีความโน้มเอียงที่จะแสดงพฤติกรรมต่อบุคคลอื่น สิ่งอื่นในลักษณะทั้งทางบวกและทางลบ

2.1.2 ประเภทของเจตคติ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2534:208-210) กล่าวถึงเจตคติ แบ่งเป็น 2 ประเภท

2.1.2.1 เจตคติทั่วไป ได้แก่ สภาพของจิตใจทั่วไป เป็นแนวคิดประจำตัวของบุคคล เช่น การมองโลกในแง่ดี การเกรงในระเบียบประเพณี

2.1.2.2 เจตคติเฉพาะอย่าง ได้แก่ สภาพทางจิตใจที่บุคคลมีต่อวัตถุสิ่งของ บุคคล สถานการณ์ และสิ่งอื่นๆ เจตคติเฉพาะอย่างนี้จะแสดงออกในลักษณะ ชอบ ไม่ชอบ สิ่งนั้น ถ้าชอบหรือเห็นด้วย ก็เรียกว่ามีเจตคติที่ดีต่อสิ่งนั้น แต่ถ้าไม่ชอบหรือไม่เห็นด้วย ต่อสิ่งนั้น เป็นการจำเพาะเจาะจง ก็เรียกว่ามีเจตคติที่ไม่ดี

นอกจากนี้ เจตคดียังแบ่งได้เป็น 5 ชนิด

(1) เจตคติด้านความรู้สึกหรืออารมณ์ ประสบการณ์ที่คนได้สร้างความพึงพอใจและความสุขใจ จะทำให้มีเจตคติที่ดีต่อสิ่งนั้น และถ้าไม่พอใจก็จะทำให้มีเจตคติที่ไม่ดีต่อคนนั้น

(2) เจตคติทางปัญญา เป็นเจตคติที่ประกอบด้วยความคิดและความรู้ บุคคลอาจมีเจตคติต่อบางสิ่งบางอย่างโดยอาศัยการศึกษา การศึกษาหาความรู้ จนเกิดความเข้าใจและความสัมพันธ์กับจิตใจ คือ มีอารมณ์และความรู้สึกร่วม เช่น เจตคติที่ดีต่อศาสนา เจตคติที่ไม่ดีต่อยาเสพติด

(3) เจตคติทางการกระทำ เป็นเจตคติที่พร้อมจะนำไปปฏิบัติเพื่อสนองความต้องการของบุคคล เช่น เจตคติที่ดีต่อการพูดจาไพเราะ เพื่อให้คนอื่นมีความสุข

(4) เจตคติทางด้านความสมดุล เป็นเจตคติที่ตอบสนองความต้องการพื้นฐาน เป็นที่ยอมรับของสังคม ทำให้บุคคลมีพฤติกรรมที่นำไปสู่จุดมุ่งหมายของตน เพื่อสนองความต้องการของตนต่อไป

(5) เจตคติในการป้องกันตัว เป็นเจตคติที่เกี่ยวกับการป้องกันตนเอง ให้พ้นจากความขัดแย้งภายในใจ ประกอบด้วยความสัมพันธ์ทั้ง 3 ด้าน คือ ความสัมพันธ์ด้านความรู้สึกหรืออารมณ์ ความสัมพันธ์ด้านจรรยา และความสัมพันธ์ทางด้านการกระทำ

จากเอกสารดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า เจตคติแบ่งเป็นเจตคติทั่วไป และเจตคติเฉพาะอย่าง และนอกจากนี้ เจตคดียังแบ่งไปได้ 5 ชนิดได้แก่ เจตคติด้านความรู้สึกหรืออารมณ์ เจตคติทางปัญญา เจตคติทางการกระทำ เจตคติทางด้านความสมดุล และเจตคติในการป้องกันตัว

2.1.3 องค์ประกอบของเจตคติ

โคธานดาปาน (Kothandapani.1971 : 321-333) กล่าวว่าเจตคติทุกชนิดที่องค์ประกอบที่เหมือนกัน 3 ประการ คือ

- (1) องค์ประกอบด้านความคิด (Cognitive or Belief Component)
- (2) องค์ประกอบด้านอารมณ์ ความรู้สึก (Emotional or Feeling)
- (3) องค์ประกอบทางด้านพฤติกรรมการกระทำ (Behavioral or Action Component)

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2536 : 3-4) กล่าวว่า องค์ประกอบของเจตคติสามารถแยกแยะได้ 3องค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

(1) องค์ประกอบทางด้านพุทธิปัญญา (Cognitive component) ได้แก่ความคิด ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่มนุษย์ใช้ในการคิด ความคิดนี้อาจจะอยู่ในรูปใดรูปหนึ่งแตกต่างกัน โดยขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้า

(2) องค์ประกอบทางด้านท่าทีความรู้สึก (Affective component) เป็นส่วนประกอบทางด้านอารมณ์ ความรู้สึก ซึ่งเป็นตัวเร้าความคิดอีกต่อหนึ่ง ถ้าบุคคลมีสภาวะความรู้สึกดีคือ ความรู้สึกด้านบวก(Positive) หรือความรู้สึกไม่ดีคือ ความรู้สึกในด้านลบ (Negative) ขณะที่คิดถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งอาจออกมาในรูปลักษณะที่แตกต่างกัน

(3) องค์ประกอบทางด้านการปฏิบัติ (Behavioral component) เป็นองค์ประกอบที่มีแนวโน้มในทางปฏิบัติหรือถ้ามีสิ่งเร้าที่เหมาะสมจะเกิดการปฏิบัติหรือมีปฏิกิริยาอย่างใดอย่างหนึ่ง

จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบทั้ง 3 ประการของเจตคติมีความสัมพันธ์กันในส่วน of ความคิดความรู้สึกและพฤติกรรมที่แสดงออก

2.1.4 สาเหตุของการเกิดเจตคติ

คว้น ชาวหนู (ม.ป.ป : 16) ได้กล่าวถึงสาเหตุของการเกิดเจตคติไว้ว่า เจตคติมิได้เกิดขึ้นเฉยๆ แต่เกิดจากสาเหตุต่อไป คือ

(1) เกิดขึ้นจากผลรวมขั้นสุดท้ายของการสะสมประสบการณ์ต่างๆ ในช่วงระยะเวลาหนึ่งของชีวิตประจำวัน เจตคติที่เกิดขึ้นนี้จะมีลักษณะมั่นคงถาวรพอสมควร

(2) เกิดจากผลของประสบการณ์ในระยะสั้น ซึ่งประสบการณ์นั้นเป็นไปอย่างเข้มข้นตื่นเต้นและรวดเร็วโดยทันทีทันใดนั่นเอง เจตคติก็เกิดขึ้นได้แล้ว เจตคติแบบนี้เป็นได้ทั้งเจตคติถาวรและชั่วคราว

(3) เกิดจากการได้รับอิทธิพลจากอื่นที่ตนนิยมชมชอบ เพื่อบุคคลนั้นแนะนำเขาก็จะปฏิบัติตามโดยุษย์

(4) เกิดขึ้นโดยการเปรียบเทียบกับประสบการณ์เดิมโดยปราศจากเหตุผล ถ้าจากประสบการณ์เดิมเราชอบสิ่งนั้นเมื่อพบสิ่งใหม่ที่คล้ายกันก็จะชอบด้วย เช่น เราชอบสีชมพู เมื่อเห็นคนสวมสีชมพูเราก็ชอบด้วย

ขนิฐา วิเศษสาธ (2534:263-265) กล่าวว่า เจตคติไม่ใช่สิ่งที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิดเป็นสิ่งที่พัฒนาขึ้นภายหลังจากปัจจัยต่างๆ ดังต่อไปนี้

(1) จากการเรียนรู้โดยผ่านกระบวนการอบรมทางสังคม พ่อแม่เป็นบุคคลสำคัญที่สุดในการสร้างเจตคติของบุตรเพราะเป็นบุคคลที่ใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุดจึงจะถ่ายทอดเจตคติด้านต่างๆ เช่น การเมือง ศาสนา ค่านิยม ความเชื่อต่างๆ เมื่อโตขึ้นบุคคลอื่น นอกจากสมาชิกในครอบครัว เช่น ครู เพื่อน ซึ่งเด็กมีความสัมพันธ์ด้วยก็จะมีการถ่ายทอดคุณค่าต่างๆ ให้กับเด็กทำให้มีความคิดและการกระทำตามอย่างหรือเลียนแบบบุคคลอื่นๆ เพื่อให้ได้รับจากคนอื่นๆ ในสังคม

(2) จากประสบการณ์ที่ผ่านมาของบุคคล ประสบการณ์เป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้และสะสมเอาไว้ภายในตัวถ้าบุคคลมีประสบการณ์ที่ดีต่อสิ่งใดมาก่อนก็จะมีเจตคติที่ดีต่อสิ่งนั้นตรงกันข้ามถ้าเขามีประสบการณ์ที่ไม่ดีต่อสิ่งใดมาก่อน ก็จะมีเจตคติที่ไม่ดีต่อสิ่งนั้นด้วย เช่น คนผิวขาวเคยได้รับประสบการณ์มาว่า คนผิวดำหรือคนนิโกรเป็นคนรับใช้มาก่อนเป็นคนที่ไร้ความเจริญก็จะมีเจตคติที่ไม่ดีต่อคนนิโกร คือ จะเกิดความรู้สึกรังเกียจและไม่ยอมรับว่าคนนิโกรมีฐานะเท่าเทียมกับตน นอกจากประสบการณ์ที่เกิดขึ้นแบบฝังใจก็จะส่งผลต่อเจตคติเช่นกัน เช่น รับประทานอาหาร บางอย่างไปแล้วทำให้ท้องเสียอย่างแรงก็จะส่งผลให้บุคคลนั้นมีเจตคติที่ไม่ดีต่ออาหารชนิดนั้นได้

(3) จากบุคลิกภาพของนั้น แต่ละคนไม่ได้รับเจตคติของอื่นมาทั้งหมดแต่เขาจะเลือกรับเอาเจตคติบางอย่างที่เหมาะสมกับบุคลิกภาพของเขาทั้งนั้น เช่น บุคคลที่มีบุคลิกชอบเก็บตัว มักจะถือความคิดเห็นของตนเองเป็นใหญ่ พวกนี้จะไม่ยอมรับเจตคติของบุคคลอื่นมากนัก

(4) จากความต้องการที่จะสมปรารถนาในสิ่งนั้น บุคคลจะมีเจตคติที่ดีต่อสิ่งต่าง ๆ หรือต่อบุคคลที่ทำให้ความต้องการของเขาสมปรารถนาและมีเจตคติที่ไม่ดีต่อสิ่งต่าง ๆ หรือต่อบุคคลที่ไปขัดขวางหรือไม่ทำให้ความต้องการของเขาสมปรารถนา

(5) จากสื่อมวลชนต่าง ๆ ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์ล้วนมีอิทธิพลต่อเจตคติของบุคคลทั้งนั้น เพราะสิ่งเหล่านี้จะเป็นแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่ป้อนให้กับบุคคลเพื่อก่อให้เกิดเจตคติที่ดีหรือไม่ดีต่อข่าวสารที่ได้รับนั้น

จากเอกสารดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า สาเหตุของการเจตคตินั้นเกิดจากประสบการณ์ที่ผ่านมา การเรียนรู้ที่ได้รับอิทธิพลจากบุคคลอื่นและความต้องการ ตลอดจนบุคลิกภาพของนั้น

2.1.5 ประโยชน์ของการศึกษาเจตคติ

ชัยยงค์ ขามรัตน์ (2523 : 17-18) ได้สรุปประโยชน์ของการวัดเจตคติดังนี้

(1) วัดเพื่อกำหนดพฤติกรรม เนื่องด้วยเจตคติต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดของบุคคลย่อมเป็นเครื่องแสดงว่าเขามีความรู้ด้านที่ดีหรือไม่ดี เกี่ยวกับสิ่งนั้นมากน้อยเพียงใด เจตคติของบุคคลจึงเป็นเครื่องทำนายว่าบุคคลนั้นจะมีการกระทำต่อสิ่งนั้นไปในทำนองใด ฉะนั้น การทราบเจตคติของบุคคล ย่อมช่วยให้สามารถทำนายการกระทำของบุคคลนั้นได้

(2) วัดเพื่อหาทางป้องกัน โดยทั่วไปการที่บุคคลจะมีเจตคติต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดอย่างหนึ่งนั้นเป็นสิทธิของเขา แต่การอยู่ด้วยกันด้วยความสงบสุขของสังคม ย่อมจะเป็นไปได้เมื่อพลเมืองมีเจตคติต่อสิ่งต่าง ๆ คล้ายคลึงกัน ซึ่งจะเป็นแนวทางให้เกิดความร่วมมือร่วมใจ ไม่ก่อให้เกิดการแตกแยก

(3) วัดเพื่อหาทางแก้ไข เจตคติของบุคคลที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง อาจแตกต่างกัน แต่ในบางเรื่องจำเป็นต้องได้รับความเห็น และเจตคติที่สอดคล้องกัน เพื่อป้องกันปัญหาความขัดแย้ง ในเรื่องต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น

(4) วัดเพื่อเข้าใจสาเหตุและผล เจตคติเปรียบเสมือนสาเหตุภายใน ที่ผลักดันให้ผู้คนกระทำในสิ่งต่าง ๆ กัน ฉะนั้น การเข้าใจอิทธิพลของสาเหตุภายนอก ที่มีต่อการกระทำของบุคคลต่าง ๆ ให้ชัดเจน บางกรณีอาจจำเป็นต้องวัดเจตคติของบุคคลต่าง ๆ ต่อสาเหตุภายนอกด้วย

จะเห็นได้ว่า การวัดเจตคติ ทำให้ทราบถึงการกระทำของบุคคลนั้น ในด้านที่ดีหรือไม่ดี ทำให้สามารถทราบถึงสาเหตุของการกระทำ เพื่อที่จะได้หาทางป้องกัน และหาทางแก้ไข ต่อสิ่งที่เกิดขึ้น

2.1.6 วิธีการศึกษาเจตคติ

ล้วน สายยศ (2539 : 55) ได้กล่าวถึงวิธีการศึกษาเจตคติว่าทำได้หลายวิธี แต่ที่นิยมศึกษาและได้ผลดีมีอยู่ 5 วิธี

(1) ศึกษาโดยวิธีการพรรณนา (Description) การศึกษาเจตคติโดยวิธีการอธิบายหรือพรรณนานั้น สามารถศึกษากลุ่มเดียว ได้ และควรเป็นกลุ่มที่น่าสนใจ เช่นกลุ่มเด็กปัญญาอ่อน เด็กหนีโรงเรียน เป็นต้น การศึกษาแบบนี้ใช้วิธีการสังเกตและสัมภาษณ์ แล้วอธิบายข้อเท็จจริงที่ได้พบเห็น อาจจะอธิบายบรรยายเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มก็ได้ แต่การศึกษแบบนี้มีข้อมูลสู่แบบการวัดไม่ได้ และกลุ่มตัวอย่างก็อาจจะไม่เป็นตัวแทนที่ดีเท่า ๆ วิธีการโหวตเสียงที่จะกล่าวในข้อต่อไป

(2) ศึกษาโดยวิธีการวัด (Measurement) การวัดเจตคติได้พัฒนาวิธีการนี้ขึ้นมา มาก จนสามารถได้ข้อมูลที่เชื่อถือได้ วิธีการวัดที่ถือว่าเป็นแบบมาตรฐานคือวิธีของเทอร์สตัน ลีเคอร์ท กัตแมน และออสกูต แต่วิธีการพรรณนาและวิธีการทดลอง จะใช้วิธีการวัดน้อยมาก บางทีเกือบไม่สนใจเลย

(3) ศึกษาโดยวิธีโหวตเสียง (Polls) การศึกษาแบบนี้โดยมากเพื่อแสวงหาคำความคิดเห็นของประชาชน แต่ขณะเดียวกันสามารถศึกษาเจตคติได้ด้วย สามารถศึกษากลุ่มใหญ่ ๆ ได้ เช่นการเลือกตั้งแท่นราษฎร หรือประธานาธิบดีของประเทศ การศึกษาความนิยมของพรรคการเมืองไทย เป็นต้น การศึกษาแบบนี้พิถีพิถันเรื่องการเลือกกลุ่มตัวอย่างอย่างมาก ก็จะต้องเป็นกลุ่มตัวอย่างที่เชื่อถือได้จริง ๆ การแปลผลจะได้เป็นความคิดเห็นหรือเจตคติของประชาชนจริง ๆ

(4) ศึกษาโดยวิธีทางทฤษฎี (Theories) นักทฤษฎีทางเจตคติเริ่มแรกทำงานเกี่ยวกับการอธิบายธรรมชาติพื้นฐานของเจตคติว่า เจตคติก่อตัวอย่างไร เปลี่ยนแปลงอย่างไร โดยไม่ได้เน้นการวัดที่แน่นอนหรือเนื้อหาที่แน่ชัด แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อนักทฤษฎีต้องการแสดงให้เห็นความถูกต้องของทฤษฎีให้แน่ชัดก็ต้องผ่านวิธีการทดลอง จึงจะทำให้วิธีแสวงหาความรู้เรื่องเจตคติอาจซับซ้อนกันและจะทำให้เกิดผลเกี่ยวพันกันระหว่างนักทฤษฎีกับนักทดลอง

(5) ศึกษาโดยวิธีการทดลอง (Experiments) การทดลองเป็นการจัดกระทำกับสถานการณ์หนึ่ง โดยทั่วไปจะมีตัวแปรควบคุมให้มีสภาพเหมือนเดิมกับตัวแปรทดลองที่จัดกระทำอะไรบางประการ แล้วนำมาเปรียบเทียบกันดูว่าจะมีผลอะไรเกิดขึ้นจากตัวแปรทดลองหรือไม่ นักทดลองทางเจตคติเน้นการค้นคว้าองค์ประกอบที่สามารถทำให้เจตคติเปลี่ยนแปลงและทดสอบสมมติฐานของนักทฤษฎีเจตคติ ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับการสอบวัดหลายวิธี เนื้อหาที่ทำการทดลองมักจะเน้นความสำคัญของเจตคติต่อสังคม

สำหรับงานวิจัยครั้งนี้ได้ใช้วิธีการวัด (Measurement) ในการศึกษาเจตคติในการป้องกันการเสพยาบ้า โดยใช้วิธีที่เป็นมาตรฐานตามแบบการวัดของลีเคอร์ท

2.1.7 เจตคติในการป้องกันการเสพติด

ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์ (2542:64) ได้กล่าวถึงเจตคติที่สำคัญในการป้องกันยาเสพติด ได้แก่

(1) ความตระหนักรู้ในตน (Self Awareness) เป็นความสามารถในการค้นหาและเข้าใจในจุดดี จุดด้อยของตนเองและความแตกต่างที่ตนเองมีกับบุคคลอื่นไม่ว่าจะในแง่ความสามารถ เพศ วัย ระดับการศึกษา ศาสนา สีมวล ท้องถิ่น สุขภาพ ฯลฯ ความตระหนักเป็นการแสดงออกซึ่งความรู้สึก ความคิดเห็น ความสำนึกเป็นภาวะที่บุคคลเข้าใจและประเมินสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับตนเองได้ โดยอาศัยระยะเวลา เหตุการณ์ ประสบการณ์หรือสภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยที่ทำให้บุคคลเกิดความตระหนัก

อีเซนช์และอาร์โนลด์ (Eysench and Arnold.1972:110) ได้อธิบายความตระหนักในแง่ของจิตวิทยาว่า “ความตระหนัก” เป็นความสัมพันธ์ของความสำนึก และเจตคติ ความตระหนัก เป็นภาวะของจิตใจ ซึ่งไม่อาจแยกเป็นความรู้สึกหรือความคิดเพียงอย่างเดียว โดยเด็ดขาดซึ่งหลักสำคัญในการพัฒนาการตระหนักรู้ในตนเองคือ

ก. การพิจารณาตนเองหรือการประเมินตนเอง (Self Assessing) ได้แก่ การประเมินตนเองด้านร่างกาย เช่น การรับรู้ เจตคติและความรู้สึกการบุคคลในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับตนเองด้านสรีระวิทยา รวมถึงรูปร่างหน้าตาและการทำหน้าที่ของร่างกาย การประเมินตนเองด้านอุดมการณ์และปณิธาน (Self Ideal) เช่น ค่านิยม ความคาดหวังในชีวิตและการประเมินตนเองด้านความรู้สึกมีคุณค่า (Self Esteem) เป็นการประเมินถึงความรู้สึกมีคุณค่าแห่งตน เปรียบเทียบจากเกณฑ์ที่ตนตั้งไว้ การประเมินเหล่านี้เป็นกระบวนการค้นหาตนเอง ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้บุคคลได้ตระหนักในตนเอง ข้อพึงตระหนักคือ การประเมินตนเองต้องการทำอย่างยุติธรรมและเป็นกลาง

ข. การรับฟังจากบุคคลอื่น การมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น ทำให้บุคคลได้เรียนรู้การรู้จักตนเองชัดเจนขึ้น ดังคำกล่าวว่า “บุคคลอื่นเป็นกระจกเงาที่ดีที่สุด” และมีหลักสำคัญที่ต้องคำนึงถึงคือ ด้านรับฟังต้องใจกว้าง พิจารณาอย่างเป็นกลาง สำหรับด้านให้ข้อมูลควรเสนอข้อมูลในลักษณะ “การให้ข้อมูลย้อนกลับ” (Feedback) ซึ่งควรทำด้วยความปรารถนาดีให้ข้อมูลถูกต้องชัดเจนและไม่ตัดสินพฤติกรรมตามความรู้สึกของตนเอง

ค. การเปิดเผยตนเอง (Self Disclosure) ซึ่งทำได้ 3 ลักษณะคือ การแสดงความคิดเห็นออกมาจากใจจริง การบอกข้อมูลเกี่ยวกับตนเองทั้งที่อื่นทราบและอื่นรู้สึกของตนเอง คือ “ฉันรู้สึกว้า....” แทนที่จะใช้คำพูดแสดงความคิด คือ “ฉันคิดว่า....” เพื่อฝึกสะท้อนความรู้สึกของตนเองที่มีต่ออื่นๆ ตามความเป็นจริง

ง. การรับรู้แบบแผนการคิดและการกระทำ (Awareness of thought and action pattern) บุคคลจะแสดงออกในแบบแผนที่สอดคล้องกับความคิดและความเชื่อเกี่ยวกับตนเองดังนั้น บุคคลจะประสบกับความล้มเหลวในกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้นอยู่กับ

กับความเชื่อว่าตนเองมีความสามารถและเชื่อว่ากิจกรรมนั้นๆ มีคุณค่าหรือมีความหมายต่อชีวิตของตนเอง

(2) ความภาคภูมิใจในตนเอง (Self Esteem) หมายถึง ความรู้สึกที่ตนเองมีคุณค่า เช่น มีน้ำใจ รู้จักให้ รู้จักรับ ค้นพบและภูมิใจในความสามารถด้านต่างๆ (สังคม ดนตรี กีฬา ศิลปะ ฯลฯ) ของตนเอง โดยมีได้มุ่งสนใจอยู่แต่เรื่องรูปร่าง หน้าตา เส้นผม หรือความสามารถทางเพศ การเรียนเก่ง ฯลฯ เท่านั้น

ศรีนวล วิวัฒน์คุณูปการ (วรรณวิไล จันทราภา.2530 ;อ้างอิงจาก ศรีนวล วิวัฒน์คุณูปการ. 2536) ให้ความหมาย ความภาคภูมิใจในตนเอง ว่าเป็นความรู้สึกที่ตนเองมีเกียรติสมควรแก่การได้ รับการยกย่อง สรรเสริญ และจากการศึกษาของนิวแมนและนิวแมน (Coopersmith & Rosenberg. ; citing Newmen & Newman.1979) ได้พบสิ่งที่คล้ายคลึงกันหลายอย่างคือ ผู้ที่มีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองสูงจะมีความเชื่อมั่นในตนเอง ชอบเข้าสังคม มีความคาดหวังในทางลบเกี่ยวกับผลของพฤติกรรมที่ตนแสดงออกไป ส่วนผู้ที่มีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองต่ำนั้นจะขาดความเชื่อมั่นในตนเอง มีลักษณะยอมตาม ถอยหนีจากสังคม หมกมุ่นคิดถึงแต่ปัญหาและความยากลำบากต่างๆ ของตนเอง

ไวเทิน (Weiten.1989) ได้กล่าวถึงลักษณะของผู้ที่มีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองต่ำได้ว่า “เป็นผู้ที่มีความรู้สึกหวั่นไหวง่าย ไม่มั่นใจในตนเอง มีภาพพจน์เกี่ยวกับตนเองในด้านบวกและมักมีปัญหาทางจิตใจมากกว่าที่มีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองสูง” ซึ่งรอลินส์และ ฮีคอค (Rawlins & Heacock.1988) ก็ได้กล่าวถึงลักษณะของผู้ที่มีความเห็นคุณค่าในตนเองต่ำคล้ายคลึงกับไวเทินได้ว่า “คนที่มีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองต่ำจะมีความวิตกกังวลสูง ไม่มีความมั่นใจในตนเอง มักมีความรู้สึกนึกคิดในทางลบ พึงพาผู้อื่น มีความยากลำบากในการสร้างความรักใคร่ผูกพันกับบุคคลอื่น จะเกิดความวิตกกังวลเพื่อเผชิญกับความเครียดตอบสนองในลักษณะแก้ตัวหรือปกป้องตนเองในส่วนที่เกี่ยวกับการติดยาเสพติดนั้น วีรวรรณ สุทธิไกรลาศ (2536:บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยพบว่าความภาคภูมิใจในตนเอง สามารถทำนายการปฏิเสธการชักจูง เรื่องยาเสพติดจากเพื่อนในกลุ่มวัยรุ่นที่มีความภูมิใจในตนเองต่ำ จึงมีโอกาสเสี่ยงต่อการติดยาเสพติดได้ง่าย เนื่องจากการขาดความมั่นใจ แสดงออกน้อย เมื่อถูกชักจูงจากกลุ่มเพื่อนจึงง่ายต่อการทดลองเสพ นอกจากนี้ เด็กที่ไม่มั่นใจในตนเองมักจะเลียนแบบได้ง่ายไม่ว่าจะเป็นการเลียนแบบจากเพื่อนหรืออิทธิพลของสื่อทางลบ เช่น วิดีทัศน์ โทรทัศน์ เป็นต้น

(3) ความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility) หมายถึง ความรู้สึกที่ตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและมีส่วนรับผิดชอบในความเจริญหรือเสื่อมของสังคม ความรับผิดชอบต่อสังคม ได้แก่ การไม่ใช้สารเสพติด การไม่ดื่มสุรา เป็นต้น

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ วิจัยศึกษาเจตคติในการป้องกันการเสพยาบ้า ในด้านการตระหนักรู้ในตนเอง ความภาคภูมิใจในตนเอง และความรับผิดชอบต่อสังคม

2.1.8 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับเจตคติและการปฏิบัติ

ก๊วน ขาวหนู (ม.ป.ป : 15-16) ได้กล่าวไว้ว่า องค์ประกอบที่สำคัญส่วนหนึ่งของเจตคติที่ก่อให้เกิดท่าทีความรู้สึกและการปฏิบัติคือ องค์ประกอบทางด้านพุทธิปัญญา ซึ่งได้แก่ความรู้ความเข้าใจ บุคคลมีความรู้ในเรื่องใด ในลักษณะใด ก็จะก่อให้เกิดเจตคติต่อเรื่องนั้น ในลักษณะนั้น ซึ่งจะส่งผลต่อพฤติกรรมของเขา เพราะการปฏิบัติหรือพฤติกรรมที่แสดงออกที่สังเกตได้กับเจตคติ ต่างมีความสัมพันธ์และมีผลซึ่งกันและกัน นั่นก็คือเจตคติเป็นความพร้อมของจิตใจที่จะบัญชาให้ร่างกายปฏิบัติได้ทันทีในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ดังนั้น เจตคติ จึงเปรียบเทียบกับเสมือนตัวเร่งปฏิกิริยาให้ผู้เรียนได้นำความรู้ไปปฏิบัติ ซึ่งการปฏิบัติจะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับเจตคติเป็นสำคัญนักเรียนจะมีความรู้มากเพียงใด หากไม่เชื่อ ไม่ชอบ ไม่เห็นคุณค่าในความรู้ นั้นเสียแล้วย่อมไม่นำพาที่จะปฏิบัติตามความรู้ที่ได้รับเป็นการเรียนรู้เพื่อรู้หรือเพื่อสอบเท่านั้น ไม่ใช่เรียนเพื่อชีวิตหรือเพื่อนำไปปฏิบัติ เช่น นักเรียนเรียนวิธีแปรงฟันแล้วไม่ได้แปรงทุกวัน ฉะนั้นครูต้องอุดช่องว่างระหว่างความรู้กับการปฏิบัติของบุคคล ก็มีผลต่อเจตคติของบุคคลนั้นด้วย อาจทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของเจตคติได้

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2536 : 84) กล่าวว่าถ้าองค์ประกอบส่วนใดส่วนหนึ่งของเจตคติเปลี่ยนแปลงด้วยเช่นกัน เช่น ถ้าองค์ประกอบด้านความรู้เปลี่ยนแปลงด้วยเช่นกัน เช่น ถ้าองค์ประกอบด้านความรู้เปลี่ยนแปลงก็จะมีแนวโน้มทำให้องค์ประกอบด้านเจตคติและการปฏิบัติเปลี่ยนแปลงด้วย

จากเอกสารดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าเจตคติสามารถเปลี่ยนแปลงได้ในระดับมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบด้านความรู้เป็นสำคัญ เนื่องจากมีแนวโน้มให้ องค์ประกอบด้านอารมณ์ ความรู้สึกและการปฏิบัติเปลี่ยนแปลงด้วย

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเจตคติในการป้องกันการเสพติด

2.2.1 งานวิจัยในต่างประเทศ

พอลสัน (Paulson.1971 : 5455-5456) ได้ศึกษาสำรวจทัศนคติเกี่ยวกับการใช้ยาเสพติดให้โทษ เหตุผลการใช้ยา ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตนเอง แรงจูงใจเกี่ยวกับความสำเร็จและความล้มเหลว การเห็นคุณค่าของตนเอง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาวิชาเอกพลศึกษา จำนวน 164 คน ผลการวิจัยพบว่า ผู้ที่มีทัศนคติไม่ดีต่อยาเสพติดและไม่ใช้ยาเสพติดจะเห็นคุณค่าของตนเอง มีแรงจูงใจในเรื่องความสำเร็จและความล้มเหลว รวมทั้งมีข้อเท็จจริงในทางที่ดีเกี่ยวกับตนเอง

วิดดอน (Whiddon.1975 : 3426-3427A) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความรู้เรื่องยาเสพติด เจตคติที่มีต่อยาเสพติดและการใช้ยาเสพติด ระหว่างนักเรียนเกรด 12 ของโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลางและขนาดเล็กในรัฐมอนทานา ใช้กลุ่มตัวอย่าง 300 คน สารเสพติดที่ศึกษาประกอบด้วย 7 ประเภท ได้แก่ แอลกอฮอล์ แอมเฟตามีนบาร์บิทูเรท เฮโรอีน แอล เอส ดี

กัญชาและบุหรื ผลการศึกษาพบว่า การมีความรู้ไม่ได้เป็นหลักประกันว่านักเรียนจะมีเจตคติที่ไม่ดีต่อยาเสพติด การมีความรู้ไม่ได้ช่วยระงับการใช้ยาเสพติด นักเรียนที่มีเจตคติที่ดีต่อยาเสพติด มักจะหันไปใช้ยาเสพติด ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เรื่องยาเสพติดและเจตคติต่อยาเสพติดได้รับอิทธิพลจากการรวมกลุ่มของโรงเรียนที่มีเพศเดียวกัน

ลอว์เรนซ์และคณะ (Lawrence, et al.1994:425-435) ได้ทำการวิจัยเรื่องการแก้ปัญหาโดยการรับรู้พฤติกรรม เพื่อช่วยเหลือวัยรุ่นที่พึ่งพาสารเสพติด ในกลุ่มที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์ ในกลุ่มวัยรุ่นที่ใช้สารเสพติดที่ถูกส่งต่อเพื่อบำบัดรักษาด้วยยา โดยให้ความรู้เรื่องความเสี่ยงต่อเอดส์ ทักษะความสามารถทางด้านสังคม (Social Skill) ทักษะการสื่อสาร (Communication Skill) ทักษะเทคนิคการใช้ถุงยางอนามัยและฝึกการแก้ไขปัญหา (Problem Solving Training) จากการวัดความรู้ เจตคติต่อการป้องกันเอดส์ เจตคติต่อถุงยางอนามัย ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับการติดเชื้อเอดส์และโรคเอดส์เพิ่มมากขึ้น มีเจตคติที่ดีต่อการป้องกันมากขึ้น มีเจตคติที่ดีต่อถุงยางอนามัยมากขึ้น และยังพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อทางเพศสัมพันธ์มีอัตราลดลงด้วย

แทนเนอร์ (Tanner, R .1996:1892) ศึกษาความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองและการใช้แอลกอฮอล์ในวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่างคือวัยรุ่นที่ใช้แอลกอฮอล์ จำนวน 64 คน และวัยรุ่นที่ไม่ใช้แอลกอฮอล์ 33 คน ผลการวิจัยพบว่าวัยรุ่นที่ใช้แอลกอฮอล์ มีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองต่ำกว่าวัยรุ่นที่ไม่ใช้แอลกอฮอล์

2.2.2 งานวิจัยในประเทศ

วีรวรรณ สุธีรไกรลาศ (2536:บทคัดย่อ) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรความสามารถในการทำนายและความแปรปรวนของตัวแปรด้านภูมิหลังและชีวสังคม ความภาคภูมิใจในตนเอง สุขภาพจิต การกล้าแสดงออก ทักษะคิดต่อการเสพยาเสพติดและการปฏิเสธการชักจูงเรื่องยาเสพติดจากเพื่อน ซึ่งเป็นตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับลักษณะการต้านทานการติดยาเสพติดของนักเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และปีที่ 5 ปีการศึกษา 2534 โรงเรียนสหศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 600 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ประกอบด้วยแบบสอบถามลักษณะภูมิหลัง และชีวสังคม แบบสอบถามความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับยาเสพติด แบบสอบถามความภาคภูมิใจในตนเอง แบบสอบถามสุขภาพจิต แบบสอบถามการกล้าแสดงออก แบบสอบถามเจตคติต่อการเสพยาเสพติดและแบบสอบถามการปฏิเสธการชักจูงเรื่องยาเสพติดจากเพื่อน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ แบบเพิ่มตัวแปรทีละตัว และวิเคราะห์ความแปรปรวน 3 ทาง เมื่อพบว่ามีนัยสำคัญทางสถิติ ใช้วิธีการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe)

ผลการศึกษาพบว่า

(1) ความภาคภูมิใจในตนเอง สุขภาพจิตและการกล้าแสดงออกมีความสัมพันธ์ทางบวกกับทัศนคติต่อการเสพติด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

(2) ความภาคภูมิใจในตนเอง สุขภาพจิตและการกล้าแสดงออกมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิเสธ การชักจูงเรื่องยาเสพติดจากเพื่อน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

(3) เจตคติต่อการเสพยาเสพติด ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับยาเสพติดและความภาคภูมิใจในตนเองสามารถทำนายการปฏิเสธการชักจูงเรื่องยาเสพติดจากเพื่อนในกลุ่มนักเรียนทั้งหมดได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

บังอร ดวงรัตน์ (2541 : 92) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติเพื่อป้องกันการเสพยาบ้าของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดการ ประถมศึกษาจำนวน พบว่าระดับการรับรู้ตามแบบแผนการเชื่อด้านสุขภาพเกี่ยวกับการเสพยาบ้าส่วนใหญ่อยู่ในระดับกลาง การปฏิบัติเพื่อป้องกันการเสพยาบ้าอยู่ในระดับพอใช้ การรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติเพื่อป้องกันการเสพยาบ้าของนักเรียนมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการปฏิบัติเพื่อการเสพยาบ้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ประสพการณ์เกี่ยวกับยาบ้าที่มีบุคคลในครอบครัว ญาติ หรือเพื่อนเสพยาบ้ามีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติ เพื่อป้องกันการเสพยาบ้าของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปิ่น โค (2540 : 104) ได้ศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมสุขศึกษาร่วมกับการใช้แรงสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนและครูที่มีต่อพฤติกรรมป้องกันการยาบ้าของ นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1ไปปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้าสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และคะแนนเฉลี่ยความรู้เจตคติ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้าของ กลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สนธิ สมัครการและคณะ (2530 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยพฤติกรรมและ ทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของคนหนุ่มสาวไทยพบว่า สาเหตุและเหตุทางด้านจิตใจในการ เสพยาเสพติดที่สำคัญได้แก่ ปัจจัยทางด้านบุคลิกภาพคือ ความอ่อนไหวทางด้านจิตใจ และอารมณ์ของผู้ติดยาเสพติดประกอบกับสภาพแวดล้อมทางสังคม โดยเฉพาะความสัมพันธ์ภายในครอบครัวไม่ราบรื่น เหตุจูงใจที่สำคัญในการเริ่มเสพยาได้แก่ ความอยากทดลองของเพศชาย และความกลัวใจในปัญหาการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะปัญหาของครอบครัวสำหรับเพศหญิง

จากผลงานการวิจัยทั้งต่างประเทศและในประเทศ ดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่าผู้ที่มีทัศนคติไม่ดีต่อยาเสพติดและไม่เสพยาเสพติด ตลอดจนแอลกอฮอล์ จะเห็นคุณค่าของตนเอง มีแรงจูงใจในเรื่องความสำเร็จ ในเรื่องเจตคติต่อการเสพยาเสพติด ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับยาเสพติด และความภาคภูมิใจในตนเองสามารถทำนายการปฏิเสธการชักจูงในการใช้ยาเสพติดจากเพื่อนในกลุ่ม

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

3.1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

3.1.1 ความหมายของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

กรมสามัญศึกษา (2522 : 2) ได้กล่าวถึง การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมว่าเป็น กระบวนการที่เน้นการฝึกทักษะและการสร้างเจตคติจากประสบการณ์ของผู้เรียน เป็นการเรียนรู้ที่เรียนเป็นปฏิบัติหรือเป็นกระทำ เพื่อให้เกิดการพัฒนาหรือการเปลี่ยนแปลงที่นำไปสู่การเรียนรู้ใหม่ๆ อย่างต่อเนื่อง เป็นการเรียนรู้ที่ต้องเกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนเอง และระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ซึ่งผลที่ได้ (Product) จะก่อให้เกิดการขยายตัวของเครือข่ายความรู้ในแนวทางการปฏิบัติและวิธีการปฏิบัติกันอย่างกว้างขวาง ทั้งนี้ โดยอาศัยการถ่ายทอดทางภาษา การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การคิดวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การสรุปผลและการนำความรู้ ทักษะต่างๆ รวมทั้งเจตคติและค่านิยมที่พึงประสงค์ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.1.2 หลักการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

กรมสุขภาพจิต (ม.ป.ป.: 9) กล่าวถึงหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เป็นการเรียนรู้ที่อาศัยหลักพื้นฐานที่สำคัญ 2 ประการ คือ

(1) การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ มุ่งเน้นที่การให้เรียนเป็นสร้างความรู้จากประสบการณ์เดิมซึ่งการเรียนรู้เชิงประสบการณ์นี้ เดวิด โคลป์ ได้เสนอว่าประสบการณ์เป็นแหล่งการเรียนรู้และการพัฒนามุ่งสอนให้ผู้เรียน เรียนเพื่อเรียนรู้ (Learn to learn) (กรมสุขภาพจิต. ม.ป.ป.:4-5) เนื่องจาก จุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ คือ การที่บุคคลได้พัฒนาความสามารถจากองค์ประกอบหลักของการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ ได้แก่

(1.1) ประสบการณ์เชิงรูปธรรม

(1.2) การสะท้อนข้อคิดเห็น

(1.3) ความคิดรวบยอด

(1.4) การทดลองปฏิบัติ

กรมสุขภาพจิต (2543:15-17) ได้สรุปองค์ประกอบของการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ โดยได้อธิบายแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

(1) ประสบการณ์เชิงมโนธรรม เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนมีประสบการณ์มาก่อน โดยที่ผู้สอนจะพยายามกระตุ้นให้ผู้เรียนดึงประสบการณ์ของตนเองที่มี แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเพื่อนๆ ที่อาจมีประสบการณ์ที่เหมือนหรือแตกต่างไปจากตนเอง

(2) การสะท้อนข้อคิดเห็น เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ผู้เรียนจะได้แสดงความคิดเห็นและความรู้สึกของตนเองแลกเปลี่ยนกับสมาชิกภายในกลุ่มที่ผู้สอนจะเป็นกำหนดประเด็นการวิเคราะห์วิจารณ์ที่ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ถึงความคิด ความรู้สึกของคนอื่นที่ต่างไปจากตนเองและผลการสะท้อนความคิดเห็นที่ได้อภิปรายจะทำให้ได้ข้อสรุปที่หลากหลาย การที่

ผู้เรียนจะสะท้อนความคิดเห็นหรืออภิปรายอย่างน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับใบงานที่ผู้สอนจัดเตรียม ซึ่งประกอบไปด้วยประเด็นหัวข้อที่อภิปราย

(3) ความคิดรวบยอด เป็นองค์ประกอบที่ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับเนื้อหาวิชาจากการบรรยายของผู้สอน การมอบหมายให้อ่านเอกสาร ตำรา หรือได้จากการสะท้อนความคิดเห็นและอภิปรายในองค์ประกอบที่ 2 โดยผู้สอนจะสรุปความคิดรวบยอดให้ จากการที่ได้อภิปรายและได้มีการนำเสนอของผู้เรียนในแต่ละกลุ่ม ผู้เรียนจะเข้าใจและเกิดความคิดรวบยอด ซึ่งความคิดรวบยอดนี้จะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงเจตคติ

(4) การทดลองปฏิบัติ เป็นองค์ประกอบที่ผู้เรียนได้ทดลองใช้ความคิดรวบยอดในรูปแบบต่างๆ เช่น การสัมมนา การสร้างคำขวัญ แผนภาพ แผนภูมิ การเล่นบทบาทสมมติ ฯลฯ หรือเป็นการแสดงถึงผลของความสำเร็จของการเรียนรู้ ในองค์ประกอบที่ 1 ถึงองค์ประกอบที่ 3 ซึ่งผู้สอนสามารถใช้กิจกรรมในองค์ประกอบที่ 4 นี้ ไปใช้ในการประเมินผล การเรียนการสอนได้

(2) การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ มุ่งเน้นให้เกิดการเรียนรู้สูงสุด โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมมากที่สุดในทุกๆ องค์ประกอบก็คือ การแบ่งปันประสบการณ์การได้สะท้อนความคิดเห็นและอภิปราย การสรุปความคิดรวบยอด ตลอดจนได้ทดลองหรือประยุกต์แนวคิดและในทุกองค์ประกอบนั้น จะต้องเกิดการเรียนรู้สูงสุดหรืออาจกล่าวได้ว่าการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพนั้น ประกอบด้วยองค์ประกอบ 2 ประการ ได้แก่

(2.1) การมีส่วนร่วมสูงสุด (Maximum Participation) เกิดจากการออกแบบกลุ่มที่เหมาะสมในแต่ละองค์ประกอบของการเรียนรู้ ซึ่งกลุ่มแต่ละประเภทจะมีข้อดีและข้อจำกัดต่างกัน ดังปรากฏตาราง 2

ตารางที่ 2 แสดงการแบ่งกลุ่มประเภทต่าง ๆ ของการออกแบบกลุ่มที่เหมาะสม

ประเภท	ความหมาย	ข้อบ่งชี้	ข้อจำกัดความ
กลุ่ม 2 คน Pair Gr.	ให้นักเรียนจับคู่กันทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย	ต้องการให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการออกความเห็นหรือปฏิบัติ	ขาดความหลากหลายทางความคิดและประสบการณ์
กลุ่ม 3 คน (Triad Gr.)	ให้นักเรียนจับกลุ่ม 3 คน แต่ละคนมีบทบาทที่ชัดเจนและหมุนเวียนบทบาทกันได้	ทุกคนที่ส่วนร่วมในการเรียนรู้ตามบทบาท และสามารถเรียนรู้ได้ครบทุกบทบาท	ขาดความหลากหลายและความกระฉับกระเฉงไปบ้าง
กลุ่มย่อย ระดมสมอง (Buzz Gr.)	เป็นการรวมกลุ่ม 3-4 คน ขึ้นชั่วคราวเพื่อแสดงความคิดเห็น	ต้องการให้นักเรียนมีส่วนร่วมในเวลาสั้นๆ โดยไม่ต้องการข้อสรุปหรือต้องการข้อสรุปที่ไม่ลึกซึ้งมากนัก	ขาดความลึกซึ้งซึ่งไม่มีการอภิปรายกันอย่างลึกซึ้ง
กลุ่มเล็ก (Small Gr.)	เป็นการรวมกลุ่ม 5-6 คน ทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายจนลุล่วง	ต้องการให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและถกเถียงอย่างลึกซึ้งจนได้ข้อสรุป	ใช้เวลามาก
กลุ่มใหญ่ (Large Gr.)	เป็นการอภิปรายกลุ่ม 15-30 คน หรือทั้งชั้น	ต้องการให้เกิดการโต้แย้งหรือการรวบรวมความคิดจากกลุ่มย่อยเพื่อหาข้อสรุป	บางคนอาจไม่ใช้ความสนใจหรือมีส่วนร่วมน้อย ใช้เวลามาก

(กรมสุขภาพจิต. 2543 : 7-8)

(2.2) การบรรลุนานสูงสุด (Maximum Performance)

กรมสุขภาพจิต (2543 : 9-10) ได้กล่าวถึงหัวใจสำคัญของการบรรลุนานสูงสุดว่าอยู่ที่การกำหนดงานให้กับกลุ่ม ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญของการกำหนดงาน 3 ประการ คือ

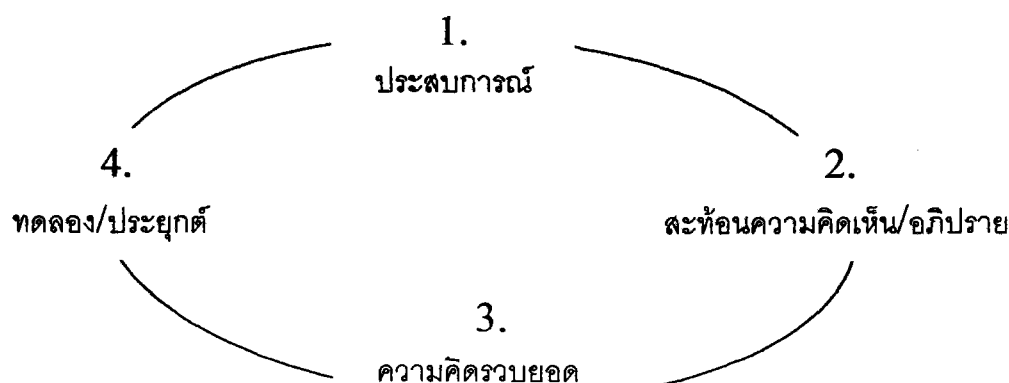
(1) กำหนดกิจกรรมที่ชัดเจนว่าจะให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มอย่างไรเพื่อทำอะไร ใช้เวลามากน้อยเพียงใด เมื่อบรรลุงานแล้ว จะให้ทำอะไรต่อไป เช่น การนำเสนอในเวลาที่กำหนดให้

(2) กำหนดบทบาทของกลุ่มหรือสมาชิกที่ชัดเจน โดยปกติการกำหนดบทบาทในกลุ่มย่อย ควรให้แต่ละกลุ่มมีบทบาทที่แตกต่างกัน การกำหนดบทบาทได้แก่ บทบาทของผู้เล่นบทบาทสมมติและผู้สังเกตการณ์หรือบทบาทของการนำกลุ่ม การรวบรวมความเห็น และการนำเสนอ เป็นต้น

(3) โครงสร้างของงานที่ชัดเจนซึ่งบอกรายละเอียดของกิจกรรมและบทบาท โดยทำเป็นใบกำหนดงานที่สอนแจ้งแก่ผู้เรียนหรือจัดทำเป็นใบงานมอบให้แก่กลุ่ม

3.1.3 การอบรมเจตคติโดยวิธีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

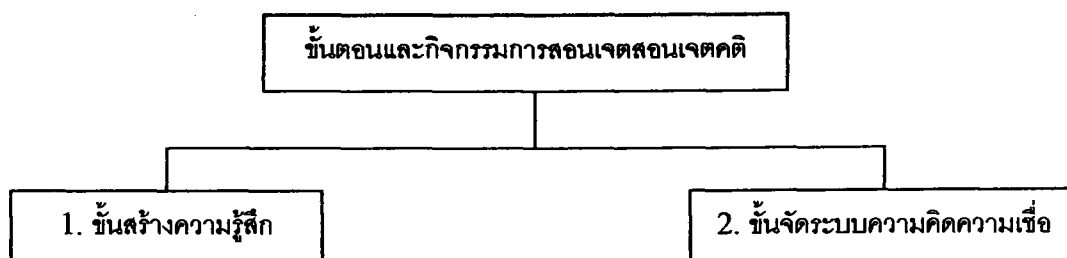
กรมสุขภาพจิต (2543 : 28) กล่าวว่า การอบรมหรือการสอนเจตคติ เป็นการปรับเปลี่ยนหรือเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีความรู้สึก ความคิด ความเชื่อต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง การฟังการอบรมเพื่อเสริมสร้างเจตคติที่ดีต่องานแล้วแนวโน้มที่จะเกิดพฤติกรรมที่ดีย่อมเกิดขึ้นได้ ไม่ยาก การจัดการฝึกอบรมเจตคติโดยวิธีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม สามารถใช้กระบวนการเรียนรู้ประสบการณ์ทั้ง 4 องค์ประกอบตามขั้นตอน ดังภาพ

ภาพที่ 2 แสดงองค์ประกอบการเรียนรู้เจตคติตามขั้นตอน (การอบรมเจตคติ เริ่มจากองค์ประกอบประสบการณ์)

กรมสุขภาพจิต (2543 : 13-15) ได้กล่าวถึงขั้นตอนและกิจกรรมที่ใช้ในการสอนเจตคติ ซึ่งสรุปได้ ดังนี้คือ

ภาพที่ 3 แสดงขั้นตอนและกิจกรรมการสอนเจตคติ

(1) ขั้นสร้างความรู้สึก เป็นขั้นที่ใช้กิจกรรมกระตุ้นหัวใจหรือโน้มน้าวผู้ให้เรียนเกิดอารมณ์ความรู้สึก ตามที่ผู้สอนต้องการ เพื่อนำไปสู่การจัดระบบความคิด ความเชื่อและสร้างเป็นเจตคติหรือปรับเปลี่ยนเจตคติเดิมให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ โดยใช้วิธีการ 2 ประการคือ

(1.1) การกระตุ้นความรู้สึก โดยใช้สื่อหรือกิจกรรม ได้แก่

บทสำหรับอ่าน (Script) สะดวกใช้แต่ต้องอาศัยความสามารถของผู้สอนในการ ใส่อารมณ์ ใช้น้ำเสียงและจังหวะเพื่อช่วยให้เกิดความรู้สึก

แถบเสียง จัดทำโดยใช้เสียงผู้อ่านหรือผู้พูดประกอบดนตรี อาจใช้เสียงนักพากย์มืออาชีพจะช่วยให้เกิดความรู้สึกได้ดี แต่ต้องใช้เครื่องเล่นเทป

วีดิทัศน์ เสียงและภาพจะช่วยเร้าความรู้สึกได้ดีกว่าสื่อแบบอื่นๆ แต่อาจจะมีปัญหาทางเทคนิค เช่น ความชัดเจนของภาพและเสียง ขนาดของจอกับห้องหรือจำนวนเรียน

กิจกรรมการสอนสามารถจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกระตุ้นหรือสร้างความรู้สึกได้โดยใช้กิจกรรม ดังต่อไปนี้

- ละครรส้น โดยเขียนบทให้ผู้เรียนเตรียมการแสดงก่อน กิจกรรมนี้ผู้เรียนจะให้ความสนใจมาก ความสำคัญอยู่ที่ผู้เล่นและบทละครต้องสร้างอารมณ์ ละครที่ดีไม่ควรมีหลายฉาก ซึ่งแต่ละฉากควรจะสั้น ทั้งนี้ เพื่อให้เล่นง่าย ชวนติดตามและใช้เวลาไม่มาก

- ละครวิทยุ ผู้เรียนสามารถแสดงได้ง่ายๆ โดยใช้ฉากนั้นให้ผู้เรียนอ่านหรือสนทนาตามบทที่เตรียมไว้ โดยใส่อารมณ์ ความรู้สึกตามบท โดยไม่ต้องแสดง

- หุ่นกระบอก ใช้ได้ดีในกลุ่มผู้เรียนเป็นเด็ก เล่นเกี่ยวกับเรื่องตัวละครแสดงออกได้ยาก สามารถสร้างบทให้ซับซ้อนได้กว่าละคร เพราะมีพากย์ต่างหาก

- กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ การเลือกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่มีเนื้อหาเชื่อมโยงกับเจตคติที่ต้องการจะช่วยสร้างความตระหนัก ซึ่งสามารถเชื่อมโยงไปสู่ระบบความคิด ความเชื่อได้ดี

- กิจกรรมกลุ่มอื่นๆ เช่น โต้วาทิ การต่อเรื่อง การแสดงบทบาทสมมติการใช้จินตนาการ หากจัดให้เข้ากับจุดประสงค์ที่กระตุ้นความรู้สึกและเหมาะสมกับผู้เรียนก็จะช่วยให้สร้างและเปลี่ยนแปลงเจตคติได้ ดังตัวอย่าง ผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกสนใจสภาพสตรีที่ไปทำแท้งมา ก็อาจใช้สื่อเป็นการอ่านจดหมายของสตรีนั้นที่เขียนถึงเพื่อนสนิท โดยบอกถึงความจำเป็นและความรู้สึกต่อการไปทำแท้ง

(1.2) การเปิดเผยตนเอง เป็นการตั้งประสบการณ์ ความคิดเห็น ความรู้สึกหรือกล่าวได้ว่าเป็นเจตคติของผู้เรียนที่มีต่อเหตุการณ์ โดยการให้ผู้เรียนเปิดเผยตนเอง ด้วยวิธี

- ให้ผู้เรียนเล่าความรู้สึกโดยตรง เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

- สมมติตนเองเป็นบุคคลในเรื่องเพื่อให้เกิดประสบการณ์ของความเห็นใจและเข้าใจเหมือนกับเป็นบุคคลากรคนนั้นเอง

- การเขียนแล้วแลกเปลี่ยนกันเอง เหมาะสำหรับผู้เรียนที่ไม่กล้าแสดงออกวิธีการนี้สามารถทำได้ 2 รูปแบบ ได้แก่ แบบที่ผู้เรียนเขียนแล้วอ่านให้ผู้เรียนในห้องฟังและแบบที่ แต่ละคนเขียนความรู้สึก ความคิดเห็น โดยไม่ต้องลงชื่อแล้วสลับกันทั้งห้อง หลังจากนั้นให้แต่ละคนอ่านให้ผู้เรียนในห้องฟัง

(2) ขั้นตอนระบบความคิดความเชื่อโดยใช้กิจกรรมเพื่อจัดระบบความคิดความเชื่อ มีขั้นตอน ดังนี้

(2.1) การสะท้อนความคิดและอภิปราย โดยใช้กลุ่มย่อยระดมสมอง (3-4 คน) ผู้เรียนจะได้แสดงความรู้สึกและคิดเห็นได้หลากหลายและมีส่วนร่วมได้ดี จากผลการทำงานในกลุ่มเล็ก สมาชิกแต่ละกลุ่มนำไปสรุปในกลุ่มใหญ่อีกครั้งหนึ่ง ในการอภิปรายถ้าข้อขัดแย้งมีน้อยจะทำให้เจตคติไม่ยั่งยืนผู้สอนจึงควรกระตุ้นให้เกิดประเด็นขัดแย้งโดยการกำหนดกิจกรรมมาเลยในใบงาน

(2.2) ความคิดรวบยอด จากการสะท้อนความคิดและอภิปรายร่วมกันทำให้เกิดความคิดรวบยอดในเนื้อหาผู้เรียนจะได้ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดความเชื่อมากขึ้นหรือแตกต่างออกไป ผู้สอนควรสรุปให้ผู้เรียนได้เข้าใจถึงความคิดรวบยอดของเจตคติที่มีแตกต่างกันและควรกล่าวถึงผลการมีเจตคติแต่ละอย่าง

(2.3) การทดลองปฏิบัติ เป็นการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ทดลองใช้ความคิดรวบยอด โดยใช้กลุ่มประเภทต่างๆ มอบหมายการทำกิจกรรม โดยใช้ใบชี้แจง เช่น กำหนดให้ผู้เรียนกลุ่มละ 5-6 คน ช่วยกันเขียนคำขวัญ เชิญชวนให้สมาชิกในครอบครัวดูแลเอาใจใส่กันเพื่อป้องกันปัญหาสุขภาพจิต

3.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

3.1.1 งานวิจัยในประเทศ

นวนันท์ กิจทวี (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมสร้างเสริมทักษะชีวิต เพื่อป้องกันการเสพยาบ้าในนักเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนนทบุรี มีรูปแบบการวิจัยกึ่งทดลอง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดนนทบุรี จำนวน 70 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 35 คน กลุ่มเปรียบเทียบ 35 คน นักเรียนกลุ่มทดลอง ได้รับโปรแกรมสร้างเสริมทักษะชีวิต 6 คน โดยประยุกต์แนวคิดทักษะชีวิตของกรมอนามัยโลกและกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุขร่วมกับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยกำหนดสถานการณ์จำลองและใช้เทคนิคกระบวนการกลุ่มเก็บรวบรวม โดยใช้แบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติร้อยละค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติ t-test และ Person Product Moment ผลการวิจัยพบว่าหลังการทดลองกลุ่มเปรียบเทียบกับกลุ่มทดลองมีทักษะการตัดสินใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วิภาพรรณ ผลผลา (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของโปรแกรมการสร้างเสริมสร้างทักษะชีวิตด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เพื่อป้องกันเอดส์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสตรีวิทยา 2 จำนวน 99 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 50 คน กลุ่มควบคุมจำนวน 49 คน พบว่านักเรียนที่ได้รับการเสริมสร้างทักษะชีวิตด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมมีเจตคติเพื่อป้องกันเอดส์และทักษะการปฏิเสธสูงขึ้น

สุวธิน มิตรพัฒน์ (2542 : 128) ได้ศึกษาผลของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมต่อการรับรู้บทบาทการเป็นบิดาของเยาวชนชายในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 68 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 30 คน กลุ่มควบคุม 34 คน ผลการศึกษาพบว่า การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมทำให้เยาวชนชายที่กระทำความผิดมีการรับรู้บทบาทการเป็นบิดาสูงขึ้น

สุทธิสารณ์ วัฒนมะโน (2540 : 89) ศึกษาเรื่องการประยุกต์โปรแกรมทักษะชีวิต เพื่อป้องกันโรคเอดส์ของนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดปราจีนบุรี เป็นแบบการวิจัยกึ่งทดลอง ในกลุ่มนักเรียนชายมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 86 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 44 คน และกลุ่มเปรียบเทียบอนามัยโลกร่วมกับทฤษฎีการเรียนรู้แบบการมีประสบการณ์จริง ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ที่มีสถานการณ์จำลองและการใช้เทคนิคของกระบวนการกลุ่ม และทำการเก็บข้อมูล 3 ครั้ง คือ ก่อนการทดลอง หลังการทดลองและระยะติดตามผล 1 เดือน โดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ t-test ผลการวิจัยพบว่า หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีความตระหนักในตนเองเกี่ยวกับโรคเอดส์ ทักษะการปฏิเสธเพื่อป้องกันโรคเอดส์และมีพฤติกรรมการป้องกันโรคเอดส์ดีขึ้นกว่าก่อนการทดลองและดีกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05

บุญชิต มณีโชติ (2540:90) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมกับพฤติกรรมใฝ่รู้ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยสังกัดกระทรวงสาธารณสุขทั่วประเทศจาก 4 ภาค รูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่างหลายชั้นคอน ได้ตัวอย่างทั้งสิ้น 236 คน จาก 12 สถาบัน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม การจัดการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมและแบบสอบถามพฤติกรรมใฝ่รู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยใช้เทคนิค เดลไฟล์ (Delphi Technique) ผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมใฝ่รู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

จากงานวิจัยในประเทศสรุปว่า วิธีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม สามารถช่วยให้การรับรู้ เจตคติ ทักษะชีวิต และพฤติกรรมใฝ่รู้เพิ่มขึ้น ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยคาดว่า วิธีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาเจตคติที่มีต่อการป้องกันการเสพติดของนักเรียนได้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดกลุ่มประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดนวลนรดิศ กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2544 ที่มีเจตคติในการป้องกันการเสพติดยาบ้าตั้งแต่ตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมาจำนวน 125 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดนวลนรดิศ กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2544 ที่มีเจตคติในการป้องกันการเสพติดยาบ้าตั้งแต่ตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา แล้วทำการสุ่มอย่างง่ายจากประชากรที่สมัครใจเข้ารับการทดลอง 30 คน โดยสุ่มอย่างง่าย เพื่อแบ่งเป็นกลุ่มทดลองจำนวน 15 คน โดยได้รับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และกลุ่มควบคุมที่ได้รับการอบรมการป้องกันการเสพติดยาบ้าจำนวน 15 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยประกอบด้วย

1. แบบวัดเจตคติในการป้องกันการเสพติดยาบ้า
2. โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
3. การอบรมการป้องกันการเสพติดยาบ้า

1. แบบวัดเจตคติในการป้องกันการเสพติด มีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

1.1 ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเจตคติในการป้องกันการเสพติด

1.2 ผู้วิจัยปรับปรุงแบบวัดเจตคติในการป้องกันการเสพติดจากแบบวัดเจตคติต่อสารเสพติด ที่จัดทำโดยคณะทำงานคู่มือการสอนทักษะชีวิตเพื่อป้องกันสารเสพติดในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (กรมสุขภาพจิต, 2542: 55-109) ซึ่งมีจำนวน 42 ข้อ

1.3 ผู้วิจัยนำแบบวัดเจตคติที่ได้ปรับปรุงจำนวน 42 ข้อมาหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน คือ รองศาสตราจารย์ กมลรัตน์ กรีทอง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วันเพ็ญ พงศ์ประยูร อาจารย์จำรอง เงินดี ตรวจสอบตามความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วผู้วิจัยนำแบบวัดเจตคติมาปรับปรุงแก้ไขได้จำนวน 41 ข้อ

1.4 ผู้วิจัยนำแบบวัดเจตคติที่ทำการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 41 ข้อไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดนวลนรดิศ ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 51 คน จากนั้นนำมาตรวจให้คะแนนเพื่อวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก ด้วยวิธีการหาค่าอัตราส่วนวิกฤติ t เป็นรายข้อตามวิธี t -test โดยการตัดคะแนนกลุ่มสูง – กลุ่มต่ำ ตามสัดส่วน 25% (แบ่งเป็นกลุ่มละ 13 คน) พบว่า มีค่า t อยู่ระหว่าง 1.753 ถึง 3.564 ซึ่งสามารถใช้ได้ตามเกณฑ์ค่า t ที่ระดับนัยสำคัญ .05 (ค่า t ตั้งแต่ 1.75 ขึ้นไป) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2543 : 132 – 133)

1.5 ผู้วิจัยนำแบบวัดเจตคติมาตรวจให้คะแนนเพื่อหาค่าความเชื่อมั่น โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของ ครอนบาค (Cronbach) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2543 : 125-126) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .8650

ลักษณะแบบวัดเจตคติ

แบบวัดเจตคติ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยมากที่สุด

ตัวอย่างแบบวัดเจตคติด้านตระหนักรู้ในตน ความภาคภูมิใจในตนเอง และ ความรับผิดชอบต่อสังคม (ด้านความคิด)

คำชี้แจง ขอให้นักเรียนอ่านข้อความแล้วพิจารณาว่า แต่ละข้อตรงกับ ข้อเท็จจริง เกี่ยวกับตัวนักเรียนมากน้อย เพียงใด แล้วเขียนเครื่องหมาย $\checkmark$ ให้ตรงกับข้อเท็จจริงนั้น ๆ ของนักเรียนมากที่สุด

ลำดับ ที่	ข้อความ	เห็นด้วย มากที่สุด	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วยมาก ที่สุด
1.	ตัวฉันมีคุณค่าพอที่จะต้านทาน การใช้ยาบ้า					
2.	ฉันตั้งใจจะไม่เกี่ยวข้องกับยา บ้า					
3.	เป็นการเสียเวลาสำหรับฉันหาก เข้าร่วมกิจกรรมต่อต้านยาบ้า					
4.	ฉันคิดว่าการยุ่งเกี่ยวกับยาบ้า ทำให้โรงเรียนเสื่อมเสียชื่อเสียง					
5.	ฉันได้รับความรักเพราะฉันมีค่า ควรที่จะได้รับความรักนั้น					

ตัวอย่างแบบวัดเจตคติ ตระหนักรู้ในตน ความภาคภูมิใจในตนเอง และความรับผิดชอบ
ต่อสังคม(ด้านความรู้สึก)

ลำดับ ที่	ข้อความ	เห็นด้วย มากที่สุด	เห็น ด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วยมาก ที่สุด
18.	ฉันรู้สึกพอใจที่ไม่ไปเกี่ยว ข้องกับเพื่อนที่ไชยาบ้า					
19.	ฉันไม่ชอบการเข้าไปร่วมกิจ กรรมต่อต้านยาบ้า					
20.	ฉันชอบส่วนดีในตัวฉันที่ฉัน เป็นคนหนึ่งที่ไม่เกี่ยวข้องกับ ยาบ้า					
21.	ฉันจะเสียใจที่เพื่อนๆที่เสพ ยาบ้าไม่ยอมรับ					
22.	ฉันรังเกียจความไม่มีค่าในตัว ฉัน					

ตัวอย่างแบบวัดเจตคติด้านตระหนักรู้ในตน ความภาคภูมิใจในตนเอง และความรับผิดชอบต่อสังคม (ด้านการกระทำ)

ลำดับ ที่	ข้อความ	เห็นด้วย มากที่สุด	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วยมากที่สุด
30.	เมื่อฉันคิดจะทำความผิด ฉันจะ นำตัวเองไปเปรียบเทียบกับผู้ อื่นที่เป็นคนดี					
31.	ฉันปล่อยตัวเองให้อยู่ไปวันๆ					
32.	ฉันติดตามสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง กับยาบ้าในปัจจุบัน					
33.	ฉันใช้ความสามารถที่มีอยู่ไปใน ทางที่เป็นประโยชน์					
34.	ฉันเสพยาบ้า					

เกณฑ์การให้คะแนน

เจตคติด้านความคิด

ข้อความที่มีความหมายทางบวก ให้คะแนน ดังนี้

ไม่เห็นด้วยมากที่สุด	ให้	1	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้	2	คะแนน
ไม่แน่ใจ	ให้	3	คะแนน
เห็นด้วย	ให้	4	คะแนน
เห็นด้วยมากที่สุด	ให้	5	คะแนน

ข้อความที่มีความหมายทางลบ ให้คะแนน ดังนี้

ไม่เห็นด้วยมากที่สุด	ให้	5	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้	4	คะแนน
ไม่แน่ใจ	ให้	3	คะแนน
เห็นด้วย	ให้	2	คะแนน
เห็นด้วยมากที่สุด	ให้	1	คะแนน

เจตคติด้านความรู้สึก

ข้อความที่มีความหมายทางบวก ให้คะแนน ดังนี้

ไม่เห็นด้วยมากที่สุด	ให้	1	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้	2	คะแนน
ไม่แน่ใจ	ให้	3	คะแนน
เห็นด้วย	ให้	4	คะแนน
เห็นด้วยมากที่สุด	ให้	5	คะแนน

ข้อความที่มีความหมายทางลบ ให้คะแนน ดังนี้

ไม่เห็นด้วยมากที่สุด	ให้	5	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้	4	คะแนน
ไม่แน่ใจ	ให้	3	คะแนน
เห็นด้วย	ให้	2	คะแนน
เห็นด้วยมากที่สุด	ให้	1	คะแนน

เจตคติด้านการกระทำ

ข้อความที่มีความหมายทางบวก ให้คะแนน ดังนี้

ไม่เห็นด้วยมากที่สุด	ให้	1	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้	2	คะแนน
ไม่แน่ใจ	ให้	3	คะแนน
เห็นด้วย	ให้	4	คะแนน
เห็นด้วยมากที่สุด	ให้	5	คะแนน

ข้อความที่มีความหมายทางลบ ให้คะแนน ดังนี้

ไม่เห็นด้วยมากที่สุด	ให้	5	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้	4	คะแนน
ไม่แน่ใจ	ให้	3	คะแนน
เห็นด้วย	ให้	2	คะแนน
เห็นด้วยมากที่สุด	ให้	1	คะแนน

เกณฑ์การแปลผลแบบสอบถาม

41-96 คะแนน หมายถึง มีเจตคติในการป้องกันการเสพยาบ้าอยู่ในระดับต่ำ

97-152 คะแนน หมายถึง มีเจตคติในการป้องกันการเสพยาบ้าอยู่ในระดับปานกลาง

153-205 คะแนน หมายถึง มีเจตคติในการป้องกันการเสพยาบ้าอยู่ในระดับสูง

2. โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม มีวิธีสร้างดังนี้

2.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเจตคติในการป้องกันการเสพติด เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างโปรแกรม โดยกำหนดเนื้อหาให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า

2.2 สร้างโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาเจตคติในการป้องกันการเสพติดให้สอดคล้องในแต่ละครั้ง แล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ได้แก่ รองศาสตราจารย์ กมลรัตน์ กริทอง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วันเพ็ญ พงศ์ประยูร อาจารย์จารย์เงินดี ตรวจสอบความเที่ยงตรงในเนื้อหากิจกรรมและวิธีการดำเนินการ

2.3 นำโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการป้องกันการเสพติดที่สร้างขึ้น มาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดนวลนรดิศ ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 15 คนเพื่อดูความเหมาะสมของเนื้อหา วิธีการและเวลาที่ใช้ในการทดลอง

2.4 นำโปรแกรมที่ทดลองใช้แล้วมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อจัดฝึกอบรมให้แก่กลุ่มทดลอง โดยใช้เวลาในการทดลอง 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที รวม 12 ครั้ง ระหว่างวันที่ 4 ธันวาคม 2544- 10 มกราคม 2545

3. โปรแกรมการอบรมการป้องกันการเสพติด มีขั้นตอนในการสร้างโปรแกรมดังนี้

3.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเรื่องการป้องกันการเสพติด เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างโปรแกรม โดยกำหนดเนื้อหาให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า

3.2 สร้างโปรแกรมการอบรม ให้สอดคล้องกับเนื้อหาเรื่องการป้องกันการเสพติด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบแผนการทดลอง การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยดำเนินการวิจัยแบบที่มีกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแบบสุ่ม และมีการสอบก่อนกับสอบหลังทำการทดลอง (Randomize Control Group Pre-test Post-test Design) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543 : 63) มีแบบแผนการทดลอง ดังนี้

กลุ่ม	สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
RE	OE1	X1	OE2
RC	OC1	X2	OC2

ความหมายของสัญลักษณ์

RE	แทน	กลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสุ่ม กำหนดให้เป็นกลุ่มทดลอง
RC	แทน	กลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสุ่ม กำหนดให้เป็น กลุ่มควบคุม
OE1 , OC1	แทน	การทดสอบก่อนการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
OE2 ,OC2	แทน	การทดสอบหลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
X1	แทน	การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
X2	แทน	การอบรม

2. วิธีการทดลอง

2.1 ก่อนการทดลอง

2.1.1 ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้คะแนนเจตคติในการป้องกันการเสพยาบ้าตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ที่ 25 ลงมา ได้จำนวน 30 คน ที่ได้จากการสุ่มอย่างง่าย จากประชากรที่สมัครใจเข้ารับการทดลอง หลังจากนั้นสุ่มอย่างง่ายอีกครั้ง เพื่อแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 15 คน และกลุ่มควบคุม จำนวน 15 คน

2.1.2 ผู้วิจัยใช้คะแนนเจตคติในการป้องกันการเสพยาบ้าเป็นคะแนนก่อนการทดลอง (Pretest) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

2.2 ขั้นตอนการทดลอง

2.2.1 กลุ่มทดลองใช้หลักสูตรการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเป็นระยะเวลา 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที รวม 12 ครั้ง

2.2.2 กลุ่มควบคุมใช้หลักสูตรการอบรมเรื่องการป้องกันการเสพยาบ้าเป็นระยะเวลา 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที รวม 12 ครั้ง

2.3 หลังการทดลอง

2.3.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมตอบแบบวัดเจตคติในการป้องกันการเสพยาบ้า

2.3.2 ผู้วิจัยใช้คะแนนเจตคติในการป้องกันการเสพยาบ้าเป็นคะแนนหลังการทดลอง (Post test)ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

2.4 นำคะแนนที่ได้จากข้อ 2.1.2 และ ข้อ 2.3.2 มาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้วิธีทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานต่อไป

การจัดกระทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยเจตคติในการป้องกันการเสพยาบ้าของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนการทดลอง โดยใช้ t-test ในกรณีทีตัวแปรเป็นอิสระจากกัน (Independent Sample)

2. เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยเจตคติในการป้องกันการเสพยาบ้าของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้ t-test ในกรณีที่ตัวแปรไม่เป็นอิสระต่อกัน (Dependent Sample)

3. เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยเจตคติในการป้องกันการเสพยาบ้าของกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้ t-test ในกรณีที่ตัวแปรไม่เป็นอิสระต่อกัน (Dependent Sample)

4. เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยเจตคติในการป้องกันการเสพยาบ้าของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการทดลอง โดยใช้ t-test ในกรณีที่ตัวแปรเป็นอิสระจากกัน (Independent Sample)

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 สถิติพื้นฐาน

5.1.1 ค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean)

5.1.2 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

5.2 สถิติสำหรับวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ

5.2.1 ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

5.2.2 ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อของแบบวัดเจตคติ โดยใช้สูตร t-test แบบเทคนิค 25 เปอร์เซนต์ ของกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2543 : 131)

5.2.3 ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดเจตคติโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha — Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2543 : 125-126)

5.3 สถิติสำหรับทดสอบสมมติฐาน

5.3.1 การทดสอบนัยสำคัญของความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของสองกลุ่มที่เป็นอิสระแก่กัน (t-test)

5.3.2 การทดสอบนัยสำคัญของความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของสองกลุ่มที่ไม่เป็นอิสระแก่กัน (t-test)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์แปลผล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากการทดลองและแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ใช้แทนความหมายดังต่อไปนี้

n แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

$\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ยของคะแนนเจตคติในการป้องกันการเสพติด

SD แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนเจตคติในการป้องกันการเสพติด

t แทน ค่าสถิติที่จะใช้เปรียบเทียบกับค่าวิกฤตจากการแจกแจงแบบ t เพื่อทราบความมีนัยสำคัญ

* แทน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** แทน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยเจตคติในการป้องกันการเสพยาบ้าของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยเจตคติในการป้องกันการเสพยาบ้าของนักเรียน
กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง

เจตคติในการป้องกันการเสพยาบ้า	$\bar{X}$	S.D.	ระดับเจตคติ
ก่อนการทดลอง			
กลุ่มทดลอง	165.40	12.75	สูง
กลุ่มควบคุม	167.00	14.01	สูง
หลังการทดลอง			
กลุ่มทดลอง	183.06	11.34	สูง
กลุ่มควบคุม	160.86	21.68	สูง

จากตาราง 3 พบว่า ก่อนการทดลองนักเรียนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีเจตคติในการป้องกันการเสพยาบ้าอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 165.40$, S.D. = 12.75) และ ($\bar{X} = 167.00$, S.D. = 14.01) เช่นเดียวกับภายหลังการทดลองที่นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีเจตคติในการป้องกันการเสพยาบ้าอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 183.06$, S.D. = 11.34 และ $\bar{X} = 160.86$, S.D. = 21.68))

2. เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยเจตคติในการป้องกันการเสพยาบ้าของนักเรียน
กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนการทดลอง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยเจตคติในการป้องกันการเสพยาบ้าของนักเรียน
กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนการทดลอง

ก่อนการทดลอง	n	$\bar{X}$	S.D.	t
เจตคติโดยรวม				
กลุ่มทดลอง	15	165.40	12.75	-0.3272
กลุ่มควบคุม	15	167.00	14.01	
เจตคติด้านความตระหนักรู้ในตน				
กลุ่มทดลอง	15	50.87	4.19	-0.2056
กลุ่มควบคุม	15	50.87	4.84	
เจตคติด้านความภาคภูมิใจในตนเอง				
กลุ่มทดลอง	15	55.40	4.38	-0.6046
กลุ่มควบคุม	15	56.60	6.32	
เจตคติด้านความรับผิดชอบต่อสังคม				
กลุ่มทดลอง	15	59.47	5.16	-0.3575
กลุ่มควบคุม	15	60.20	5.99	

จากตาราง 4 พบว่าก่อนการทดลองนักเรียนกลุ่มทดลองและนักเรียนกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยเจตคติในการป้องกันการเสพยาบ้าทั้งโดยรวมและรายองค์ประกอบไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า นักเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีเจตคติในการป้องกันการเสพยาบ้าก่อนการทดลองไม่แตกต่างกัน

3. เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยเจตคติในการป้องกันการเสพยาบ้าของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลังการได้รับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังแสดงในตาราง 5

ตาราง 5 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยเจตคติในการป้องกันการเสพยาบ้าของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลังได้รับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

กลุ่มทดลอง	n	$\bar{X}$	S.D.	t
เจตคติโดยรวม				
ก่อนการทดลอง	15	165.40	12.74	-4.010**
หลังการทดลอง	15	183.06	11.34	
เจตคติด้านความตระหนักรู้ในตน				
ก่อนการทดลอง	15	50.87	4.19	-1.739*
หลังการทดลอง	15	53.20	4.21	
เจตคติด้านความภาคภูมิใจในตนเอง				
ก่อนการทดลอง	15	55.40	4.38	-3.135**
หลังการทดลอง	15	61.27	5.78	
เจตคติด้านความรับผิดชอบต่อสังคม				
ก่อนการทดลอง	15	59.47	5.16	-4.925**
หลังการทดลอง	15	68.67	5.07	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 5 พบว่าก่อนและหลังการทดลอง นักเรียนที่ได้รับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม มีเจตคติในการป้องกันการเสพยาบ้าโดยรวม ด้านความภาคภูมิใจในตนเอง และด้านความรับผิดชอบต่อสังคม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนเจตคติด้านความตระหนักรู้ในตนนั้น คะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พบว่าหลังได้รับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเจตคติในการป้องกันการเสพยาบ้าเพิ่มขึ้น แสดงว่าการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมทำให้นักเรียนมีเจตคติในการป้องกันการเสพยาบ้าทั้งเจตคติโดยรวมและเจตคติด้านความตระหนักรู้ในตน ด้านความภาคภูมิใจในตนเอง ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ทั้ง 3 องค์ประกอบเพิ่มขึ้น

4. เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยเจตคติในการป้องกันการเสพยาบ้าของนักเรียนกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการได้รับการอบรม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังแสดงในตาราง 6

ตาราง 6 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยเจตคติในการป้องกันการเสพยาบ้าของนักเรียนกลุ่มควบคุมก่อนและหลังได้รับการอบรม

กลุ่มควบคุม	n	$\bar{X}$	S.D.	t
เจตคติโดยรวม				
ก่อนการทดลอง	15	167.00	14.01	1.179
หลังการทดลอง	15	160.86	21.67	
เจตคติด้านความตระหนักรู้ในตน				
ก่อนการทดลอง	15	50.87	4.84	0.355
หลังการทดลอง	15	50.13	6.43	
เจตคติด้านความภาคภูมิใจในตนเอง				
ก่อนการทดลอง	15	56.60	6.32	1.042
หลังการทดลอง	15	53.87	7.93	
เจตคติด้านความรับผิดชอบต่อสังคม				
ก่อนการทดลอง	15	60.20	5.99	1.105
หลังการทดลอง	15	56.93	9.76	

จากตาราง 6 พบว่าภายหลังการทดลอง นักเรียนมีคะแนนเจตคติในการป้องกันการเสพยาบ้าทั้งโดยรวมและรายองค์ประกอบไม่แตกต่างกับก่อนการอบรม แสดงว่า การอบรมการป้องกันการเสพยาบ้าไม่มีผลทำให้เจตคติในการป้องกันการเสพยาบ้าเพิ่มขึ้น

5. เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยเจตคติในการป้องกันการเสพยาบ้าของนักเรียนหลังจากที่ได้รับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมกับนักเรียนที่ได้รับการอบรม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังแสดงในตาราง 7

ตาราง 7 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยเจตคติในการป้องกันการเสพยาบ้าของนักเรียนหลังจากที่ได้รับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมกับนักเรียนที่ได้รับการอบรม

หลังการทดลอง	n	$\bar{X}$	S.D.	t
เจตคติโดยรวม				
กลุ่มทดลอง	15	183.06	11.34	3.515**
กลุ่มควบคุม	15	160.86	21.68	
เจตคติด้านความตระหนักรู้ในตน				
กลุ่มทดลอง	15	53.20	8.82	1.089
กลุ่มควบคุม	15	50.13	6.43	
เจตคติด้านความภาคภูมิใจในตนเอง				
กลุ่มทดลอง	15	61.27	5.78	2.525**
กลุ่มควบคุม	15	53.87	7.93	
เจตคติด้านความรับผิดชอบต่อสังคม				
กลุ่มทดลอง	15	68.67	5.07	4.132**
กลุ่มควบคุม	15	56.93	9.76	

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

จากตาราง 7 พบว่านักเรียนที่ได้รับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมกับนักเรียนที่ได้รับการอบรมมีเจตคติในการป้องกันการเสพยาบ้าโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยจะเห็นว่านักเรียนแบบมีส่วนร่วมมีแนวโน้มทำให้นักเรียนมีค่าคะแนนเฉลี่ยเจตคติในการป้องกันการเสพยาบ้าเพิ่มขึ้นสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรม เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายด้านพบว่าด้านความภาคภูมิใจในตนเอง และด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนที่ได้รับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมกับนักเรียนที่ได้รับการอบรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมมีแนวโน้มทำให้นักเรียนมีเจตคติในการป้องกันการเสพยาบ้าด้านความภาคภูมิใจในตนเองและความรับผิดชอบต่อสังคมเพิ่มขึ้นสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรม ด้านความตระหนักรู้ในตนของนักเรียนที่ได้รับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมกับนักเรียนที่ได้รับการอบรมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมทำให้นักเรียนมีเจตคติในการป้องกันการเสพยาบ้าด้านความตระหนักรู้ในตนเพิ่มขึ้นไม่แตกต่างกัน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และ ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีความมุ่งหมาย เพื่อศึกษาผลของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่มีต่อเจตคติในการป้องกันการเสพยาบ้าของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2544 โรงเรียนวัดนวลนรดิศ กรุงเทพมหานคร โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. เพื่อเปรียบเทียบเจตคติในการป้องกันการเสพยาบ้าก่อนและหลังได้รับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
2. เพื่อเปรียบเทียบเจตคติในการป้องกันการเสพยาบ้าก่อนและหลังได้รับการอบรม
3. เพื่อเปรียบเทียบเจตคติในการป้องกันการเสพยาบ้าของนักเรียนที่ได้รับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม กับ นักเรียนที่ได้รับการอบรม

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนที่ได้รับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมมีเจตคติในการป้องกันการเสพยาบ้าเพิ่มขึ้น
2. นักเรียนที่ได้รับการอบรมมีเจตคติในการป้องกันการเสพยาบ้าเพิ่มขึ้น
3. นักเรียนที่ได้รับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและนักเรียนที่ได้รับการอบรมมีเจตคติในการป้องกันการเสพยาบ้าแตกต่างกัน

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดนวลนรดิศ กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2544 ที่มีเจตคติในการป้องกันการเสพยาบ้าตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา จำนวน 125 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดนวลนรดิศ กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2544 ที่มีเจตคติในการป้องกันการเสพยาบ้าตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา และสมัครใจเข้าร่วมการทดลองจำนวน 30 คน แล้วสุ่มอย่างง่ายเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 15 คน กลุ่มทดลองได้รับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม กลุ่มควบคุมได้รับการอบรม

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. แบบวัดเจตคติในการป้องกันการเสพติด
2. โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
3. โปรแกรมการอบรม

การดำเนินการทดลอง

1. การทดสอบก่อนการทดลอง
 - 1.1 ผู้วิจัยใช้คะแนนเจตคติที่มีต่อการป้องกันการเสพติดในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง
 - 1.2 ผู้วิจัยใช้คะแนนเจตคติในการป้องกันการเสพติดเป็นคะแนนก่อนการทดลอง (Pretest) ของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
2. การทดลอง ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการทดลองทั้ง 2 กลุ่ม ดังนี้
 - 2.1 กลุ่มทดลองใช้โปรแกรมเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เป็นระยะเวลา 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 50 นาที รวม 12 ครั้ง ระหว่างวันที่ 4 ธันวาคม 2544 – 10 มกราคม 2545
 - 2.2 กลุ่มควบคุม ใช้โปรแกรมอบรม เป็นระยะเวลา 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง 50 นาที รวม 12 ครั้ง ระหว่างวันที่ 4 ธันวาคม 2544 – 10 มกราคม 2545
3. การทดสอบหลังการทดลอง
 - 3.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมตอบแบบวัดเจตคติ โดยใช้แบบวัดเจตคติฉบับเดียวกันกับที่ใช้กับฉบับที่ใช้ในการคัดเลือกกับกลุ่มตัวอย่าง
 - 3.2 ผู้วิจัยใช้คะแนนเจตคติในการป้องกันการเสพติดเป็นคะแนนหลังการทดลอง (Posttest) ของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
 - 3.3 นำคะแนนที่ได้จากข้อ 1.2 และ ข้อ 3.2 มาวิเคราะห์ข้อมูล โดยวิธีการทางสถิติ เพื่อทดสอบสมมติฐานต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบคะแนนเจตคติในการป้องกันการเสพติดของนักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อน และหลังได้รับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
2. เปรียบเทียบคะแนนเจตคติในการป้องกันการเสพติดของนักเรียนกลุ่มควบคุม ก่อน และหลังได้รับการอบรม
3. เปรียบเทียบคะแนนเจตคติในการป้องกันในการเสพติดของนักเรียนที่ได้รับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมกับนักเรียนที่ได้รับการอบรม

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนที่ได้รับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมมีเจตคติการป้องกันการเสพติดเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. นักเรียนที่ได้รับการอบรมเรื่องการป้องกันการเสพติดมีเจตคติในการป้องกันการเสพติดไม่แตกต่างกันกับก่อนการอบรม
3. นักเรียนที่ได้รับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมกับนักเรียนที่ได้รับการอบรมมีเจตคติในการป้องกันการเสพติดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการศึกษาค้นคว้า

จากการศึกษาผลของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่มีต่อเจตคติในการป้องกันการเสพติดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดนวลนรดิศ กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2544 พบว่า

1. นักเรียนกลุ่มทดลอง มีคะแนนเจตคติในการป้องกันการเสพติดดีขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หลังจากที่ได้รับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 แสดงให้เห็นว่า การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เป็นโปรแกรมที่มีองค์ประกอบได้แก่ ด้านประสบการณ์ซึ่งเป็นการดึงเอาศักยภาพของผู้เรียนมาช่วยสร้างองค์ความรู้ใหม่ ด้านการสะท้อนความคิดเห็นหรืออภิปราย เป็นการระดมสมองจากศักยภาพที่เด็กแต่ละคนมี ช่วยเสริมความรู้ความเข้าใจซึ่งกันและกัน องค์ประกอบด้านความคิดรวบยอดจะเป็นการนำประเด็นต่างๆ ที่ได้ผ่านการคิดแบบเอกลัษณ์มาจากขั้นตอนการอภิปรายมาคิดแบบเอกลัษณ์ ทั้งโดยนักเรียนเอง และผู้วิจัยช่วยสรุปและองค์ประกอบสุดท้ายคือ การทดลองและประยุกต์นั้นเป็นการตรวจสอบสิ่งที่ได้เรียนรู้ เมื่อนำองค์ประกอบเหล่านี้มาประกอบกัน จึงก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ นอกจากนี้โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเป็นโปรแกรมที่สามารถนำประยุกต์ใช้กับการอบรมเจตคติได้เป็นอย่างดี เนื่องจากจะทำให้มีการเปลี่ยนแปลงเจตคติด้วยการสื่อให้ถึงขั้นที่สร้างความรู้สึกรู้สึกให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ซึ่งสื่อต่างที่นำมาใช้ในโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ได้แก่ วิดีทัศน์ บทสำหรับอ่านและกรณีศึกษาที่เป็นบุคคลจริงที่มีประสบการณ์ในการติดยาบ้ามาบอกเล่าให้นักเรียนได้รับรู้โดยตรง ซึ่งสามารถสร้างความรู้สึกรู้สึกต่างๆ แก่ผู้เรียน ได้แก่ ความรู้สึกสะเทือนใจ ความรู้สึกเห็นใจ ความรู้สึกดีใจที่ตนเองมีคุณค่า มีความสามารถ ไม่ต้องพึ่งพาเสพติด ความรู้สึกที่เกิดขึ้นเหล่านี้ จะช่วยให้ผู้เรียนประเมินได้ว่าตนเองมีความชอบหรือไม่ชอบ ซึ่งความรู้สึกเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการเกิดเจตคติในบุคคล ดังที่อัสสุทและคณะ (จิระวัฒน์ วงศ์สวัสดิวัฒน์, 2538:188) ที่กล่าวว่าระดับความเข้มข้นน้อยของความรู้สึก บ่งชี้ทิศทางและความไวในการเปลี่ยนแปลงเจตคติผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ นวนันท์ กิจทวี (2541:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมเสริมทักษะชีวิตร่วมกับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เพื่อป้องกันการเสพติดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา

กรมสามัญศึกษา จังหวัดนนทบุรี พบว่า หลังการทดลองกลุ่มตัวอย่างมีทักษะชีวิตแตกต่างจากก่อนการทดลอง

จากการสังเกตผู้วิจัยพบว่า นักเรียนทุกคนมีความสนใจ ตั้งใจ และให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามกิจกรรมต่างๆ ของโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเป็นอย่างดี เห็นได้จากความกระตือรือร้น ความเอาใจใส่และมีความจริงใจต่อการปฏิบัติตามที่ได้รับมอบหมายจากใบงานที่กำหนดให้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระหว่างที่กรณีศึกษาที่เป็นบุคคลจริง ได้เล่าเรื่องราวประสบการณ์ที่ผ่านมา นักเรียนทุกคนมีท่าทีที่ตั้งใจฟังและเมื่อให้มีการสอบถามนักเรียนมีคำถามที่แสดงออกถึงความสนใจอยากรู้และนักเรียนบางคนได้แสดงความรู้สึกออกมาได้อย่างเป็นธรรมชาติและสื่อสารออกมาจากความรู้สึกจริงๆ

ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้ จึงสรุปได้ว่า การได้รับโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม มีผลทำให้นักเรียนมีเจตคติในการป้องกันการเสพติดเพิ่มขึ้น

2. นักเรียนกลุ่มควบคุม มีเจตคติในการป้องกันการเสพติดก่อนและหลังการได้รับการอบรมไม่แตกต่างกัน และมีแนวโน้มลดลงซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ 2 แสดงให้เห็นว่าการอบรมเรื่อง การป้องกันการเสพติดไม่ทำให้ เจตคติในการป้องกันการเสพติดเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เพราะว่า การอบรมเรื่องการป้องกันการเสพติดใช้วิธีการบรรยายตลอดเวลาและเนื้อหาเป็นเรื่องทางวิชาการที่เกี่ยวกับยา โดยที่นักเรียนไม่ได้มีโอกาสในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนจากการฟังบรรยาย ที่ผู้วิจัยใช้ประกอบในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน นอกจากการฟังบรรยาย จึงทำให้นักเรียนขาดความสนใจเท่าที่ควร และมีความสนใจเป็นบางครั้งเท่านั้น ทำให้ขาดการตั้งใจฟังเนื้อหาของการบรรยาย จึงทำให้ขาดความตั้งใจฟังเนื้อหาของการบรรยาย อาจเป็นผลทำให้การเรียนรู้ไม่ เกิดขึ้นมากหรือไม่ได้เพิ่มเติมความรู้จากการอบรม ทำให้เจตคติที่มีต่อการป้องกันยาเสพติด หลังจากที่ได้อบรมแล้วไม่แตกต่างกับก่อนได้รับการอบรม ดังที่แอนแนทซ์ (2543:30-31) กล่าวว่า การบรรยายจะไม่ประสบความสำเร็จ ถ้าเป็นการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงเจตคติ ความเชื่อและพฤติกรรม

จากการสังเกตผู้วิจัยพบว่า ในระหว่างการอบรมนักเรียนส่วนใหญ่จะพูดคุยกัน และเมื่อผู้วิจัยได้ซักถาม นักเรียนจะตอบคำถามแบบสั้นๆ โดยไม่ได้แสดงความรู้สึกที่แสดงถึงความตั้งใจในการตอบคำถาม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนมีความรู้สึกเบื่อหน่ายที่ต้องฟังเรื่องยาเสพติดที่เป็นเนื้อหาวิชาการอย่างเดียว โดยไม่มีกิจกรรม นอกจากฟังการให้ข้อมูลของผู้สันทนแบบการบรรยาย ซึ่งผู้สอนเองใช้เวลาในการบรรยาย อธิบาย เป็นเวลา 50 นาที ซึ่งอาจเป็นผลทำให้ผู้เรียนรู้สึกเบื่อหน่ายในตัวผู้สอน และเนื้อหาเรื่องยาเสพติดที่เป็นเรื่องหนักสมอง ทำให้มีเจตคติที่ไม่ดีต่อเรื่องยาเสพติดก็เป็นได้

ดังนั้น จากการวิจัยในครั้งนี้จึงสรุปได้ว่า การอบรมเรื่องการป้องกันการเสพติด มีผลทำให้เจตคติในการป้องกันการเสพติดก่อนและหลังการอบรมไม่แตกต่างกัน

3. นักเรียนได้รับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและนักเรียนที่ได้รับการอบรม เรื่อง การป้องกันการเสพติด มีเจตคติในการป้องกันการเสพติดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3 แสดงให้เห็นว่า การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมสามารถพัฒนาเจตคติในการป้องกันการเสพติดได้มีประสิทธิภาพสูงกว่าการอบรมที่ใช้การบรรยายอย่างเดียว ทั้งนี้เพราะว่า โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเป็นวิธีการที่ให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ทำให้เกิดความสนใจมีความสนุกกับการเรียน และจากการแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกที่มีต่อการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยสรุปนักเรียนกล่าวว่า เป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับยาเสพติดที่ไม่รู้สึกเบื่อหน่าย มีบรรยากาศการเรียนที่มีความสนุกสนาน ได้รับประโยชน์จากความรู้และประสบการณ์จริงจากผู้ที่เคยใช้ยาเสพติดจริง ทำให้มีความรู้สึกลึกซึ้งถึงโทษภัยของยาเสพติดว่าเป็นสิ่งที่เป็นอันตราย มีความรู้สึกกลัวไม่คิดที่จะทดลอง นอกจากนี้ยังมีความรู้สึกดีใจที่ตนเองไม่ได้เสพติด ซึ่งอาจจะมีชีวิตเหมือนกับนักศึกษาที่ได้เข้ามาและการได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกลุ่ม ในบรรยากาศที่เป็นกันเอง แม้ว่าจะต้องปฏิบัติตามวิธีการที่กำหนดในใบงานก็ตาม ทำให้มีความมุ่งมั่นอยากทำให้เป็นผลจากกลุ่มของตน สอดคล้องกับผลการวิจัยของบุญชิต มณีโชติ (2540:90) พบว่านักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ที่ได้รับการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมเฝ้ารู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่า นักเรียนทั้ง 2 กลุ่มมีความสนใจและมีความตั้งใจที่เรียนรู้และให้ความร่วมมือ รวมทั้งผลการปฏิบัติจากที่กำหนดให้มีความแตกต่างกัน จึงนำสรุปได้ว่าการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมมีผลต่อเจตคติในการป้องกันการเสพติดแตกต่างจากการอบรม

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ในการนำโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมไปใช้เพื่อการวิจัยหรือเพื่อประโยชน์ในด้านอื่นๆ ผู้ใช้ควรศึกษา หลักการ ขั้นตอน ตลอดจนวิธีดำเนินการอย่างละเอียด เนื่องจากเป็นโปรแกรมที่ใช้สื่อและกิจกรรมหลากหลาย รวมทั้งต้องใช้เอกสารประกอบในการดำเนินการ ผู้ใช้ต้องเตรียมการเป็นอย่างดี นอกจากนี้วิทยากรควรมีประสบการณ์ในการดำเนินการกลุ่ม เนื่องจากโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยการออกแบบกลุ่ม และการนำกิจกรรมกลุ่ม

2. การใช้โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ควรมีสมาชิกจำนวนมากกว่าที่ทำการทดลอง เนื่องจากการสังเกตเห็นว่า การมีสมาชิกกลุ่มที่มีจำนวนที่มากพอเหมาะ จะทำให้เกิดพลังของกลุ่มและการกระตุ้นซึ่งกันและกันในระหว่างทำกิจกรรม จะทำให้การเรียนรู้ได้กว้างขวางขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาผลของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่มีต่อเจตคติในการป้องกัน การเสพยาบ้าของ นักเรียนชั้นอื่นๆ เช่น ชั้นประถมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย นักเรียนอาชีวฯ โดยแยกตามเพศ อายุ เพื่อจะได้ทราบว่าวิธีการนี้ส่งผลถึงแต่ละกลุ่มมากน้อยเพียงใด
2. ควรมีการศึกษาผลของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่มีต่อเจตคติในการป้องกัน การเสพยาเสพติดชนิดอื่นๆ เช่น เฮโรอีน กัญชา สารระเหย บุหรี่
3. ควรมีการศึกษาผลของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่มีต่อเจตคติในการป้องกัน พฤติกรรมทางลบของนักเรียน เช่น พฤติกรรมการยกพวกทำร้ายกัน พฤติกรรมการมีสัมพันธทางเพศ เป็นต้น

ข้อจำกัดของงานวิจัย

เนื่องจากวิชาการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของกลุ่มทดลอง มีเนื้อหาเกี่ยวกับการตระหนักรู้ในตน ความภาคภูมิใจในตนเอง และความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้เรียนที่มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและแสดงความรู้สึกลดลงจนมีการทำกิจกรรมในระหว่างการเรียนรู้ ซึ่งมีผลทำให้เจตคติในการป้องกันการเสพยาบ้าเปลี่ยนแปลง ซึ่งแตกต่างไปจาก การอบรมของกลุ่มควบคุมที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องยาบ้าที่เป็นเนื้อหาทางวิชาการ เช่น ประเภทยาเสพติด การแพร่ระบาดของยาบ้า สาเหตุของการเสพยาบ้า โทษของยาบ้า และโทษของการเสพยาบ้า ซึ่งผู้เรียนไม่มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม นอกจากฟังการบรรยายเนื้อหาเรื่องยาบ้าแต่เพียงอย่างเดียว ซึ่งอาจเป็นผลทำให้กลุ่มควบคุมมีเจตคติต่อการป้องกันการเสพยาบ้าในด้านการตระหนักรู้ในตน ความภาคภูมิใจในตนเอง และความรับผิดชอบต่อสังคมไม่เปลี่ยนแปลงเหมือนกับกลุ่มทดลอง

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กองป้องกันและบำบัดการติดยาเสพติด . (2542). *ความรู้เกี่ยวกับสุรา ยาบ้า*. กรุงเทพฯ : กองป้องกันและบำบัดยาเสพติด.
- กองวิเคราะห์ยา. (2530). *รายงานเรื่องยาบ้าชนิดใหม่*. กรุงเทพฯ : กองวิเคราะห์ยา.
- กรมการฝึกหัดครู. (2530). *การศึกษาสภาพการใช้สารเสพติดในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ .
- กรมวิชาการ หน่วยศึกษานิเทศก์. (2540). *คู่มือปฏิบัติงานการใช้กระบวนการแนะแนว เพื่อป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา ระดับอาชีวศึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์. (2530). *ยาบ้าชนิดใหม่*. กรุงเทพฯ : กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์.
- กรมสามัญศึกษา. (2522). *รายงานการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา*. กรุงเทพฯ : กรมสามัญศึกษา
- กรมสุขภาพจิต. (2543). *คู่มือการสอนทักษะชีวิตเพื่อป้องกันสารพิษในสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น*. กรุงเทพฯ : ศรีเมืองการพิมพ์
- (ม.ป.ป.). *คู่มือการฝึกอบรมแบบมีส่วนร่วม*. กรุงเทพฯ : กรมสุขภาพจิต
- กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ. (2540) . “ปลอดภัยไว้ก่อน” . *คู่มือปฏิบัติงาน : การใช้กระบวนการแนะแนวเพื่อป้องกันและแก้ไข ปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา ระดับอาชีวศึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมการศาสนา
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2525). *การศึกษาสภาพปัญหาการใช้สารเสพติดของนักเรียน นักศึกษา ในสถานศึกษาอาชีวศึกษาและอุดมศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ*. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- (2524). *แนวทางปฏิบัติงานเพื่อป้องกันปัญหายาเสพติดให้โทษในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช
- กระทรวงสาธารณสุข กองวัตถุเสพติด.(2539). *ยาบ้า*. อัดสำเนา.
- ขนิษฐา วิเศษสาทร. (2534). *จิตวิทยาทั่วไป*. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าคุณทหารลาดกระบัง.
- ค้วน ขาวหนู. (ม.ป.ป.). *เทคนิคการสอนและการวัดผลสุศึกษา*. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์
- จิรวรรณ วงศ์สวัสดิ์วัฒน์. (2538). *ทัศนคติ ความเชื่อและพฤติกรรม. การวัดพยากรณ์และการเปลี่ยนแปลง*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สามัคคีการพิมพ์

- ชัยยงค์ ขำมรัตน์. (2523). เจตคติของนักศึกษาวิทยาลัยพลศึกษาที่มีต่อการเรียนวิชาเอก
สุขศึกษา. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (สุขศึกษา) มหาวิทยาลัยมหิดล. อุดรธานี
- ชาญ ชุ่มบุญชู. (2523). การป้องกันการติดยาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรม
อาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในทัศนะของผู้บริหารและครู. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. อุดรธานี
- เชิดศักดิ์ โฉวสินธุ์. (2540). การวัดทัศนคติและบุคลิกภาพ. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทาง
การศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ธงชัย อุ่นเอกลาภ. (2542). “แนวทางการรักษาผู้เสพยาเสพติดของโรงพยาบาล
ธัญญารักษ์”. คู่มือแนวทางการดำเนินงานแก้ไขปัญหายาเสพติดของยาบ้าด้าน
การแพทย์และสาธารณสุข. กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่ง
ประเทศไทย. (52 – 62)
- นงลักษณ์ โตบันลือภพ. (2539). การประยุกต์ทฤษฎีแรงจูงใจในการป้องกันโรคร่วมกับแรง
สนับสนุนทางสังคม เพื่อป้องกันการพึ่งแอมเฟตามีนของนักเรียนมัธยมศึกษา
ตอนต้นจังหวัดลำปาง. วิทยานิพนธ์ วท.ม.(จิตวิทยาคลินิก). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- นพพร พาณิษฐ. (2528). อิทธิพลของครอบครัวที่มีต่อการใช้ยากระตุ้นประสาทแอมเฟตามีน
ของเด็กวัยรุ่น. วิทยานิพนธ์ สส.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- นวนันท์ กิจทวี. (2541). ประสิทธิภาพของโปรแกรมสร้างเสริมทักษะชีวิต เพื่อป้องกันการ
เสพยาบ้าในนักเรียนมัธยม สังกัดกรมสามัญ จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์
(วิชาเอกสุขศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
- นิรมล เปี้ยนจรรยา. (2530). การใช้กัญชาและสารระเหยของนักเรียนวัยรุ่นในเขต
กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ (สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- บังอร ดวงรัตน์. (2541). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติเพื่อป้องกันการเสพยาบ้า
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดการประถมศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี.
วิทยานิพนธ์ กศ.ม.(วิชาเอกสุขศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญชิต มณีโชติ. (2540). ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเรียน การสอนแบบมีส่วนร่วม ร่วมกับ
พฤติกรรมเฝ้าระวังของนักศึกษาพยาบาล. วิทยานิพนธ์ พม.(การพยาบาลอนามัยชุมชน).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

- ประครองศรี แซ่เต็ง. (2531). ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรกับเจตคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสกลนคร. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. อุดສຳເນາ
- ประไพศรี ช่อนกลิ่นและคณะ. (2520). การป้องกันและควบคุมการใช้สารเสพติดในนักเรียนที่มีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาในโรงเรียนมัธยมแห่งจังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ. (2536). ทศนคติ การวัดการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ปิ่น โค. (2540). ประสิทธิภาพของโปรแกรมสุขศึกษาร่วมกับการใช้แรงสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนและครูที่มีต่อพฤติกรรมการป้องกันยาบ้าของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (วิชาเอกสุขศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ່າຍສຳເນາ
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2534). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : สหมิตรออฟเซต
- พัทธาว ลออโรจน์วงศ์. (2543). การประเมินผลโครงการฝึกอบรมผู้นำศาสตร์ด้านการป้องกันยาเสพติด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เจริญผล.
- ภาวณิ อยู่ประเสริฐ. (2540). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้สารเสพติดของนักเรียนวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ วทม.(สาธารณสุขศาสตร์) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
- มาณี สิมขิสัมพันธ์และคณะ. (2522). ค่านิยมทางสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายเกี่ยวกับการติดยาเสพติดให้โทษ. กรุงเทพฯ : คณะสังคมศาสตร์และมานุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
- ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์. (2542). “การสอนทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการใช้สารเสพติด” , คู่มือแนวทางการดำเนินงานแก้ไขปัญหการระบาดของยาบ้าด้านการแพทย์และสาธารณสุข. กรุงเทพฯ : ชุมชุมสหกรณ์การเกษตร แห่งประเทศไทย.(64).
- ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์และคณะ. (2537). กระบวนการเรียนการสอนเพื่อสร้างและเปลี่ยนแปลงเจตคติ. กรุงเทพฯ : กรมสุขภาพจิต. อุดສຳເນາ
- วรรณวิไล จันทราภา. (2530). หน่วยที่ 10 พฤติกรรมการปรับตัวและการพยาบาลในมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช , เอกสารการสอนชุดวิชากรณีเลือก ส11 การพยาบาลมารดาทารกและการพยาบาลจิตเวช. กรุงเทพฯ : สุโขทัยธรรมมาธิราช

- วิภาพรรณ ผลผลา. (2541). *ประสิทธิผลของโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะชีวิตด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เพื่อป้องกันเอดส์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสตรีวิทยา 2*.
 ปริญญาณิพนธ์ กศม.(สุขศึกษา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 ประสานมิตร. อัดสำเนา
- วีรวรรณ สุทธิไกรลาศ. (2536). *ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการต่อต้านการติดยาเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร*. ปริญญาณิพนธ์ กศม. มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. อัดสำเนา
- สงวน สุทธิเลิศอรุณ. (2526). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ : อักษรบัณฑิต
- สมภาพ เรืองตระกูล. (2522). “โรคจิตจากแอมเฟตามีน”, *วารสารสมาคมจิตแพทย์*.
 24 (3) : 339.
- สนิห สมักรการและคณะ. (2530). *พฤติกรรมและทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดของคนหนุ่มสาวไทย*. กรุงเทพฯ : สำนักวิจัยสถาบันบัณฑิต พัฒนบริหารศาสตร์
- สมิง เก่าเจริญ. (2540). “ยาบ้า เพชรฆาตบนทางหลวง”. *ใกล้หมอ*. หน้า 16 — 63
- สุชาติ เลขาปริพัตร. (2542). *ทางรอด*. กรุงเทพฯ : กองประสานการปฏิบัติการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดและสารเสพติด. กรมการแพทย์
- (ม.ป.ป.). “แนวทางการป้องกันและบำบัดนักเรียนที่ติดยาบ้า”, ใน *คู่มือแนวทางการดำเนินงานแก้ไขปัญหการระบาดของยาบ้าด้านการแพทย์และสาธารณสุข*. กรุงเทพฯ :
 อรุณการพิมพ์
- สุทธิสารณ์ วัฒนมะโน. (2540). *การประยุกต์โปรแกรมทักษะชีวิตเพื่อป้องกันโรคเอดส์ของนักเรียนชายมัธยมศึกษาปีที่ 3*. วิทยานิพนธ์. วิทยาศาสตร์บัณฑิต (เอกสุขศึกษา).
 กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
- สุภาภรณ์ พงศ์กร. (ม.ป.ป.). “ยาเสพติดและผลกระทบจากการใช้ยาเสพติด”, ใน *คุณภาพชีวิต*
ยาและการป้องกันการใช้ยาในทางที่ผิด. หน้า 54. กรุงเทพฯ : สำนักงาน ป.ป.ส.
- สุวาทิน มิตรพัฒน์. (2542). *ผลการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมต่อการรับรู้บทบาทการเป็นบิดาของเยาวชนชายในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดสุราษฎร์ธานี*. วิทยานิพนธ์. วท.ม. (อนามัยครอบครองศาสตร). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
- โสภา ชูพิชัยกุล. (2528). *รายงานการวิจัยปัจจัยทางสังคมสำหรับเป็นข้อบ่งชี้ภาวะการติดยาเสพติดของชาวไทยวัยทำงานในปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ : สมาคมสงเคราะห์แห่ง
 ประเทศไทย

- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2542). *แนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ : อรุณการพิมพ์
- (2526) .*ยาและการใช้ยาในทางที่ถูกต้อง*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด
- สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย. (ม.ป.ป.). *แอมเฟตามีน*. กรุงเทพฯ : สำนักงานประสานงานการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย
- สำนักอนามัย. (ม.ป.ป.). *ความรู้เกี่ยวกับสุรา ยาบ้า*. กรุงเทพฯ : กองป้องกันและบำบัดการติดยาเสพติด สำนักอนามัย.
- อัปสร เดียวตระกูลวัฒน์. (2533). *ทัศนคติที่มีต่อยาเสพติดและปกติวิสัยเชิงอัคนัยของนักศึกษาครู*. วิทยานิพนธ์. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- อำไพ สวัสดิ์พงษ์. (2533). *การดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน*. วิทยานิพนธ์. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- แอนน์ แนนท์. (2543) *การเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอน*. แปลและเรียบเรียงโดย ศิริกาญจน์ จันทรเรือง. เชียงใหม่ : ภาควิชาศึกษาทั่วไป คณะธุรกิจการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

Anatasi, Anne. (1967). *Psychological Testing*. 2nd. New York : The Macmillan

Bandura, A. (1977) *Social Learning Theory* New Jersey. : Englewood Cliffs, Prentice — Hall Inc.,

Botvin, G.J. (1968 , November). “Substance Abuse Prevention Research : Recent Development and Future Directions,” *The Journal of School Health*. 56 (9) : 369 — 374.

Cermele Louise Virgilio. (1971 , November). “A Comparision of The Effects of The School Health Education Study Approach and The Lecture Dissonance Approach upon Drug Knowledge and Attitude of High School Students,” *Dissertation Abstracts International : The Humanities and Social Sciences*. 32 : 2323-A

Coopersmith.S.T & Rosenberg. (1979). *The Antecedent of Self — Esteem*. 2nd California : Consulcint place.

Chein, Isidor, et al. (1964). *Narcotics Delinquency and Social Policy : The Road to H*. London : Tavistoc

Darke and others. (1994). *Transition between Routes of Administration of Regular Amphetamine User*. New South Wales : National Drug and Alcohol Research

Center: Australia.

Encore. (1987). *About Preventing Drug Abuse : A Scriptographic Booklet. South Deerfield*: Chaming L. Bete.

Ernest, R. Hilgard. (1971). *Psychology*. New York : Harcourt Brance Javanovich

Erikson, E.H. "Indentity and the Life Cycle", *Psychological Issue*. 1 (1) : 88 — 94 : 1959

Kendler, H.H. (1974). *Basic Psychology*. 3rd. Coliformis : WA Benjamin. Inc.

Kothandapni. (1971). "Validation of Feeling , Belief , and Intention to Act as Three Components of Attitude and their Contribution to Prediction of Contraceptive Behavior," *Journal of Personality and Psychology*. 19 : 231 - 333

Lawrence JJ. Jefferson KW , Banks PG et al. (1994). "Cognitive Behavioral Group in Intervention to Assist Substance Dependent Adolescents in Lowering H.I.V. Injection Risk," *AIDS Education and Prevention*. 6 (5) : 425 — 435

Mc Donal, J. Frederic. (1959). *Education Psychology*. Tokyo : Oversea Publication

Morris, S. Viteles. (1953). *Motivation and Morale in Industy*. New York : W.W. Hortons Company

Norman L. Mun. (1971). *Introduction to Psychology*. Boston : Heughtom Muffin

Nowlis, H.H. (1981 , January/February). "Coordination of Prevention Programs for Children and Youth," *Public Health Report*. 96 : 34 — 37

Paul,S.M. (1992). Hulisam-Gidlim,B. & Skolnick, P.Potency of Phenlet Hlamines, *Science* 218.

Paulson, P.C. (1971). "Psychological Factors in Drug Use A Community College Students" , *Dissertation Abstracts International*. 31 (9) : 5455 — 5456 — B

Rawlins & Heacock. (1988). *Clinical Manual of Psychiatric Nursing*. St.Louis, Mo : C.V. Mosby

Stein, J.A., New Comb and P.M.Berntler. (1987). "An 8-years Study of Multiple Influences On Drug Use and Drug Use Consequences," *Journal of Personality and Social Psychology*. 53 (6) : 1094 — 1105

Tanner, Gary Ross. (1996). "Self-esteem and Alcohol Use in Adult Children of Alcoholics And Adult Children of Non-Alcoholics." *Master Abstracts International*. 35 (6) : 1892

Thurstone, L.L. (1946). "Comment," *American Journal of Sociology*. 52 : 39 — 40

Weiten , Wayne. (1989). *Psychology : Themes and Variations*. Pacific Grove, Calif.: Brooks/Cole

Wright, D. (1975) . *The Psychology of Moral Behavior*. Middlesex England : Penguin Book Ltd.

Whiddon, Thomas Roney. (1975 , December). "A Comparative Study of Drug Knowledge : Attitude toward Drugs and Use of Drugs among Twelve Grade Students in Class I, II and III Schools in Western Montana," *Dissertation Abstracts International*. 34 (6) : 3427 A

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบวัดเจตคติในการป้องกันการเสพติด

แบบวัดเจตคติในการป้องกันการเสพยาบ้า

คำแนะนำ ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย □ ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นมากที่สุด

ลำดับ ที่	ข้อความ	เห็นด้วย มากที่สุด	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย มากที่สุด
1.	ตัวฉันมีคุณค่าพอที่จะต้านทานการเสพยาบ้า					
2.	ฉันตั้งใจจะไม่เกี่ยวข้องกับยาบ้า					
3.	เป็นการเสียเวลาสำหรับฉันหากเข้าร่วมกิจกรรมต่อต้านยาบ้า					
4.	ฉันคิดว่าการยุ่งเกี่ยวกับยาบ้าทำให้โรงเรียนเสื่อมเสียชื่อเสียง					
5.	ฉันได้รับความรักเพราะฉันมีค่าควรที่จะได้รับความรักนั้น					
6.	ฉันไม่สบายใจถ้าฉันจะปฏิเสธต่อกลุ่มเพื่อนที่ชักจูงให้ใช้ยาบ้า					
7.	ความสามารถที่ฉันมีอยู่เป็นสิ่งที่ภาคภูมิใจ					
8.	ฉันรู้ว่าควรหลีกเลี่ยงการไปอยู่ในแหล่งเสี่ยงต่อการเสพยาบ้า					
9.	ฉันเป็นคนไม่มีค่าพอที่จะอยู่ในสังคม					
10.	ฉันคิดว่ายาบ้าเป็นเรื่องไกลตัวไม่เกี่ยวกับฉัน					
11.	ฉันคิดว่าจะไม่มีใครสามารถชักชวนให้ฉันไปลองใช้ยาบ้าได้					
12.	การที่ฉันไม่ใช้ยาบ้ามีส่วนช่วยสังคมได้ทางหนึ่ง					

ลำดับ ที่	ข้อความ	เห็นด้วย มากที่สุด	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย มากที่สุด
13.	ผู้คนมองฉันว่าเป็นบุคคลที่ไร้ ประโยชน์					
14.	ฉันเป็นคนที่มีความค่าต่อคนรอบข้าง					
15.	ฉันเชื่อมั่นในตนเองว่าจะไม่ใช้ยาบ้า					
16.	เมื่อฉันมีความคิดที่จะลองใช้ยาบ้า ฉันคิดว่าเป็นสิ่งที่น่าละอาย					
17.	เมื่อเพื่อนชักชวนให้ลองใช้ยาบ้า ฉัน เป็นคนหนึ่งที่ถูกรักงูได้ง่าย					
18.	ฉันรู้สึกพอใจที่ไม่ไปเกี่ยวข้องกับ เพื่อนที่ใช้ยาบ้า					
19.	ฉันไม่ชอบการเข้าไปร่วมกิจกรรม ต่อต้านยาบ้า					
20.	ฉันชอบสวนดีในตัวฉันที่ฉันเป็นคน หนึ่งที่ไม่เกี่ยวข้องกับยาบ้า					
21.	ฉันจะเสียใจเมื่อเพื่อนๆ ที่เสพยาบ้าไม่ ยอมรับ					
22.	ฉันรังเกียจความไม่มีค่าในตัวของฉัน					
23.	ฉันรู้สึกรำคาญใจที่หลายฝ่ายพูดถึง แต่การป้องกันยาบ้า					
24.	ถ้าเลือกได้ฉันไม่อยากจะเกิดมาเป็นตัว ฉัน					
25.	ฉันภูมิใจที่รู้ว่าตัวเองมีประโยชน์ต่อผู้ อื่น					

ลำดับ ที่	ข้อความ	เห็นด้วย มากที่สุด	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย มากที่สุด
26.	ฉันอยากที่จะมีส่วนช่วยเหลือผู้อื่นไม่ให้ไปใช้ยาบ้า					
27.	ฉันรู้สึกดีกับชีวิตของฉัน ทุกครั้งที่ฉัน คิดถึงด้านการใช้ยาบ้า					
28.	ฉันอยากเห็นสังคมของเราปลอดจาก ยาบ้า					
29.	ฉันเสียใจที่เห็นผู้อื่นติดยาบ้า					
30.	เมื่อฉันคิดจะทำความผิด ฉันจะนำตัว เองไปเปรียบเทียบกับผู้อื่นที่เป็นคนดี					
31.	ฉันปล่อยตัวเองให้อยู่ไปวันๆ					
32.	ฉันติดตามสถานการณ์เกี่ยวกับยา บ้าในปัจจุบัน					
33.	ฉันใช้ความสามารถที่มีอยู่ไปในทางที่ เป็นประโยชน์					
34.	ฉันเสพยาบ้า					
35.	ฉันทำสิ่งที่มีประโยชน์ต่อตนเอง					
36.	ฉันหลีกเลี่ยงการลองใช้ยาบ้า					
37.	ฉันศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับยาบ้า					
38.	ฉันเลิกทำแต่สิ่งที่ทำให้ฉันภูมิใจ					

ลำดับ ที่	ข้อความ	เห็นด้วย มากที่สุด	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็น มากที่สุด
39.	ฉันสามารถต้านทานการชักชวนให้ ลองใช้ยาบ้า					
40.	ฉันช่วยบุคคลอื่นให้หลีกเลี่ยงจากยา บ้า					
41	ฉันหลีกเลี่ยงกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการ ป้องกันยาบ้า					

ข้อคำถามทั้งหมดแบ่งเป็นด้าน ๆ ได้ดังนี้

ข้อที่	เจตคติด้านการตระหนักรู้ในตน (ด้านความคิด)
1	ตัวฉันมีคุณค่าพอที่จะต้านทานการใช้ยาบ้า (+)
2	ฉันตั้งใจจะไม่เกี่ยวข้องกับยาบ้า (+)
16	เมื่อฉันทำความผิดเกี่ยวกับยาบ้า ฉันคิดว่าเป็นสิ่งที่น่าละอาย (+)
17	เมื่อเพื่อนชักชวนให้ลองใช้ยาบ้า ฉันเป็นคนหนึ่งที่ถูกรักษารองได้ง่าย (-)
ข้อที่	เจตคติด้านการตระหนักรู้ในตน (ด้านความรู้สึก)
20	ฉันชอบส่วนดีในตัวฉันที่ฉันเป็นคนหนึ่งที่ไม่เกี่ยวข้องกับยาบ้า (+)
27	ฉันรู้สึกดีกับชีวิตทุกครั้งที่ฉันคิดต่อต้านการใช้ยาบ้า (+)
24	ถ้าเลือกได้ฉันไม่อยากเกิดมาเป็นตัวฉัน (-)
ข้อที่	เจตคติด้านการตระหนักรู้ในตน (ด้านการกระทำ)
30	เมื่อฉันคิดจะทำความผิดฉันจะนำตัวเองไปเปรียบเทียบกับผู้อื่นที่เป็นคนดี
33	ฉันใช้ความสามารถที่มีอยู่ไปในทางที่เป็นประโยชน์ (+)
36	ฉันหลีกเลี่ยงการลองใช้ยาบ้า (+)
39	ฉันสามารถต้านทานการชักชวนต่อการใช้ยาบ้า (-)
ข้อที่	เจตคติด้านความภาคภูมิใจในตนเอง (ด้านความคิด)
5	ฉันได้รับความรักเพราะฉันมีค่าควรที่จะได้รับความรักนั้น (+)
7	ความสามารถที่ฉันมีอยู่เป็นสิ่งที่ภาคภูมิใจ (+)
9	ฉันเป็นคนไม่มีค่าพอที่จะอยู่ในสังคม (-)
13	ผู้คนมองฉันว่าเป็นบุคคลที่ไร้ประโยชน์ (-)
14	ฉันเป็นคนที่มีความค่าต่อคนรอบข้าง (-)
15	ฉันเชื่อมั่นในตนเองว่าจะไม่ใช้ยาบ้า (+)
11	ฉันคิดว่าจะไม่มีใครสามารถชักชวนให้ฉันไปลองใช้ยาบ้าได้ (+)
ข้อที่	เจตคติด้านความภาคภูมิใจในตนเอง (ด้านความรู้สึก)
18	ฉันรู้สึกพอใจที่ไม่ไปเกี่ยวข้องกับเพื่อนที่ใช้ยาบ้า (+)
21	ฉันจะเสียใจเมื่อเพื่อนๆ ที่เสพยาบ้าไม่ยอมรับ (-)
22	ฉันรังเกียจความไม่มีค่าในตัวฉัน (-)
25	ฉันรู้สึกดีที่รู้ว่าฉันมีประโยชน์ต่อผู้อื่น (+)

ข้อที่	เจตคติด้านความภาคภูมิใจในตนเอง (ด้านการกระทำ)
31	ฉันปล่อยตัวเองให้ผ่านไปวันๆ (-)
35	ฉันทำสิ่งที่มีประโยชน์ต่อตนเอง (+)
38	ฉันเลือกทำแต่สิ่งที่ทำให้ฉันภูมิใจ (+)
ข้อที่	เจตคติด้านความรับผิดชอบต่อสังคม (ด้านความคิด)
3	เป็นการเสียเวลาสำหรับฉันหากเข้าร่วมกิจกรรมต่อต้านยาบ้า (-)
4	ฉันคิดว่าการยุ่งเกี่ยวกับยาบ้าทำให้โรงเรียนเสื่อมเสียชื่อเสียง (+)
8	ฉันรู้ว่าควรหลีกเลี่ยงการไปอยู่ในแหล่งเสี่ยงต่อการเสพยาบ้า (+)
10	ฉันคิดว่ายาบ้าเป็นเรื่องไกลตัวไม่เกี่ยวกับฉัน (-)
12	การที่ฉันไม่ใช้ยาบ้ามีส่วนช่วยสังคมได้ทางหนึ่ง (+)
ข้อที่	เจตคติด้านความรับผิดชอบต่อสังคม (ด้านความรู้สึก)
19	ฉันไม่ชอบการเข้าไปร่วมกิจกรรมต่อต้านยาบ้า (-)
23	ฉันรู้สึกรำคาญใจที่หลายฝ่ายพูดถึงแต่การป้องกันยาบ้า (-)
26	ฉันอยากที่จะมีส่วนช่วยเหลือผู้อื่นไม่ให้ไปเสพยาบ้า (+)
28	ฉันอยากเห็นสังคมของเราปลอดจากยาบ้า (+)
29	ฉันรู้สึกเสียใจที่เห็นผู้อื่นติดยาบ้า (+)
ข้อที่	เจตคติด้านความรับผิดชอบต่อสังคม (ด้านการกระทำ)
32	ฉันติดตามสถานการณ์เกี่ยวกับยาบ้าในปัจจุบัน (+)
34	ฉันเสพยาบ้า (-)
37	ฉันศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับยาบ้า (+)
40	ฉันช่วยบุคคลอื่นให้หลีกเลี่ยงจากยาบ้า (+)
41	ฉันหลีกเลี่ยงกิจกรรมที่เกี่ยวกับการป้องกันยาบ้า (-)

ข้อที่	ค่า t	ข้อที่	ค่า t	ข้อที่	ค่า t
1	1.757*	21	1.776*	42	2.764*
2	1.936*	22	1.919*		
3	1.923*	23	1.948*		
4	1.801*	24	1.817*		
5	1.886*	25	1.888*		
6	1.809*	26	2.581*		
7	1.988*	27	1.930*		
8	1.839*	28	1.923*		
9	1.817*	29	2.139*		
10	1.764*	30	1.937*		
11	2.385*	31	1.930*		
12	1.845*	32	3.564*		
13	1.934*	33	2.480*		
14	2.205*	34	1.771*		
15	2.348*	35	2.254*		
16	1.852*	36	1.830*		
17	1.904*	37	1.760*		
18	3.300*	38	1.896*		
19	2.342*	39	1.753*		
20	1.819*	40	2.171*		

ภาคผนวก ข
รายละเอียดโปรแกรมการอบรมเรื่องการป้องกันการเสพติด

รายละเอียดโปรแกรมการอบรมเรื่องการป้องกันการเสพติด

ครั้งที่ 1

การปฐมนิเทศ

เวลา 50 นาที

- วัตถุประสงค์
1. เพื่อสร้างความคุ้นเคยระหว่างผู้วิจัยกับผู้เรียน
 2. เพื่ออธิบายจุดมุ่งหมาย วิธีการ บทบาทหน้าที่ของผู้วิจัย

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยกล่าวทักทายและแนะนำตนเองกับนักเรียนและให้นักเรียนแนะนำตนเอง
2. ผู้วิจัยพูดคุยเรื่องทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน
3. ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ วิธีการ บทบาทหน้าที่ของผู้วิจัย ตลอดจนเนื้อหา
หาของโปรแกรมการอบรมการเสพติด

ครั้งที่ 2

ความหมายของยาเสพติดและประวัติความเป็นมา

เวลา 50 นาที

วัตถุประสงค์ เพื่อให้นักเรียนทราบและเข้าใจเนื้อหาการบรรยาย

วิธีดำเนินการ

บรรยายตามเนื้อหาดังนี้

1. ความหมายของยาเสพติด
2. ประวัติความเป็นมาของยาเสพติดในประเทศไทย

ความหมายยาเสพติด

ความหมายตามกฎหมายที่ระบุไว้ ยาเสพติด หมายถึง “สารเคมีหรือวัตถุชนิดใดๆ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะโดยรับประทาน ดม สูบ ฉีด หรือด้วยประการใดๆ แล้วทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจในลักษณะสำคัญ เช่น ต้องเพิ่มขนาดการเสพขึ้นเป็นลำดับ มีอาการถอนยาเมื่อขาดยา มีความต้องการเสพทั้งทางร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรงตลอดเวลา และสุขภาพโดยทั่วไปจะทรุดโทรมลง

ยาเสพติดโดยทั่วไป หมายถึง “สารหรือยาที่อาจเป็นผลิตจากธรรมชาติหรือจากการสังเคราะห์ ซึ่งเมื่อบุคคลใดเสพหรือได้รับเข้าไปในร่างกายซ้ำ ๆ กันแล้ว ไม่ว่าด้วยวิธีการใดๆ เป็นช่วงระยะ ๆ หรือนานติดต่อกันก็ตามจะทำให้บุคคลนั้นต้องตกอยู่ใต้อำนาจหรือเป็นทาสของสิ่งนั้นทางด้านร่างกายและจิตใจ

ครั้งที่ 3

ประเภทของยาเสพติดและยาเสพติดชนิดกระตุ้นประสาท

เวลา 50 นาที

วัตถุประสงค์ เพื่อให้นักเรียนรู้และเข้าใจเนื้อหาการบรรยาย

วิธีดำเนินการ

บรรยายตามเนื้อหาดังนี้

1. ประเภทของยาเสพติดจำแนกตามวิธีการออกฤทธิ์ต่อระบบประสาทส่วน

กลาง

2. ประเภทของยาเสพติดจำแนกตามชนิดของยาเสพติดให้โทษ

3. ยาเสพติดให้โทษชนิดกระตุ้นประสาท

ชนิดของยาเสพติดให้โทษ แบ่งออกเป็น 5 ประเภท คือ

ประเภท 1 ยาเสพติดให้โทษชนิดร้ายแรง เช่น

- เฮโรอีน
- อาเซทอร์ฟิน
- เคโทเบมิโดน

ประเภท 2 ยาเสพติดให้โทษทั่วไป เช่น

- โคคาอิน
- ฝิ่น (Opium) หมายถึง ฝิ่นดิบ ฝิ่นสุก หรือมุลฝิ่น

ประเภท 3 ยาเสพติดให้โทษ ที่มียาเสพติดให้โทษประเภท 2 เป็นส่วนผสมอยู่ด้วยตามที่ได้ขึ้นทะเบียนตำรับยาไว้

ประเภท 4 สารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษ ประเภท 1 หรือ ประเภท 2 ได้แก่

- อาเซติกแอนไฮไดรด์

ประเภท 5 ยาเสพติดให้โทษที่มีได้เข้าอยู่ในประเภท 1 ถึง ประเภท 4 ได้แก่

- กัญชา
- พืชกระท่อม
- พืชฝิ่น
- พืชเห็ดขี้ควาย

ประเภทของยาเสพติด จำแนกตามวิธีการออกฤทธิ์ต่อระบบประสาทส่วนกลาง

ยาเสพติดมีคุณสมบัติสำคัญ คือ สามารถออกฤทธิ์ต่อระบบประสาทส่วนกลาง ในการนี้สามารถแบ่งยาเสพติดออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. ยาเสพติดประเภทกดประสาท เช่น กลุ่มฝิ่น ยาระงับประสาทและยานอนหลับ ยาแก้ปวดประสาท สารระเหย เครื่องดื่มมีนเมา (เหล้า เบียร์ วิสกี้ ฯลฯ)
2. ยาเสพติดประเภทกระตุ้นประสาท เช่น แอมเฟตามีน กระท่อม โคคาอิน บุหรี่ กาแฟ
3. ยาเสพติดประเภทหลอนประสาท เช่น เห็ดขี้ควาย
4. ยาเสพติดประเภทออกฤทธิ์ผสมผสาน อาจกด กระตุ้นหรือหลอนประสาทผสมร่วมกัน เช่น กัญชา

ครั้งที่ 4

สถานการณ์ยาเสพติดและการแพร่ระบาดของยาบ้า

เวลา 50 นาที

วัตถุประสงค์ เพื่อให้นักเรียนรู้และเข้าใจเนื้อหาการบรรยาย

วิธีดำเนินการ

บรรยายตามเนื้อหาดังนี้

1. สถานการณ์เกี่ยวกับยาเสพติด
2. การแพร่ระบาดของยาบ้า

การระบาดของยาบ้า

การระบาดของยาบ้า มักจะเกิดขึ้นในประเทศที่กำลังพัฒนา เพื่อมุ่งเพิ่มผลผลิตทางด้านเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในแรงงานในส่วนต่างๆ ของระบบเศรษฐกิจในช่วงหลายสิบปีที่ผ่านมา ประเทศไทยก็เป็นประเทศหนึ่งที่มีการระบาดของยาบ้าในหมู่ผู้ใช้แรงงานและผู้ขับขีรถบรรทุก

ในประเทศไทย ยาบ้ามีการระบาดรุนแรงในช่วงประมาณ 5 – 6 ปีที่ผ่านมา มีปัจจัยหลายอย่างที่ทำให้เกิดการระบาดรุนแรง ประการแรกเป็นเรื่องของการผลิตยาบ้าอาศัยเทคโนโลยีและสารตั้งต้นที่หาง่ายกว่าเฮโรอีนมาก ดังนั้น การระบาดของยาบ้า ในระยะหลังเป็นการเสพยาเพื่อความบันเทิงและสนุกสนาน เป็นการเสพในลักษณะสูบไอระเหยขึ้นมาจาก การให้ความร้อน จนกระทั่งยาบ้าหลอมเหลวและระเหยเป็นไอ การสูบไอของยาบ้ามีผลทำให้ยาบ้าออกฤทธิ์ต่อสมองในทันที โดยวิธีนี้เด็กจะติดยาบ้าอย่างรวดเร็วและเป็นอันตรายต่อสุขภาพมากกว่าการกิน เมื่อเสพยาบ้าไประยะหนึ่ง จำเป็นต้องเพิ่มขนาดยาที่เสพขึ้นเรื่อยๆ เพราะร่างกายจะดื้อต่อยาเร็วมาก ในไม่นานอันตรายต่อสุขภาพจะเริ่มปรากฏขึ้น เด็กจะเริ่มมีอาการทางจิตที่พบเห็นบ่อยได้แก่ อาการซึมเศร้า บางรายถึงขนาดฆ่าตัวตาย อาการก้าวร้าว ไม่มีเหตุผล พฤติกรรมต่างๆจะเปลี่ยนแปลง หากยังใช้ยาบ้าต่อไปอาการทางจิตจะรุนแรงขึ้น มีอาการประสาทหลอน คลุ้มคลั่งและเป็นโรคจิตในที่สุด

ครั้งที่ 5

ยาบ้าและสาเหตุของการเสพยาบ้า

เวลา 50 นาที

วัตถุประสงค์ เพื่อให้นักเรียนได้รู้และเข้าใจเนื้อหาการบรรยาย

วิธีดำเนินการ

บรรยายตามเนื้อหาดังนี้

1. ยาบ้าและคุณสมบัติของตัวยา
2. สาเหตุของการเสพยาบ้า

กระท่อม

กระท่อมเป็นพืชเสพติดชนิดหนึ่ง ส่วนมากพบในทวีปเอเชีย ใบกระท่อมมีสารไมตราจันที่มีฤทธิ์กระตุ้นระบบประสาทส่วนกลางจึงทำให้ทำงานไม่รู้สึกเหน็ดเหนื่อย หายปวดเมื่อยไม่หิว ทนแดดได้นานแต่ไม่ชอบถูกฝน

แอมเฟตามีน

แอมเฟตามีน เป็นยาประเภทกระตุ้นประสาท และเป็นยาอันตรายที่เสพติดเป็นนิสัยได้ มีฤทธิ์กระตุ้นประสาทในส่วนกลาง ทำให้ความอดทนแฉะ สมองและร่างกายไม่มีความเหน็ดเหนื่อยในระยะแรกที่เสพ พวกที่ต้องการกำลังทางร่างกายและสมองนิยมใช้กว่าบุคคลปกติ เพราะผลการกระตุ้นของฤทธิ์ยา จะทำให้เกิดอาการตื่นเต้น ใจสั่น มือสั่น ความอดทนเร็วกว่าปกติ แต่สมาธิเสีย

ยาแอมเฟตามีน ทั้งเป็นเม็ดรูปร่างและสีต่างๆ และแคปซูล นำเข้าสู่ร่างกายโดยรับประทานหรือผสมในอาหารหรือเครื่องดื่ม ชนิดน้ำบรรจุหลอดใช้ฉีดเข้าร่างกายยาแอมเฟตามีนนิยมใช้ในหมู่กรรมกรหรือผู้ใช้แรงงาน เพราะยาประเภทนี้เป็นยากระตุ้นประสาท ทำให้ไม่ง่วงนอน ซึ่งมีชื่อเรียกว่า “ยาม้า” หรือ “ยาขยัน”

โคเคน

โคเคน หรือ โคคาอิน เป็นสารธรรมชาติที่พบในส่วนใบของต้นโคคา เมื่อโคเคนเข้าสู่ร่างกาย มันจะออกฤทธิ์กระตุ้นประสาทส่วนกลางสกัดกั้นการนำส่งสัญญาณทางประสาท ทำให้เกิดสารเสพติดได้เช่นเดียวกับแอมเฟตามีน แต่ความรุนแรงของการเสพติดจะสูงกว่าอาการที่ปรากฏในตัวผู้เสพโคเคนและแอมเฟตามีนจะปรากฏว่าคล้ายคลึงกัน

สาเหตุสำคัญให้คนติดยาเสพติด

1. ติดเพราะยา มีคุณสมบัติทำให้ติด คือ เมื่อเสพสารเสพติดเข้าสู่ร่างกาย สารนั้นมีฤทธิ์ทำให้ผู้เคยเสพต้องใช้อย่างสารเสพติดนั้น ซ้ำต่อไปเรื่อย ๆ
2. ติดเพราะสิ่งแวดล้อม เป็นอิทธิพลที่สำคัญยิ่งในการผลักดันให้บุคคลใช้ยาเสพติด เป็นต้นว่าในระแวกที่อยู่อาศัย ในครอบครัวขาดความอบอุ่น พบปัญหาชีวิต ปัญหาทางเศรษฐกิจ อาชีพการงานผลักดันให้ใช้ยาเสพติด
3. ติดเพราะจิตใจ ปัญหาของแต่ละคนและร่างกายของผู้นั้น สาเหตุการติดเพราะจิตใจนั้นเป็นสาเหตุของการใช้ยาเสพติดที่สำคัญยิ่งในบุคคลวัยรุ่นหรือเยาวชน ธรรมชาติของมนุษย์เราในระยะเติบโตจะมีความอยากรู้อยากเห็น อยากรู้ อยากลอง

ครั้งที่ 6

อาการของผู้เสพติดยาบ้า

เวลา 50 นาที

วัตถุประสงค์ เพื่อให้นักเรียนได้รู้และเข้าใจเนื้อหาการบรรยาย

วิธีดำเนินการ

บรรยายตามเนื้อหาดังนี้

1. อาการทางร่างกาย
2. อาการทางจิตใจ
3. อาการภายหลังการหยุดเสพยาบ้า

อาการของผู้เสพติดยาบ้า

ฤทธิ์ของยาบ้าที่ผลกระทบต่อผู้เสพก่อให้เกิดอาการทั้งทางร่างกายและจิตใจ ดังต่อไปนี้
คือ

1. อาการทางกาย อาการเบื่ออาหาร พุดมาก ตื่นเต้นง่าย มือสั่น คลื่นไส้ ความดันโลหิตสูง หัวใจเต้นแรงและเร็ว ไม่รู้สึกง่วง เหงื่อออกมาก กลืนตัวแรง ปากและจมูกแห้งหน้ามันทำงานได้นานเกินกว่าปกติ รูม่านตาเบิกกว้าง สับสนหรือจัด มีอารมณ์เสียหงุดหงิด
2. อาการทางจิต ทำให้เกิดอาการทางจิต เป็นโรคหวาดระแวง วิตกกังวล มีอาการประสาทหลอน บางรายเพ้อ คลุ้มคลั่ง เห็นภาพหลอนต่างๆ

อาการหลังหยุดเสพยาบ้า แบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ

1. ระยะแรกหลังหยุดยาทันที (Crash) ระยะนี้มักเรียกกันในหมู่นักเสพยาว่า “มั่วถีบ” โดยผู้เสพยาจะใช้สุราเป็นตัวระงับอาการมั่วถีบ ตอนเริ่มต้นผู้ป่วยจะมีอาการรู้สึกไม่มีความสุข เครียด หงุดหงิด กระวนกระวาย หรือมีอาการซึมเศร้า
2. ระยะถอนพิษยา (Withdrawal) ถัดจากระยะแรกจนถึงประมาณ 10 สัปดาห์ ยังมีอาการเครียดอ่อนเพลียอยู่บ้าง การนอนหลับและอารมณ์จะค่อยๆ กลับเข้าสู่ภาวะปกติ

ครั้งที่ 7

ลักษณะและคุณสมบัติของยาบ้า

เวลา 50 นาที

วัตถุประสงค์ เพื่อให้นักเรียนรู้และเข้าใจเนื้อหาการบรรยาย

วิธีดำเนินการ

บรรยายตามเนื้อหาดังนี้

1. ลักษณะของยาบ้า
2. คุณสมบัติที่เป็นพิษ
 - 2.1 พิษเฉียบพลัน
 - 2.2 พิษจากการใช้เป็นเวลานาน

ลักษณะและคุณสมบัติของยาบ้า

ยาบ้า มีลักษณะเป็นผงผลึกสีขาว ไม่มีกลิ่นมีรสขมไม่มาก ผงยาบ้า 1 กรัม สามารถละลายได้ในน้ำ 9 มิลลิลิตร คุณสมบัติของยาบ้า เป็นยาที่ใช้ได้ทั้งรับประทานและฉีด เข้ากล้ามเนื้อหรือทางเข้าหลอดเลือดดำ ส่วนใหญ่ของยาที่อยู่ในร่างกายจะถูกขับถ่าย ออกทาง ปัสสาวะในรูปเดิมไม่เปลี่ยนแปลง

คุณสมบัติที่เป็นพิษ

1. พิษเฉียบพลัน เป็นพิษที่เกิดขึ้นทันทีทันใดจากการใช้ยาเกินขนาด ซึ่งจะมีอาการทางสมองปรากฏให้เห็นได้แก่ เวียนศีรษะ นอนไม่หลับ ตัวสั่น ตกใจง่าย ช่างพูด ประสาทตึงเครียด โกรธง่าย อ่อนเพลีย เป็นไข้ จิตสับสน บางครั้งก็มึนงง อารมณ์สุข กระวนกระวาย เพ้อคลั่ง ประสาทหลอน

2. พิษจากการใช้เป็นระยะเวลายาว การใช้ยาบ้าติดกันจะทำให้สมองและร่างกายถูกกระตุ้นอยู่เสมอ โดยไม่ได้รับการพักผ่อน ร่างกายจะต้องถูกฝึกให้ทำงานหนักอยู่ตลอดเวลา ในที่สุดก็จะทำให้สุขภาพทรุดโทรมลงทั้งทางร่างกายและจิตใจ

นอกจากนี้ การใช้ยาบ้านานจะทำให้เกิดอาการประสาทหลอนถึงกับเป็นอันตรายถึงแก่ชีวิตได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนขับรถ เวลามีอาการประสาทหลอนจะรู้สึกเหมือนกับว่ามีผู้หนึ่งผู้ใดติดตามมา

ครั้งที่ 8

โทษของการเสพยาบ้า

เวลา 50 นาที

วัตถุประสงค์ เพื่อให้นักเรียนรู้และเข้าใจเนื้อหาการบรรยาย

วิธีดำเนินการ

บรรยายตามเนื้อหาดังนี้

1. โทษของยาบ้าทางด้านส่วนตัว
2. โทษของยาบ้าทางด้านครอบครัวและสังคม
3. โทษของยาบ้าทางด้านเศรษฐกิจ
4. โทษของยาบ้าทางด้านการปกครอง

โทษและพิษภัยของยาบ้า

โทษและพิษภัยของยาบ้ามีผลเสียต่อร่างกายและจิตใจของผู้เสพในหลายประการ อันส่งผลกระทบก่อให้เกิดปัญหาอื่นๆตามมาในปัจจุบัน โดยแบ่งเป็น 4 ประการ ซึ่งเกี่ยวเนื่องกัน คือ

1. ผลกระทบของการใช้ยาบ้าต่อตัวผู้เสพ

ยาบ้ามีฤทธิ์กระตุ้นประสาทส่วนกลางและระบบประสาทส่วนปลาย ซึ่งมีผลทำให้มีอาการตื่นตัว หายง่วงนอน ความคิดอ่านและอารมณ์แจ่มใสขึ้น เนื่องจากถูกฤทธิ์ยากระตุ้นอยู่ตลอด ซึ่งปกติแล้วจะใช้แอมเฟตามีน เมื่อต้องการกระตุ้นหรือฟื้นร่างกายให้ทำงานได้มากขึ้น หรือดำรงตนอยู่โดยไม่หลับนอน ซึ่งเกินความสามารถของร่างกายตามปกติ ดังนั้น เมื่อหมดฤทธิ์ยาผู้เสพจึงมักจะมีสภาพอ่อนเพลียอย่างหนัก หลับอย่างทันทันทันใด

2. ผลกระทบของการใช้ยาบ้าต่อครอบครัวของผู้เสพ

การใช้ยาบ้ามีผลกระทบต่อรายได้หรือเศรษฐกิจของครอบครัวทำให้ประสบกับภาวะฝืดเคือง สมาชิกในครอบครัวต้องประสบความยากลำบาก หากบุตรธิดาขาดการดูแลจากบิดา อาจเกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปในทางที่ผิด ในกรณีที่ผู้เสพแอมเฟตามีนอยู่ในสภาวะว่างงานหรือหางานทำไม่ได้

3. ผลกระทบของการใช้ยาบ้าต่อเศรษฐกิจ

เกิดความสูญญตต่างๆ ที่เกิดขึ้นสูงกว่ารายได้ที่คาดว่าจะได้รับอย่างมากมายมหาศาล ปัจจุบันสาเหตุอันดับหนึ่งของการเสียชีวิต เนื่องมาจากอุบัติเหตุจากการใช้แอมเฟตามีน ตลอดจนรัฐบาลต้องสูญเสียงบประมาณในการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดยาบ้าเป็นจำนวนมาก

4. ผลกระทบของการใช้ยาบ้าต่อสังคม

ยาบ้ากับปัญหาอาชญากรรม ปัญหาอันสำคัญยิ่ง 3 ประการ

1. ปัญหาการใช้ยาโดยผิดกฎหมาย
2. ปัญหาการผลิตยาเสพติดโดยผิดกฎหมาย
3. ปัญหาการซื้อขายและขนย้ายยาเสพติดโดยผิดกฎหมาย

ครั้งที่ 9

การบำบัดรักษาผู้เสพติดยาบ้า

เวลา 50 นาที

วัตถุประสงค์ เพื่อให้นักเรียนได้รู้และเข้าใจเนื้อหาการบรรยาย

วิธีดำเนินการ

บรรยายตามเนื้อหาดังนี้

1. ขั้นตอนการเตรียมการบำบัดรักษา
2. ขั้นตอนการถอนพิษยา
3. ขั้นตอนการฟื้นฟูสมรรถภาพ
4. ขั้นตอนการติดตามหลังการบำบัดรักษา

การบำบัดรักษา

การบำบัดรักษาผู้ติดยาบ้า จะใช้วิธีการบำบัดการรักษาแบบมาตรฐาน (Classical Method) เช่นเดียวกับการรักษาผู้ป่วยเสพติดชนิดอื่นๆ ซึ่งได้กำหนดการรักษาไว้ 4 ขั้นตอน

1. การเตรียมการก่อนรักษา (Pre-admission)

เป็นระยะแรกของการรักษา ให้คำแนะนำจูงใจผู้ป่วยให้เห็นความสำคัญของการรักษา และมีความตั้งใจจริงในการรักษา

2. การรักษาขั้นถอนพิษยา (Detoxification)

การรักษาในขั้นนี้แบ่งเป็น 2 แบบ คือ แบบผู้ป่วยนอก และแบบผู้ป่วยใน

3. การฟื้นฟูสมรรถภาพ (Rehabilitation)

การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาบ้า ก็คือ การรักษาส่วนที่พิการหรือส่วนที่เสื่อมจากการเสพยาระยะยาวนั่นเอง การฟื้นฟูสมรรถภาพแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ

3.1 การฟื้นฟูสมรรถภาพทางกาย

3.2 การฟื้นฟูสมรรถภาพทางจิตใจ สังคม และงานอาชีพ

4. การติดตามหลังรักษา (After Care)

มีความสำคัญ ซึ่งผู้ให้การรักษาจะสามารถทราบได้ว่าผลการรักษาเป็นอย่างไร มีการติดซ้ำหรือไม่ การดำรงชีวิต สภาวะแวดล้อมของผู้ป่วยหลังการรักษาเป็นอย่างไร ต้องเสริมกำลังใจหรือแนะแนวช่วยแก้ปัญหาต่างๆ บ้างหรือไม่

ครั้งที่ 10

การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้เสพติดยาบ้า

เวลา 50 นาที

วัตถุประสงค์ เพื่อให้นักเรียนรู้และเข้าใจเนื้อหาการบรรยาย

วิธีดำเนินการ

บรรยายตามเนื้อหาดังนี้

1. การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้เสพติดยาบ้าด้วยวิธีชุมชนบำบัด (Therapeutic Community)

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับชุมชนน้าบัต

ชุมชนน้าบัตหรือเรียกย่อๆว่า TC นั้น เป็นวิธีการหรือรูปแบบที่ใช้ในการน้าบัตรักษาผู้ติดยาเสพติดอย่างหนึ่ง ซึ่งเน้นการน้าบัตรักษาที่ไม่ใช้ยาเข้าช่วยในการรักษา หากแต่ใช้วิธีการง่าย วิธีการชุมชนน้าบัต มุ่งมั่นที่จะให้ฝึกอบรมในด้านจิตใจแก่สมาชิกผู้ที่เข้าการรักษาให้รู้จักการตอบสนอง และคิดถึงสิ่งที่ทำ ที่พูดและที่รู้สึกตามเป็นจริงอย่างมีเหตุผลซึ่งผู้ที่รับการน้าบัตต้องพักอยู่ที่สถานน้าบัตที่ซึ่งมีบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมของการน้าบัตรักษา โดยต้องเปิดเผยตัวเองด้วยความสมัครใจต่อเพื่อนที่อยู่ในชุมชนน้าบัต เพื่อให้สามารถบรรลุถึงการค้นพบตัวเอง กล่าวคือ พบว่าแท้จริงแล้วตัวเขา คือ คนฉ้อโกง หลอกหลวง ต้มตุ๋นและการกระทำความผิดสารพัดอย่างตามความพอใจของตนเองตลอดมา ชุมชนน้าบัตจะสอนให้เขารู้จักค้นหาเหตุผลของความผิดพลาดทุกสิ่งทุกอย่างจากตัวของเขาเอง โดยอาศัยกิจกรรมหลักของสถานน้าบัต เช่น การสัมภาษณ์ การประชุมเข้า การสัมภาษณ์ การประชุมแบบเผชิญหน้า การตักเตือน ตลอดจนมีการจัดสายการบังคับบัญชา

ครั้งที่ 11

แนวทางการป้องกันการเสพติดยาบ้า

เวลา 50 นาที

วัตถุประสงค์ เพื่อให้นักเรียนรู้และเข้าใจเนื้อหาการบรรยาย

วิธีดำเนินการ

บรรยายตามเนื้อหาดังนี้

1. การป้องกันตนเอง
2. การป้องกันครอบครัว
3. การป้องกันชุมชน

จะป้องกันยาเสพติดได้อย่างไร

การป้องกันตนเอง

1. ระมัดระวังในการใช้ยา
2. ไม่ควรทดลองใช้ยาเสพติดทุกชนิด
3. หากมีปัญหาและไม่สามารถแก้ไขด้วยตนเองได้ ควรปรึกษาพ่อแม่ญาติผู้ใหญ่ ครู อาจารย์
4. ใช้เวลาร่างทำสิ่งที่เป็ประโยชน์
5. เลือกคบเพื่อนที่ดี

การป้องกันครอบครัว

1. สร้างความรัก ความอบอุ่น ความเข้าใจในครอบครัว
2. รู้จักปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ยอมรับสภาพที่แท้จริงของตนเองและครอบครัว
3. ทำตัวให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ลูกๆ โดยไม่ประพฤติดนในทางเสื่อมเสีย

การป้องกันชุมชน

1. แสวงหาความรู้เกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติดจากบุคคล
2. ให้ความร่วมมือในการป้องกันยาเสพติด
3. ช่วยเหลือผู้ติดยาเสพติดให้เข้ารับการบำบัดรักษา ยอมรับและเอาใจใส่ผู้ที่สามารถเลิกยาเสพติดเข้าสู่ชุมชนเพื่อป้องกันการติดยาซ้ำ
4. ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชน

ครั้งที่ 12
การปัจฉิมนิเทศ

เวลา 50 นาที

วัตถุประสงค์ เพื่อเป็นการทบทวนเนื้อหาการบรรยายและเปิดโอกาสให้นักเรียนสอบถาม

วิธีดำเนินการ
 บรรยายสรุปและตอบข้อซักถาม

ภาคผนวก ค
รายละเอียดโปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

ครั้งที่	หัวข้อ	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
1	ปฐมนิเทศ	1. เพื่อสร้างความคุ้นเคยระหว่างผู้วิจัยกับนักเรียน 2. เพื่ออธิบายจุดมุ่งหมายวิธีการบทบาทหน้าที่ของผู้วิจัยและนักเรียน ตลอดจนโปรแกรมทั้งหมดในการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่มีต่อเจตคติในการป้องกันการเลพยาบ้า 3. เพื่อให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ 4. เพื่อให้นักเรียนทราบถึงความสำคัญของการป้องกันการเลพยาบ้า	ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้ 1. ผู้วิจัยกล่าวทักทายและแนะนำตนเองกับนักเรียน 2. ผู้วิจัยกล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่มีต่อเจตคติในการป้องกันการเลพยาบ้า บทบาทหน้าที่ของผู้วิจัยและนักเรียนที่ต้องปฏิบัติ 3. ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นต่อยาบ้าก่อนว่าคืออะไร นักเรียนคิดอย่างไรและคิดว่าจะทำอะไรเพื่อให้ปัญหายาบ้าที่นักเรียนเห็นหมดไป 4. ผู้วิจัยอธิบายให้นักเรียนทราบถึงความสำคัญของการป้องกันการเลพยาบ้า 5. ผู้วิจัย นัดหมาย วัน เวลา สถานที่ ในครั้งต่อไป
2	การตระหนักรู้ในตน	เพื่อให้นักเรียนตระหนักว่าตนเองมีข้อดีในการป้องกันการถูกชักจูงให้ไปเลพยาบ้า โดยให้นักเรียนวิเคราะห์ข้อดีของตนเอง	ผู้วิจัยดำเนินการให้การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม 2 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างความรู้สึก ผู้วิจัยกล่าวทักทายและนำเข้าสู่วิธีเรียน โดยผู้วิจัยถามว่านักเรียนมีข้อดีอะไรบ้างและสัมภาษณ์นักเรียน 3-4 คน แล้วให้นักเรียนเขียนข้อดีของตน 1.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนจับคู่ พูดคุย แลกเปลี่ยนกับเพื่อนและถามว่า เมื่อได้เขียนข้อดีของตนแล้ว รู้สึกอย่างไร ผู้วิจัยสัมภาษณ์ 3-4 คู่ 1.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนชมวิดีโอเรื่อง "เพื่อน" แล้วสอบถามนักเรียนว่ารู้สึกอย่างไรต่อกรณีศึกษาและต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วสัมภาษณ์นักเรียน สัก 3-4 คน โดยไม่ต้องสรุป

วันที่	หัวข้อ	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
3	การตระหนักรู้ใน ตน	เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึง ข้อดีและข้อด้อยที่เสี่ยงต่อ การถูกชักจูงไปใช้ยาบ้า โดย การวิเคราะห์สถานการณ์ เสี่ยงต่อการนำไปสู่การใช้ยา บ้า	ขั้นที่ 2 ขั้นจัดระบบความคิด ความเชื่อ ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ 2.1 ขั้นสะท้อนความคิดเห็นและ อภิปราย ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มนักเรียน กลุ่มละ 5-6 คน ให้อภิปรายตามประเด็นในใบงาน 1 2.2 ขั้นความคิดรวบยอด ผู้วิจัยให้ ตัวแทนของแต่ละกลุ่มรายงาน โดยผู้วิจัย รวบรวมข้อสรุปของกลุ่มและอภิปรายเพิ่มเติม ตามแนวคิดที่ควรได้ 2.3 ขั้นประยุกต์แนวคิด ผู้วิจัยแบ่ง นักเรียน โดยใช้กลุ่มเดิมอภิปราย ตาม ประเด็นในใบงาน 2 ผู้วิจัยดำเนินการเป็นขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างความรู้สึก ผู้วิจัยให้นักเรียน คิดว่ามีข้อเสียอะไรบ้าง โดยสุ่มถาม 3-4 คน แล้วให้นักเรียน เขียนข้อเสียของตน ต่อจาก นั้นให้นักเรียนพูดคุยแลกเปลี่ยนกับเพื่อนที่ ข้างๆ โดยให้พูดถึงความรู้สึก เมื่อได้เขียนข้อ เสียของตนแล้ว ผู้วิจัยสุ่มถาม 3-4 คน แล้วให้ กรณีศึกษาที่เคยเสพยาบ้ามาพูดคุยกับ นักเรียน ผู้วิจัยสุ่มถามความรู้สึกของนักเรียน ถ้าเป็นเพื่อนกับกรณีศึกษาในเรื่อง โดย วิทยาการไม่ต้องสรุป ขั้นที่ 2 ขั้นจัดระบบความคิด ความเชื่อ มี ขั้นตอนดังนี้ 2.1 ขั้นสะท้อนความคิดและ อภิปราย ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มนักเรียนกลุ่มละ 5-6 คน ให้อภิปรายตามประเด็นในใบงาน 1 2.2 ขั้นความคิดรวบยอด ผู้วิจัยให้ ตัวแทนของกลุ่มรายงาน ผู้วิจัยรวบรวมข้อ

วันที่	หัวข้อ	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
	การตระหนักรู้ในตนเอง	เพื่อให้นักเรียนตระหนักว่าตนเองมีคุณลักษณะอย่างไรที่จะทำให้ไม่ใช้ยาบ้า โดยวิเคราะห์คุณลักษณะของผู้ที่ใช้ยาบ้าแล้วเปรียบเทียบกับกัน	สรุปและอภิปรายเพิ่มเติมตามแนวคิดที่ควรได้ 2.3 ขั้นประยุกต์แนวคิดผู้วิจัยแบ่งกลุ่มนักเรียน โดยใช้กลุ่มเดิมและให้อภิปรายตามประเด็นในใบงาน 2 ผู้วิจัยดำเนินการเป็นขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างความรู้สึก ผู้วิจัยกล่าวคำทักทายนักเรียนและชี้แจงวัตถุประสงค์ในครั้งนี้ แล้วให้กรณีศึกษาที่เคยใช้ยาบ้าพูดคุยให้นักเรียนได้ฟังเรื่องราวและผู้วิจัยสุ่มถามความรู้สึก ที่มีต่อกรณีศึกษา ขั้นที่ 2 ขั้นจัดระบบความคิด ความเชื่อมีขั้นตอน ดังนี้ 2.1 ขั้นสะท้อนความคิดและอภิปราย ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มนักเรียน กลุ่มละ 5-6 คน อภิปรายตามประเด็นในใบงาน 1 2.2 ขั้นความคิดรวบยอด ผู้วิจัยให้ตัวแทนของแต่ละกลุ่ม รายงานให้ทุกคนฟังแล้ววิทยากรรวบรวมข้อสรุปและอภิปรายเพิ่มเติมให้นักเรียนรวบรวมความคิดที่ได้จัดทำเป็นคุณลักษณะของผู้ที่ไม่เป็นผู้ติดยาเสพติดเป็นรายชื่อ ต่อจากนั้นให้นักเรียนประเมินตนเองว่า มีคุณลักษณะที่สอดคล้องกับคุณลักษณะดังกล่าวบ้าง

ครั้งที่	หัวข้อ	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
	การตระหนักรู้ใน ตน	เพื่อให้นักเรียนตระหนักว่า ตนเองจะพัฒนาจุดด้อยที่ เสี่ยงต่อการใช้ยาบ้าได้อย่าง ไร โดยให้วิเคราะห์คุณ ลักษณะของตนเองและแนว ทางในการปรับปรุงตนเอง	2.3 ชั้นประยุกต์แนวคิดผู้วิจัยให้นัก เรียนแบ่งกลุ่ม 5-6 คน อภิปรายตามประเด็น ในใบงาน 2 โดยให้นักเรียนในกลุ่มเสนอ คุณลักษณะของผู้ที่จะไม่ใช้ยาบ้าให้เพื่อนฟัง ทีละคน ต่อจากนั้นให้อภิปรายถึงลักษณะที่ดี ที่ทุกคนในกลุ่มมีร่วมกัน แล้วนำมาเขียนเป็น คำขวัญของกลุ่ม ผู้วิจัยดำเนินการเป็นขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างความรู้สึกรู้จัก ผู้วิจัยให้นักเรียน จินตนาการเกี่ยวกับที่เพื่อนมาชวนให้ใช้ยาบ้า และตนเองก็ใช้ยาบ้า ให้นักเรียนจินตนาการ ว่าจะเกิดผลเสียต่อตนเองและครอบครัว อย่างไร แล้วผู้วิจัยสุ่มถามนักเรียน 3-4 คน ขั้นที่ 2 ขั้นจัดระบบความคิด ความเชื่อ มี ขั้นตอน ดังนี้ 2.1 ขั้นสะท้อนความคิดและ อภิปราย ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มนักเรียนกลุ่มละ 5-6 คน ให้อภิปรายตามประเด็นในใบงาน 1 2.2 ขั้นความคิดรวบยอด ผู้วิจัยให้ ตัวแทนกลุ่มรายงาน ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลตาม แนวคิดที่ควรได้ 2.3 ชั้นประยุกต์แนวคิด ผู้วิจัยแบ่ง กลุ่มนักเรียน โดยใช้กลุ่มเดิมอภิปรายตาม ประเด็นในใบงาน 2

ครั้งที่	หัวข้อ	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
6	ความภาคภูมิใจ ในตนเอง	เพื่อให้นักเรียนมีความ รู้สึกภูมิใจในความสามารถ ของตนเองและตระหนักถึง คุณค่าของความสามารถ ของตน	ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างความรู้สึก ผู้วิจัยนำ สนทนาด้วยคำถามว่านักเรียนมีความ สามารถอะไรบ้าง แล้วฉายภาพยนตร์ กรณี ตัวอย่างเรื่อง ชีวิตที่เลือกได้ แล้วผู้วิจัยสุ่ม ถามนักเรียน เมื่อชมภาพยนตร์จบแล้วว่า กรณี ศึกษามีความสามารถอะไรบ้างที่เป็น ประโยชน์ต่อการหลีกเลี่ยงการใช้จ่ายและ นักเรียนรู้สึกอย่างไรต่อกรณีศึกษา ผู้วิจัยสุ่ม ถาม 3-4 คน ขั้นที่ 2 ขั้นจัดระบบความคิด ความเชื่อ มี ขั้นตอน ดังนี้ 2.1 ขั้นสะท้อนความคิดและ อภิปรายผู้วิจัยแบ่งกลุ่มนักเรียน กลุ่มละ 5-6 คน อภิปรายตามประเด็นในใบงาน 1 2.2 ขั้นความคิดรวบยอด ผู้วิจัย ให้ตัวแทนกลุ่มรายงาน ผู้วิจัยรวบรวมข้อสรุป และอภิปราย 2.3 ขั้นประยุกต์แนวคิด ผู้วิจัย แบ่งกลุ่มนักเรียน โดยใช้กลุ่มเดิม อภิปราย ตามประเด็นในใบงาน 2 ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างความรู้สึก ผู้วิจัยนำ สนทนากล่าวถึงความดีงาม แล้วถามนักเรียน ว่า เคยทำความดีอะไรบ้างและมีความรู้สึก อย่างไร ให้นักเรียนจับคู่กัน ผลัดกันพูดถึง ความดีและความรู้สึกให้คู่ของตน ต่อจากนั้น ผู้วิจัยสุ่มถามนักเรียน 4-5 คู่
	ความภาคภูมิใจ ในตนเอง	เพื่อให้นักเรียนมีความ ภาคภูมิใจในความดีงามและ ตระหนักถึงคุณค่าความดี งามของตน	ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างความรู้สึก ผู้วิจัยนำ สนทนากล่าวถึงความดีงาม แล้วถามนักเรียน ว่า เคยทำความดีอะไรบ้างและมีความรู้สึก อย่างไร ให้นักเรียนจับคู่กัน ผลัดกันพูดถึง ความดีและความรู้สึกให้คู่ของตน ต่อจากนั้น ผู้วิจัยสุ่มถามนักเรียน 4-5 คู่

ครั้งที่	หัวข้อ	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
8	ความภาคภูมิใจในตนเอง	เพื่อให้นักเรียนมีความภาคภูมิใจในตนเองที่ไม่ใช้ยาบ้าและตระหนักถึงความมีคุณค่าของการเป็นผู้ที่ไม่ใช้ยาบ้า	ขั้นที่ 2 จัดระบบความคิด ความเชื่อ ผู้วิจัยดำเนินการเป็นขั้นตอน ดังนี้ 2.1 ขั้นการสะท้อนความคิด และอภิปราย ผู้วิจัยให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม 5-6 คน อภิปรายตามประเด็นในใบงาน 1 2.2 ขั้นความคิดรวบยอดให้นักเรียนส่งตัวแทนกลุ่มรายงานผลสรุปของกลุ่มและผู้วิจัยสรุปผลที่ได้จากกลุ่มย่อย 2.3 ขั้นประยุกต์แนวคิด ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มนักเรียน 5-6 คน แล้วให้อภิปรายตามประเด็นในใบงาน 2 ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างความรู้สึก ผู้วิจัยนำสนทนา เรื่อง ความภาคภูมิใจในตนเองในเรื่องอะไรบ้าง ผู้วิจัยสุ่มถามนักเรียน 5-6 คน ต่อจากนั้นผู้วิจัย อ่านกรณีศึกษา เรื่อง อุทาหรณ์ของวิชัย แล้วให้นักเรียนจับคู่กัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ในเรื่องดังกล่าว เพื่อตอบคำถามว่ารู้สึกอย่างไรต่อการกระทำของวิชัยและสมนึก ผู้วิจัยสุ่มถามความรู้สึกของนักเรียน 4-5 คู่ โดยไม่สรุป ขั้นที่ 2 จัดระบบความคิด ความเชื่อ มีขั้นตอน ดังนี้ 2.1 ขั้นการสะท้อนความคิด และอภิปราย ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มนักเรียนกลุ่มละ 5-6 คน ให้อภิปรายตามประเด็นในใบงาน 1

รังทิ	หัวข้อ	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
9	ความรับผิดชอบต่อสังคม	เพื่อให้เด็กนักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อบทบาทความรับผิดชอบต่อ ในการป้องกันตนเองจากการเสพติดยาบ้า อันเป็นการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม	2.2 ขั้นความคิดรวบยอด ผู้วิจัยให้ตัวแทนกลุ่มรายงานและผู้วิจัยนำอภิปรายสรุปตามแนวคิดที่ควรได้ 2.3 ขั้นประยุกต์แนวคิด ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มนักเรียนกลุ่มละ 5-6 คน อภิปรายตามประเด็นในใบงาน 2 ให้ตัวแทนกลุ่มรายงานและผู้วิจัยรวบรวมข้อสรุปและอภิปรายสรุปตามแนวคิดที่ควรได้ ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างความรู้สึกรู้จัก ผู้วิจัยนำสนทนา ด้วยคำถามว่า นักเรียนคิดว่าจะเกิดปัญหาอะไรบ้าง หากคนในสังคมใช้ยาบ้า โดยผู้วิจัยสุ่มถาม 4-5 คน ต่อจากนั้น ผู้วิจัยอ่านกรณีศึกษา เรื่อง จอย แล้วถามความรู้สึกของนักเรียนต่อเรื่องดังกล่าว โดยสุ่มถามนักเรียน 4-5 คน โดยไม่ต้องสรุป ขั้นที่ 2 ขั้นจัดระบบความคิด ความเชื่อ มีขั้นตอน ดังนี้ 2.1 ขั้นสะท้อนความคิดและอภิปราย ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มนักเรียนกลุ่มละ 5-6 คน อภิปรายตามประเด็นในใบงาน 1 2.2 ขั้นการคิดรวบยอด ผู้วิจัยให้ตัวแทนกลุ่มรายงาน แล้วผู้วิจัย นำอภิปรายสรุปตามแนวคิดที่ควรได้

เรียงที่	หัวข้อ	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
10	ความรับผิดชอบต่อสังคม	เพื่อให้ นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อบทบาทความรับผิดชอบต่อตนเองในการป้องกันครอบครัว จากการใช้ยาบ้าและการแพร่ระบาดของยาบ้า	2.3 ขั้นประยุกต์แนวคิด ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มนักเรียน กลุ่มละ 5-6 คน ให้อภิปรายตามประเด็นในใบงาน 2 แล้วให้ตัวแทนกลุ่มรายงาน ผู้วิจัยอภิปรายสรุปตามแนวคิดที่ควรได้ ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างความรู้สึกรู้สึก ผู้วิจัยนำเข้าสู่บทเรียนด้วยคำถามว่า นักเรียนเคยทราบข่าวว่ามีคนในครอบครัวเดือดร้อน จากการที่สมาชิกของครอบครัวนั้นใช้ยาบ้าบ้างหรือไม่ และนักเรียนมีความรู้สึกอย่างไร ผู้วิจัยสุ่มถามนักเรียน 3-4 คน แล้วอ่านกรณีศึกษาเรื่อง ทุกข์ของพิม เมื่ออ่านจบแล้ว ผู้วิจัยให้นักเรียนเปิดเผยความรู้สึกที่มีต่อเรื่องดังกล่าว ผู้วิจัยสุ่มถามโดยไม่ต้องสรุป ขั้นที่ 2 ขั้นจัดระบบความคิด ความเชื่อ มีขั้นตอน ดังนี้ 2.1 ขั้นสะท้อนความคิดและอภิปราย ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มนักเรียน กลุ่มละ 5-6 คน อภิปรายตามประเด็น ในใบงาน 1 2.2 ขั้นความคิดรวบยอด ผู้วิจัยให้ตัวแทนกลุ่มรายงาน แล้วผู้วิจัยนำอภิปรายสรุปเพิ่มเติม ตามแนวคิดที่ควรได้ 2.3 ขั้นประยุกต์แนวคิด ผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มเดิม อภิปรายประเด็นตามใบงาน 2 แล้วให้ตัวแทนกลุ่มรายงาน ผู้วิจัยรวบรวมข้อสรุปและอภิปรายเพิ่มเติม ตามแนวคิดที่ควรได้

โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมครั้งที่ 1

ปฐมนิเทศ

เวลา 50 นาที

- จุดประสงค์การเรียนรู้ :
1. เพื่อสร้างความคุ้นเคยระหว่างผู้วิจัยกับนักเรียน
 2. เพื่ออธิบายจุดมุ่งหมาย วิธีการบทบาทหน้าที่ของผู้วิจัยและนักเรียน ตลอดจนโปรแกรมทั้งหมดในการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่มีต่อเจตคติในการป้องกันการเสพติด
 3. เพื่อให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ

กิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม:

ขั้นตอน	กิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	เนื้อหา/สื่อ
ขั้นสร้างความรู้สึกประสบการณ์ - กลุ่มใหญ่ (15 นาที) - จับคู่ 2 คน (15 นาที)	- วิทยากรกล่าวทักทายและแนะนำตนเอง - ให้นักเรียนแนะนำตนเอง - วิทยากรชี้แจงวัตถุประสงค์ ประโยชน์ เนื้อหาโปรแกรม และบทบาทหน้าที่ของวิทยากรและนักเรียน - ให้นักเรียนพูดคุยแลกเปลี่ยนกับเพื่อนที่นั่งใกล้ โดยถามว่ามีความรู้สึกอย่างไรต่อโปรแกรม	
ขั้นจัดระบบความคิดความเชื่อสะท้อนความคิด อภิปราย - กลุ่มเล็ก (10 นาที)	- นักเรียนแบ่งกลุ่ม 5-6 คน อภิปราย ความคิดเห็นต่อโปรแกรม - ตัวแทนกลุ่มรายงาน วิทยากรรวบรวมข้อสรุป และอภิปรายเพิ่มเติม	
ขั้นความคิดรวบยอด - กลุ่มใหญ่ (10 นาที)		

โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมครั้งที่ 2 เรื่อง
การตระหนักรู้ในตน ครั้งที่ 1

เวลา: 50 นาที

จุดประสงค์การเรียนรู้: ตระหนักว่าตนเองมีข้อดีในการป้องกันการถูกชักจูงให้ไปใช้ยาบ้า

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม: 1. วิเคราะห์ข้อดีของตนเองที่ช่วยป้องกันการถูกชักจูงให้ไปใช้ยาบ้า
2. มีเจตคติที่ถูกต้องและเหมาะสมโดยไม่พึ่งยาบ้า

สาระสำคัญ: การปลูกฝังเจตคติที่ถูกต้องและเหมาะสมให้กับเยาวชนให้รู้จักมีส่วนร่วมดีของตนเองเพื่อป้องกันการใช้ยาบ้า

กิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

ขั้นตอน	กิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	เนื้อหา/สื่อ
ขั้นสร้างความรู้สึกประสบการณ์ - กลุ่มใหญ่ (5 นาที) - จับคู่ 2 คน (15 นาที)	- นำเข้าสู่บทเรียน โดยวิทยากรถามว่า “ นักเรียนมีข้อดีอะไรบ้าง ” - วิทยากรสุ่มถาม 3-4 คน - ให้นักเรียนเขียนส่วนตัวของตนเอง - ให้นักเรียนพูดคุยแลกเปลี่ยนกับเพื่อนที่นั่งใกล้ๆ และถามว่า “ เมื่อเขียนส่วนตัวของตนเองแล้วรู้สึกอย่างไร ” - วิทยากรสุ่มถาม 3-4 คน - เสนอภาพยนตร์ VDO เรื่อง “เพื่อน” - ถามว่า “นักเรียนรู้สึกอย่างไรต่อกรณีศึกษาในภาพยนตร์และต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ” - วิทยากรสุ่มถาม 4-5 คน โดยไม่ต้องสรุป	- VDO “เพื่อน” (กรณีของพัฒน์)

ขั้นตอน	กิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	เนื้อหา/สื่อ
ขั้นจัดระบบความคิดความเชื่อ สะท้อนความคิด/อภิปราย - กลุ่มเล็ก (10 นาที) ความคิดรวบยอด - กลุ่มใหญ่ (10 นาที) ประยุกต์แนวคิด - กลุ่มเล็ก (10 นาที)	- นักเรียนแบ่งกลุ่ม 5-6 คน อภิปรายตามประเด็นในใบงาน - ตัวแทนกลุ่มรายงาน วิทยากรรวบรวมข้อสรุปและอภิปรายเพิ่มเติม - นักเรียนแบ่งกลุ่ม 5-6 คน อภิปรายตามประเด็นใน ใบงาน 2	- ใบงาน 1 - ใบความรู้สำหรับวิทยากร "แนวคิดที่ควรได้" - ใบงาน 2

สื่อ

1. VDO "เพื่อน"
2. ใบงาน
3. ใบความรู้สำหรับวิทยากร "แนวคิดที่ควรได้"

เนื้อหา VDO เรื่อง “เพื่อน”

ความยาว 10 นาที

ดาว ดัน และพัฒน์ เป็นเพื่อนกัน พัฒน์เริ่มเปลี่ยนไป เริ่มไปคบเพื่อนที่ชื่อ ป้อง ดาวและดันเป็นห่วงพัฒน์เพราะรู้สึกว่าการกลุ่มของป่องจะพาไปในทางเสื่อมเสีย ดันจึงไปอยู่ในกลุ่มของป่องร่วมกับพัฒน์ ป่องเอายานิดหนึ่งให้ดันกับพัฒน์เพื่อให้มีความกล้าและสนุกสนาน เมื่อดาวทราบเรื่องรีบห้ามไม่ให้ทั้งสองทาน และบอกว่า ยานั้นเป็นยาบ้า และเล่าถึงลักษณะของยาบ้าและโทษของยาบ้าให้ฟัง ตอนแรกพัฒน์ไม่ค่อยเชื่อ แต่เมื่อไปประสบกับเหตุการณ์ที่ป่องทรยศเพื่อนในกลุ่มโดยการริดไถเงินค่ายาบ้าเพิ่มขึ้นจนมีเรื่องชกต่อยกัน ต้องถูกลงโทษจากทางโรงเรียน พัฒน์จึงเชื่อ

ใบงาน 1

(โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เรื่อง การตระหนักรู้ในตน ครั้งที่ 1)

คำแนะนำ ให้รวมกลุ่ม 5-6 คน ร่วมอภิปราย เพื่อให้ได้ข้อสรุปตามหัวข้อที่วิทยากรมอบหมาย
(เวลา 5 นาที) แล้วส่งตัวแทนกลุ่มรายงานในกลุ่มใหญ่

1. เพราะเหตุใด “พัฒน์” จึงไม่ติดยาบ้า
2. ถ้านักเรียนที่ยกกลางคืน อาจมีผลต่อนักเรียนอย่างไร
3. ให้นักเรียนบอกข้อดีของตนเองที่สามารถป้องกันการติดยาบ้า
4. นักเรียนคิดอย่างไร จึงไม่พึ่งยาบ้า

ใบงาน 2
(โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเรื่อง การตระหนักรู้ในตน ครั้งที่ 1)

คำแนะนำ ให้รวมกลุ่ม 5-6 คน ร่วมอภิปราย เพื่อให้ได้ข้อสรุปตามหัวข้อต่อไปนี้ (10 นาที) แล้วร่วมกันจัดบอร์ดเสนอผลงาน

หัวข้อ : ให้นักเรียนนำข้อดีของตนเอง ไปเป็นแนวทางในการป้องกันตนเองจากยาบ้า

ใบความรู้สำหรับวิทยากร “แนวคิดที่ควรได้” (โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เรื่อง การตระหนักรู้ในตน ครั้งที่ 1)	
ประเด็นอภิปราย	แนวคิดที่ควรได้
1) เพราะเหตุใด “พัฒน์” จึงไม่ติดยาบ้า	- พัฒน์มีเพื่อนที่ดี ที่คอยให้คำแนะนำและตักเตือน - พัฒน์เชื่อเพื่อนกลุ่มที่ประพฤติตัวดีมากกว่าเพื่อนไม่ดี ฯลฯ
2) ถ้านักเรียนเที่ยวกลางคืน อาจมีผลต่อนักเรียนอย่างไร	- ไม่สนใจการเรียน ไม่ตั้งใจ - เสียเงิน - มีพฤติกรรมเสี่ยง อาจถูกชักชวนไปในทางที่ไม่เหมาะสม
3) ให้นักเรียนบอกข้อดีของตนเองที่สามารถป้องกันการเสพยาบ้า	ข้อดีของตนเอง - มีความมั่นใจในตนเอง คิดไตร่ตรองรอบคอบ กล้าตัดสินใจ
4) นักเรียนคิดอย่างไร จึงไม่พึ่งยาบ้า	- ยาบ้าเป็นสิ่งที่ทำลายอนาคต - กลัวพ่อแม่เสียใจ
5) ให้นำข้อดีของตนเองไปเป็นแนวทางในการป้องกันตนเองจากยาบ้า	ข้อดีของตนเอง - ทำให้รู้จักคิดก่อนทำ

**โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมครั้งที่ 3 เรื่อง
การตระหนักรู้ในตน ครั้งที่ 2**

เวลา : 50 นาที

จุดประสงค์การเรียนรู้: ตระหนักว่าตนเองมีข้อด้อยที่เสี่ยงต่อการถูกชักจูงให้ไปใช้ยาบ้า

- จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม:
1. วิเคราะห์ข้อด้อยที่เสี่ยงต่อการถูกชักจูงให้ไปใช้ยาบ้า
 2. วิเคราะห์สถานการณ์เสี่ยงที่นำไปสู่การใช้ยาบ้า
 3. มีแนวทางในการคบเพื่อนที่ดี

สาระสำคัญ: การปลูกฝังเจตคติที่ถูกต้องเหมาะสมให้กับเยาวชนตลอดจนเรียนรู้ การรู้จักคบเพื่อนที่ดีจะทำให้ไม่พาตัวเองเข้าไปตกอยู่ในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับยาบ้า

กิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

ขั้นตอน	กิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	เนื้อหา/สื่อ
ขั้นสร้างความรู้สึก ประสบการณ์ - กลุ่มใหญ่ (5 นาที)	- นำเข้าสู่บทเรียน โดยวิทยากรถามว่า “นักเรียนคิดว่านักเรียนมีข้อเสียอะไรบ้าง” - วิทยากรสุ่มถาม 3-4 คน - ให้นักเรียนเขียน ส่วนบกพร่องของตน	
- จับคู่ 2 คน (15 นาที)	- ให้นักเรียน พูดคุยแลกเปลี่ยนกับเพื่อนที่นั่งใกล้ๆ และถามว่า “เมื่อเขียนข้อบกพร่องของตนแล้วรู้สึกอย่างไร” - วิทยากรสุ่มถาม 3-4 คน - กรณีศึกษาพูดคุยกับนักเรียน - ถามว่า “ถ้านักเรียนเป็นเพื่อนของกรณีศึกษา นักเรียนจะรู้สึกอย่างไร” - วิทยากรสุ่มถาม 4-5 คน โดยไม่ต้องสรุป	- กรณีศึกษา(คนจริง)

ขั้นตอน	กิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	เนื้อหา/สื่อ
ขั้นจัดระบบความคิด ความเชื่อ สะท้อนความคิด/อภิปราย - กลุ่มเล็ก (10 นาที) ความคิดรวบยอด - กลุ่มใหญ่ (10 นาที) ประยุกต์แนวคิด - กลุ่มเล็ก (10 นาที)	- นักเรียนแบ่งกลุ่ม 5-6 คน อภิปรายตามประเด็นใน ใบงาน 1 - ตัวแทนกลุ่มรายงานวิทยากร รวบรวมข้อสรุปและอภิปราย เพิ่มเติม - นักเรียนแบ่งกลุ่ม 5-6 คน อภิปรายตามประเด็นในใบงาน 2	- ใบงาน 1 - ใบความรู้สำหรับครู "แนวคิดที่ควรได้" - ใบงาน 2

สื่อ

1. ใบงาน
2. ใบความรู้สำหรับวิทยากร "แนวคิดที่ควรได้"

ใบงาน 1
(โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เรื่อง การตระหนักรู้ในตน ครั้งที่ 2)

คำแนะนำ ให้รวมกลุ่ม 5-6 คน ร่วมอภิปราย เพื่อให้ได้ข้อสรุปตามหัวข้อที่มอบหมาย
 (เวลา 10 นาที) แล้วส่งตัวแทนกลุ่มรายงานในกลุ่มใหญ่

หัวข้อ:

1. เหตุใด กรณีศึกษา (คนจริง) จึงติดยาบ้า
2. ให้นักเรียนบอกข้อดีของตนเองที่อาจถูกชักจูงไปใช้ยาบ้า
3. นักเรียนมีแนวคิดในการเลือกคบเพื่อนอย่างไร จึงจะช่วยป้องกันไม่ให้เสี่ยงต่อการใช้ยาบ้า

ใบงาน 2

(โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เรื่อง การตระหนักรู้ในตนเอง ครั้งที่ 2)

คำแนะนำ ให้รวมกลุ่ม 5-6 คน ร่วมอภิปราย เพื่อให้ได้ข้อสรุปตามที่มอบหมาย (เวลา 10 นาที)
แล้วร่วมกันจัดบอร์ดเสนอผลงาน

หัวข้อ : ให้นักเรียนนำข้อดีของตนเองมาปรับปรุง เพื่อป้องกัน ไม่ให้ตนเองอยู่ใน
สถานการณ์เสี่ยง

ใบความรู้สำหรับวิทยากร “ แนวคิดที่ควรได้ ”	
ประเด็นอภิปราย	แนวคิดที่ควรได้
1) เหตุใดกรณีศึกษา (คนจริง) จึงติดยาบ้า	- ขาดความอบอุ่นจากครอบครัว - เเหงา ว้าเหว่ - คบเพื่อนไม่ดี
2) ให้นักเรียนบอกข้อดีของตัวเองที่อาจถูกชักจูงให้ใช้ยาบ้า	ข้อดีของตัวเอง - ใจอ่อน เชื่อคนง่าย ชอบลอง ชอบตามเพื่อน
3) นักเรียนมีแนวคิดในการเลือกคบเพื่อนอย่างไร จึงจะช่วยป้องกันไม่ให้เสี่ยงต่อการใช้ยาบ้า	- เลือกคบเพื่อนที่ดี รักเรียน - เพื่อนที่รับฟังความคิดเห็นของคนอื่น - เพื่อนที่ไม่ก้าวร้าว ไม่เกร
4) ให้นักเรียนนำข้อดีมาปรับปรุง เพื่อป้องกันไม่让自己อยู่ในสถานการณ์เสี่ยง	ข้อดีของตัวเอง - ตั้งใจแข็งหนักแน่น คิดก่อนทำทุกครั้ง

โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมครั้งที่ 4 เรื่อง การตระหนักรู้ในตน ครั้งที่ 3

เวลา 50 นาที

จุดประสงค์การเรียนรู้: ตระหนักว่าตนเองมีคุณลักษณะอย่างไรบ้างที่จะทำให้ไม่ใช้ยาบ้า

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม: 1. วิเคราะห์คุณลักษณะของผู้ที่ใช้ยาบ้า

2. วิเคราะห์คุณลักษณะของตนเองเปรียบเทียบกับผู้ใช้ยาบ้า

สาระสำคัญ: การตระหนักรู้ในตนเองอย่างลึกซึ้งจะช่วยให้นักเรียนรู้เท่าทันตนและหลีกเลี่ยงสถานการณ์เสี่ยงต่อการใช้ยาบ้า

กิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

ขั้นตอน	กิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	เนื้อหา/สื่อ
ขั้นสร้างความรู้สึก ประสบการณ์ - กลุ่มใหญ่ (5 นาที)	- กรณีศึกษาที่เคยใช้ยาบ้าพูดคุยให้นักเรียนฟัง - วิทยากรสอบถามว่า “นักเรียนรู้สึกอย่างไรต่อกรณี ศึกษาบ้าง”	- กรณีศึกษา (บุคคลจริง)
ขั้นจัดระบบความคิด ความเชื่อ สะท้อนความคิด/อภิปราย - กลุ่มเล็ก (10 นาที)	- นักเรียนแบ่งกลุ่ม 5-6 คน อภิปรายตามประเด็นในใบงาน 1	- ใบงาน 1
ความคิดรวบยอด - กลุ่มใหญ่ (20 นาที)	- ตัวแทนกลุ่มรายงาน - วิทยากรรวบรวมข้อสรุปและอภิปรายเพิ่มเติม - รวบรวมความคิดที่ได้จัดทำเป็นคุณลักษณะของผู้ที่จะไม่ติดยาเป็นรายชื่อ - นักเรียนประเมินตนเองว่า มีคุณลักษณะใดที่สอดคล้องกับคุณลักษณะของผู้ที่จะไม่ติดยา บ้า	- ใบความรู้สำหรับวิทยากร “แนวคิดที่ควรได้”
ประยุกต์แนวคิด - กลุ่มเล็ก (15 นาที)	- นักเรียนแบ่งกลุ่ม 5-6 คน อภิปรายตามประเด็นในใบงาน 2	- ใบงาน 2

สื่อ

1. กรณีศึกษา (บุคคลจริง)
2. ใบงาน
3. ใบความรู้สำหรับครู “แนวคิดที่ควรได้”

ใบงาน 1
(โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเรื่องการตระหนักรู้ในตน ครั้งที่ 3)

คำแนะนำ ให้รวมกลุ่ม 5 – 6 ร่วมอภิปรายเพื่อให้ได้ข้อสรุปตามหัวข้อที่วิทยากรมอบหมาย(เวลา 10 นาที)
 แล้วส่งตัวแทนกลุ่มรายงานในกลุ่มใหญ่

หัวข้อ ให้นักเรียนร่วมกันสรุปว่ามีลักษณะใดในตัวของกรณีศึกษาที่ทำให้เขาต้องใช้ยาบ้า
 สรุปเป็นข้อๆ

ใบงาน 2
(โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เรื่องการตระหนักรู้ในตน ครั้งที่ 3)

คำแนะนำ ให้รวมกลุ่ม 5-6 คน ร่วมอภิปราย เพื่อให้ได้ข้อสรุป ตามหัวข้อที่วิทยากรมอบหมาย
 (เวลา 10 นาที)

หัวข้อ ให้นักเรียนเสนอคุณลักษณะของตนเองที่สอดคล้องกับคุณลักษณะของผู้ที่ไม่ใช้
 ยาบ้า ให้เพื่อนฟังทีละคน จากนั้นอภิปรายถึงลักษณะที่ดีที่ทุกคนในกลุ่มมีส่วนร่วม
 จากนั้นนำมาเขียนเป็นคำขวัญของกลุ่ม

ใบความรู้สำหรับวิทยากร “แนวคิดที่ควรได้” (โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เรื่อง การตระหนักรู้ในตน ครั้งที่ 3	
ประเด็นอภิปราย	แนวคิดที่ควรได้
1. ลักษณะใดในตัวกรณีศึกษาที่ทำให้เขาต้อง ใช้ยาบ้า	1. ขอบทดลอง 2. ต้องการให้เพื่อนยอมรับ 3. ความรู้สึกด้อย 4. ความคิดที่ว่ายาบ้า ไม่มีโทษมากเท่าไร
2. คุณลักษณะของผู้ที่จะไม่ใช้ยาบ้า	1. ต้องยอมรับความเป็นจริงและเห็นคุณค่า ของตนเอง 2. ต้องตระหนักถึงโทษและพิษภัยของยาบ้า

โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมครั้งที่ 5 เรื่อง
การตระหนักรู้ในตน ครั้งที่ 4

เวลา 50 นาที

จุดประสงค์การเรียนรู้: ตระหนักว่าตนเองจะพัฒนาจุดด้อยที่เสี่ยงต่อการใช้ยาบ้าได้อย่างไรบ้าง

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม: 1.วิเคราะห์คุณลักษณะของตนเองที่เสี่ยงต่อการใช้ยาบ้า
2.วิเคราะห์แนวทางการปรับปรุงตนเอง ให้ไม่เสี่ยงต่อการใช้ยาบ้า

สาระสำคัญ: การตระหนักรู้ในจุดบกพร่องของตนเอง จะช่วยให้นักเรียนรู้เท่าทันตนและหลีกเลี่ยง
สถานการณ์เสี่ยงต่อการใช้ยาบ้า

กิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

ขั้นตอน	กิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	เนื้อหา/สื่อ
ขั้นสร้างความรู้สึก ประสบการณ์ - กลุ่มใหญ่ (5 นาที)	- ให้นักเรียนจินตนาการว่า ถ้ามีเหตุการณ์เพื่อนมาชวนให้ไปเสพยาบ้าและตนเองก็ไปเสพและให้นักเรียนจินตนาการต่อไปว่าจะเกิดผลเสียต่อตนเองและครอบครัวอย่างไรบ้าง	
ขั้นจัดระบบความคิด ความเชื่อ สะท้อนความคิด/อภิปราย - กลุ่มเล็ก (20 นาที)	- วิชยากรสุ่มถาม - นักเรียนแบ่งกลุ่ม 5-6 คน อภิปรายตามประเด็นในใบงาน 1	- ใบงาน
ความคิดรวบยอด - กลุ่มใหญ่ (15 นาที)	- ตัวแทนกลุ่มรายงาน - วิชยากรรวบรวมข้อสรุปและอภิปรายเพิ่มเติม	- ใบความรู้สำหรับ วิชยากร “แนวคิดที่ควรได้”
ประยุกต์แนวคิด - กลุ่มเล็ก (10 นาที)	- นักเรียนแบ่งกลุ่ม 5-6 คน อภิปรายตามประเด็นในใบงาน 2	- ใบงาน 2 - ใบ “คำมั่นสัญญา”

สื่อ

1. ใบงาน
2. ใบความรู้สำหรับวิชยากร “แนวคิดที่ควรได้”

ใบงาน 1
(โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เรื่อง การตระหนักรู้ในตน ครั้งที่ 4)

คำแนะนำ ให้รวมกลุ่ม 5-6 คน ร่วมอภิปรายให้ได้ข้อสรุปตามที่วิทยากรมอบหมาย (10 นาที)
 แล้วตัวแทนนำเสนอในกลุ่มใหญ่

หัวข้อ ให้พูดถึงลักษณะนิสัยของนักเรียนที่อาจเอื้อต่อการนำไปสู่การเสพยาบ้า
 ให้เพื่อนฟังทีละคน จากนั้นร่วมกันอภิปรายว่าแต่ละคนควรจะมีการปรับปรุง
 อย่างไรให้สอดคล้องกับคุณลักษณะของผู้ที่จะไม่ใช้ยาบ้า

ใบงาน2
(โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เรื่อง การตระหนักรู้ในตน ครั้งที่ 4)

คำแนะนำ ให้รวมกลุ่ม 5-6 คน ร่วมอภิปรายให้ได้ข้อสรุปตามที่วิทยากรมอบหมาย (5 นาที)

หัวข้อ ให้นักเรียนตกลงทำสัญญาต่อกันว่าแต่ละคนจะปรับปรุงตนเองอย่างไรบ้าง เพื่อให้สอดคล้องกับคุณลักษณะของผู้ที่จะไม่ใช้ยาบ้า โดยเขียนลงไปในใบ "คำมั่นสัญญา"

คำมั่นสัญญา"

ผม/ดิฉัน ชื่อ.....

ขอสัญญาว่าจะ.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

(.....)

วันที่.....

ลงชื่อพยาน (เพื่อนในกลุ่ม)

1.....

5.....

2.....

6.....

3.....

7.....

4.....

8.....

ใบความรู้สำหรับวิทยากร “แนวคิดที่ควรได้” (โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเรื่อง การตระหนักรู้ในตน ครั้งที่ 4)	
ประเด็นอภิปราย	แนวคิดที่ควรได้
คุณลักษณะที่เอื้อต่อการนำไปสู่การเสพยาบ้า	1. การขาดความรู้เรื่องโทษและภัยจากยาบ้า 2. การไม่เห็นในคุณค่าของตน 1. ความเข้าใจผิด 2. ชอบฟังพวผู้อื่น 3. ไม่เป็นตัวของตัวเอง

**โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมครั้งที่ 6 เรื่อง
ความภาคภูมิใจในตนเอง ครั้งที่ 1**

เวลา 50 นาที

จุดประสงค์การเรียนรู้: ภูมิใจในความสามารถของตนเอง

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม: 1. บอกถึงความสามารถที่ตนเองมีอยู่ได้
2. ตระหนักถึงคุณค่าของความสามารถที่ตนเองมีอยู่

สาระสำคัญ ความสามารถต่างๆ ย่อมมีอยู่ในบุคคลแตกต่างกันไป การฝึกให้นักเรียนตระหนัก
ในคุณค่าของตนเองย่อมส่งผลให้มีความรู้สึกด้านบวกกับตนเองมากขึ้น

กิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

ขั้นตอน	กิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	เนื้อหา/สื่อ
ขั้นสร้างความรู้สึก ประสบการณ์ - กลุ่มใหญ่ (10 นาที)	- นำเข้าสู่บทเรียนโดยวิทยากรนำ สันทนาด้วยคำถามว่า “นักเรียนมี ความสามารถอะไรบ้าง” - ฉายภาพยนตร์ VDO กรณีตัวอย่าง เรื่อง “ชีวิตที่เลือกได้” - วิทยากรสุ่มถามว่า กรณีศึกษามี ความสามารถอะไรบ้างที่เป็น ประโยชน์ต่อการหลีกเลี่ยงการใช้ยา บ้า	- VDO เรื่อง ชีวิตที่เลือกได้
ขั้นจัดระบบความคิด ความเชื่อ สะท้อนความคิด/อภิปราย - กลุ่มเล็ก (10 นาที)	- แบ่งกลุ่ม 5-6 คน อภิปรายตาม ประเด็นในใบงาน 1	- ใบงาน 1

ขั้นตอน	กิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	เนื้อหา/สื่อ
ความคิดรวบยอด - กลุ่มใหญ่ (10 นาที)	- ตัวแทนกลุ่มรายงาน - วิทยากร นำในการกล่าวชื่นชมในความสามารถของนักเรียนทุกคน พร้อมทั้งอภิปราย	
ประยุกต์แนวคิด - กลุ่มเล็ก (15 นาที)	- แบ่งกลุ่ม 5-6 คน อภิปรายตามประเด็นในใบงาน 2	- ใบงาน 2

สื่อ

1. “ VDO “
2. ใบงาน
3. ใบความรู้สำหรับวิทยากร

ใบความรู้สำหรับวิทยากร (โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เรื่อง ความภาคภูมิใจในตนเอง ครั้งที่ 1)
แนวคิดที่ควรได้ วิทยากรควรแนะนำให้นักเรียนได้ค้นพบความสามารถด้านต่างๆ อย่างเป็นรูปธรรม และชัดเจน นักเรียนแต่ละคน อาจมีความสามารถแตกต่างกัน วิทยากรควรให้การเสริมแรงที่เหมาะสมกับนักเรียน เมื่อนักเรียนได้ค้นพบความสามารถของตนเอง

ใบงาน 1

(โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เรื่อง ความภาคภูมิใจในตนเอง ครั้งที่ 1)

คำแนะนำ ให้รวมกลุ่ม 5-6 คน ร่วมกันอภิปรายเพื่อให้ได้ข้อสรุปตามประเด็นที่วิทยากรมอบหมาย (เวลา 10 นาที) หลังจากนั้นให้ตัวแทนกลุ่มรายงานหน้าห้อง

หัวข้อ ให้นักเรียนร่วมกันค้นหาความสามารถที่มีอยู่ในตัวสมาชิกกลุ่มทุกคน โดยไม่จำเป็นต้องเป็นความสามารถระดับสูง หรือการเรียนเก่งแต่เป็นความสามารถใดก็ได้ ที่เพื่อนๆ มี หากใครบอกว่าไม่มี ให้ร่วมกันค้นหา

หมายเหตุ: ความสามารถอาจมีมากกว่า 1 อย่าง

ใบงาน 2

(โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เรื่อง ความภาคภูมิใจในตนเอง ครั้งที่ 1)

คำแนะนำ ให้รวมกลุ่ม 5-6 คน รวมกันอภิปรายเพื่อให้ได้ข้อสรุปตามประเด็นที่วิทยากรมอบหมาย (เวลา 15 นาที)

หัวข้อ ให้นักเรียนร่วมกันจินตนาการว่าในอนาคต เพื่อนแต่ละคนจะใช้ความสามารถที่เขา มีอยู่จนประสบความสำเร็จอย่างไรได้บ้าง ร่วมกันแต่งเป็นเรื่องราวคล้ายๆนิทาน 1 เรื่อง

เนื้อหา VDO เรื่อง “ชีวิตที่เลือกได้”

ความยาว 10 นาที

ต่อเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัย เข้ามาพูดคุยกับนักเรียนรุ่นน้องในโรงเรียนที่ต่อเคยเรียนอยู่ เพื่อแนะนำการเตรียมตัวสอบเข้ามหาวิทยาลัย และเล่าถึงประสบการณ์ว่าเขาอ่านหนังสือหนักเกินไปในช่วงเตรียมตัวสอบเข้ามหาวิทยาลัย จนร่างกายรับไม่ไหว วันหนึ่งมีเพื่อนเอายาชนิดหนึ่ง มาให้กิน เพื่อจะได้อ่านหนังสือได้มากขึ้น เขารู้ว่านั่นคือยาบ้า ถึงแม้ว่าเขาอยากจะมีแรงอ่านหนังสือมากแต่เขาก็ไม่ได้กินเพราะรู้โทษภัยของมัน เขาจึงหาวิธีอื่นที่จะทำให้ร่างกายเขาพร้อมที่จะอ่านหนังสือและสอบได้ดีคือการออกกำลังกาย และเล่นดนตรี และข้อคิดที่เขามีให้ตนเองคือ “ปิดตาไม่ดู ปิดหูไม่ฟัง ปิดปากไม่กิน”

**โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมครั้งที่ 7 เรื่อง
ความภาคภูมิใจในตนเอง ครั้งที่ 2**

เวลา 50 นาที

จุดประสงค์การเรียนรู้: ภูมิใจในความดีงามของตนเอง

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม: 1. บอกถึงความดีงามที่ตนเองมีอยู่ได้
2. ตระหนักถึงคุณค่าของความดีงามของตน

สาระสำคัญ: ความดีงามต่างๆ ย่อมมีอยู่ในบุคคลแตกต่างกันไป การฝึกให้นักเรียนตระหนักในคุณค่าของตนเองย่อมส่งผลให้มีความรู้สึกด้านบวกกับตนเองมากขึ้นและคิดทำแต่สิ่งเป็นผลดี โดยไม่ต้องพึ่งยาบ้า

กิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม:

ขั้นตอน	กิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	เนื้อหา/สื่อ
ขั้นสร้างความรู้สึก ประสพการณ์ - กลุ่มใหญ่ (5 นาที) - กลุ่มใหญ่ (5 นาที) - กลุ่มใหญ่ (5 นาที)	- นำเข้าสู่บทเรียน โดยวิทยากรนำสนทนาด้วยคำถามว่า “นักเรียนเคยทำความดีอะไรมาบ้าง” และถามต่อว่า “เมื่อทำความดีแล้วรู้สึกอย่างไร” - ให้นักเรียนนำดอกไม้ไปมอบให้เพื่อนคนใดก็ได้ที่รู้สึกประทับใจหรือเขาเคยช่วยเหลือเราหรือคนอื่นที่เห็นว่าน่าประทับใจบอกถึงเหตุการณ์และความรู้สึกที่มีต่อเขาในครั้งนั้นพร้อมทั้งมอบดอกไม้ที่เตรียมมา - ครูสุ่มถาม 4-5	- ดอกไม้

ขั้นตอน	กิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	เนื้อหา/สื่อ
ขั้นจัดระบบความคิด ความ เชื่อ สะท้อนความคิด/อภิปราย - กลุ่มเล็ก (10 นาที) ความคิดรวบยอด - กลุ่มใหญ่ (10 นาที) ประยุกต์แนวคิด - กลุ่มเล็ก (15 นาที)	- แบ่งกลุ่ม 5 - 6 คน อภิปราย ตามประเด็นใน ใบงาน 1 - ตัวแทนกลุ่มรายงาน - วิทยากรนำอภิปราย - แบ่งกลุ่ม 5 - 6 คน อภิปราย ตามประเด็นใน ใบงาน 2	- ใบงาน 1 - ใบงาน 2

สื่อ

1. ใบงาน
2. ใบความรู้สำหรับวิทยากร “แนวคิดที่ควรได้”
3. ดอกไม้

ใบงาน 1 (โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เรื่อง ความภาคภูมิใจในตนเอง ครั้งที่ 2)	
คำแนะนำ:	ให้รวมกลุ่ม 5-6 คน ร่วมกันอภิปรายเพื่อให้ได้ข้อสรุปตามประเด็นที่วิทยากรมอบหมาย (10 นาที) หลังจากนั้นให้ตัวแทนกลุ่มรายงานในกลุ่มใหญ่
หัวข้อ:	ให้นักเรียนนึกถึงคุณความดีที่เคยทำไม่ว่าจะเป็นการกระทำเพื่อครอบครัว เพื่อนๆ แม้กระทั่งคนแปลกหน้าและบอกถึงความรู้สึกที่เกิดจากการกระทำนั้นๆ ร่วมกันอภิปรายว่าคุณงามความดีที่มีอยู่ในตัวเรา จะก่อให้เกิดผลดีต่อตนเองอย่างไรบ้าง

ใบงาน 2 (โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เรื่อง ความภาคภูมิใจในตนเอง ครั้งที่ 2)	
คำแนะนำ:	ให้รวมกลุ่ม 5-6 คน ร่วมกันอภิปราย เพื่อให้ได้ข้อสรุป ตามประเด็นที่วิทยากรมอบหมาย (เวลา 15 นาที)
หัวข้อ:	ให้นักเรียนเขียนแผนผังอธิบายความสัมพันธ์ระหว่าง คุณงามความดีที่แต่ละคนได้เคย กระทำความภาคภูมิใจ,ความรู้สึกดีต่อตนเอง การหลีกเลี่ยงไม่เสพยาบ้า นำเสนอเป็น ภาพการ์ตูน เพื่อความเข้าใจได้ง่าย

ใบความรู้สำหรับวิทยากร

(โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เรื่อง ความภาคภูมิใจในตนเอง ครั้งที่ 2

แนวคิดที่ควรได้

วิทยากรควรแนะนำให้นักเรียนได้ค้นพบความภาคภูมิใจ จากการที่ได้ทำความดีต่างๆ
 อย่างเป็นรูปธรรมและชัดเจน วิทยากรควรให้การเสริมแรงที่เหมาะสมกับนักเรียน เมื่อนักเรียนได้
 ค้นพบความภาคภูมิใจ

**โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมครั้งที่ 8 เรื่อง
ความภาคภูมิใจในตนเอง ครั้งที่ 3**

เวลาในการอบรม: 50 นาที

จุดประสงค์การเรียนรู้: ภูมิใจในตนเองที่ไม่ใช้ยาบ้า

- จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม: 1. บอกความรู้สึกภูมิใจที่ไม่ไปใช้ยาบ้า
2. ตระหนักถึงคุณค่าของผู้ไม่ใช้ยาบ้า
3. ระบุแนวทางการสร้างความภูมิใจในตนเองในการที่จะไม่ใช้ยาบ้า

สาระสำคัญ: ความดีงามหรือความสามารถต่างๆ ย่อมมีอยู่ในบุคคลแตกต่างกันไป การฝึกให้นักเรียนตระหนักในคุณค่าของตนเอง ย่อมส่งผลให้มีความรู้สึกด้านบวกกับตนเองมากขึ้นและคิดทำแต่สิ่งที่เป็นผลดี โดยไม่พึ่งยาบ้า

กิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

ขั้นตอน	กิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	เนื้อหา/สื่อ
ขั้นสร้างความรู้สึกประสบการณ์ - กลุ่มใหญ่ (5 นาที)	- นำเข้าสู่บทเรียน โดยวิทยากรนำสนทนาด้วยคำถามว่า “นักเรียนมีความภาคภูมิใจในตนเองในเรื่องอะไรบ้าง” - วิทยากรสุ่มถาม 5-6 คน - วิทยากร อ่านกรณีศึกษา เรื่อง “อุทาหรณ์ของวิชัย”	- บทสำหรับอ่าน “อุทาหรณ์ ของวิชัย”
- จับคู่ 2 คน (2 นาที)	- ให้เปิดเผยตนเอง โดยจับคู่แลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อตอบคำถาม “นักเรียนรู้สึกอย่างไรกับการกระทำของวิชัยและสมนึก”	
- กลุ่มใหญ่ (5 นาที)	- วิทยากรสุ่มถามความรู้สึก 4-5 คู่ โดยไม่ต้องสรุป	

ขั้นตอน	กิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	เนื้อหา/สื่อ
ขั้นจัดระบบความคิด ความเชื่อ สะท้อนความคิด/อภิปราย - กลุ่มเล็ก (15 นาที) ความคิดรวบยอด - กลุ่มใหญ่ (5 นาที) ประยุกต์แนวคิด - กลุ่มใหญ่ (10 นาที) ความคิดรวบยอด - กลุ่มใหญ่ (10 นาที)	- แบ่งกลุ่ม 5 - 6 คน อภิปรายตามประเด็นในใบงาน 1 - ตัวแทนกลุ่มรายงานที่ละประเด็น/วิทยากรนำอภิปราย เพื่อให้ได้ข้อสรุปครบตามแนวคิดที่ควรได้ - แบ่งกลุ่ม 5-6 คน อภิปรายตามประเด็นในใบงาน 2 - ตัวแทนกลุ่มรายงาน/วิทยากร นำอภิปราย เพื่อให้ได้ข้อสรุปครบตามแนวคิดที่ควรได้	- ใบงาน 1 - ใบความรู้สำหรับวิทยากร "แนวคิดที่ควรได้" - ใบงาน 2 - ใบความรู้สำหรับวิทยากร "แนวคิดที่ควรได้"

สื่อ

1. บทสำหรับอ่าน กรณีศึกษาเรื่อง "อุทหากรณีของวิชัย"
2. ใบงาน
3. ใบความรู้สำหรับวิทยากร "แนวคิดที่ควรได้"

ใบงาน 1
(โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เรื่อง ความภาคภูมิใจในตนเอง ครั้งที่ 3)

คำแนะนำ: ให้รวมกลุ่ม 5 - 6 คน ร่วมกันอภิปรายเพื่อให้ได้ข้อสรุปตามประเด็นที่วิทยากรมอบหมาย (เวลา 10 นาที) หลังจากนั้น ให้ตัวแทนกลุ่มรายงานในกลุ่มใหญ่

- หัวข้อ:**
1. จากกรณีศึกษานักเรียนคิดว่า วิชารู้สึกอย่างไรต่อการกระทำของตนเอง เพราะเหตุใด
 2. เพราะเหตุใดวิชจึงไม่ลองใช้ยาบ้าและถ้าวิชลองใช้ยาบ้า ตามที่สมนึกแนะนำ นักเรียนคิดว่าจะเกิดอะไรขึ้นกับวิช
 3. ให้นักเรียนช่วยกันบอกข้อดีของวิชที่ทำให้เขาไม่ไปเกี่ยวข้องกับยาบ้า
 4. นักเรียนรู้สึกอย่างไรที่วิชสามารถดูแลตนเองได้โดยไม่ต้องพึ่งพายาบ้า เพราะเหตุใด

ใบงาน 2

(โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เรื่อง ความภาคภูมิใจในตนเอง ครั้งที่ 3)

คำแนะนำ: ให้รวมกลุ่ม 5 - 6 คน ร่วมกันอภิปรายเพื่อให้ได้ข้อสรุปตามประเด็นที่วิทยากรมอบหมาย (เวลา 10 นาที) หลังจากนั้นให้ตัวแทนกลุ่มรายงานในกลุ่มใหญ่

หัวข้อ: นักเรียนมีวิธีสร้างความภูมิใจได้อย่างไรบ้าง โดยไม่ต้องพึ่งพายาบ้า

กรณีศึกษาเรื่อง “อุทาหรณ์ของวิชัย”
(โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเรื่อง ความภาคภูมิใจในตนเอง ครั้งที่ 3)

วิชัยอาศัยอยู่กับตาและยาย แม่ไม่เคยกลับมาอีกเลย ตั้งแต่ฝากวิชัยไว้กับตายายและไม่เคยส่งเสียเงินทองให้ตาและยายอีกด้วยและไม่เคยรู้ว่าพ่อ – แม่เขาหน้าตาเป็นอย่างไร นอกจากรูปภาพที่ยังคงเหลืออยู่ ตาและยายจึงเลี้ยงดูเขามาตามลำพัง วิชัยเองส่งสารตาและยายที่แก่แล้ว เขาจึงช่วยงานทุกอย่างที่ทำได้ เขาเป็นเด็กขยัน การเรียนพอใช้ วันหยุดเขาจะรับจ้างทำงานทุกอย่างที่มีคนจ้างเพื่อหารายได้ช่วยตายายอีกแรง

เมื่อปีที่ผ่านมามียาบ้าระบาดเข้ามาในหมู่บ้านมาก มันเข้ามาอย่างรวดเร็ว เด็กๆหลายคนพากันติดยาบ้า สมนึกเป็นเพื่อนรุ่นเดียวกับวิชัย เขาเรียนหนังสือห้องเดียวกันคือ ชั้น ม.2 บ้านของสมศรี ร่ำรวยขึ้นผิดตา สมนึกเองก็ขายยาบ้าด้วยเช่นกัน เขาเอายาบ้ามาให้วิชัยดูและบอกให้วิชัยขายจะได้เงินดีกว่ารับจ้างทำงานและมีเงินใช้มากมาย วิชัยตกใจมากที่ทราบว่ายาสมาชิกขายยาบ้า วิชัยจึงถามสมนึกว่า “นายขายยาพวกนี้ด้วยหรือเปล่า ” สมนึกตอบว่าใช่ เพราะมันสนุกดี ทำให้เขาเที่ยวได้มากขึ้น เขาอยากให้วิชัยลองดูสักครั้ง วิชัยไม่คิดจะทำเพราะเขาเห็นคนอื่นติดมันแล้วมีอาการคลุ้มคลั่ง อาละวาดทำร้ายตัวเองและคนอื่นโดยไม่รู้ตัว เขาจึงถามสมนึกว่า “ไม่กลัวเป็นเหมือนคนอื่นหรือ ” สมนึกบอกว่า “ไม่ติดหรอก เพราะใช้ครั้งละไม่มาก ” วิชัยเป็นห่วงเพื่อน จึงบอกกับสมนึกว่า “ใช้ทุกวันอาจเลิกไม่ได้” สมนึกหัวเราะและบอกว่าวิชัยคิดมาก

ในที่สุด เหตุการณ์ที่วิชัยกลัวก็เกิดขึ้นในบ่ายวันหนึ่ง วิชัยจำได้ไม่ลืม ตำรวจบุกจับบ้านที่ขายยาบ้า บ้านสมนึกต่อสู้กับตำรวจ พ่อแม่สมนึกถูกยิงตาย สมนึกเองก็ถูกจับ ภาพการยิงต่อสู้ของครอบครัวของสมนึกยังอยู่ในความทรงจำของหลายคนและวิชัยก็ยังจำภาพใบหน้าของสมนึกที่เห็นพ่อและแม่เสียชีวิตได้ดี ถึงตอนนี้วิชัยรู้สึกดีใจที่เขาไม่ทำตามทีสมนึกชักชวนให้ลองใช้และขายยาบ้า เขารู้สึกภูมิใจที่เขาก็ยังเรียนหนังสือและทำงานช่วยเหลือตาและยายได้โดยไม่ใช้สารเสพติด

.ใบความรู้สำหรับวิทยากร “แนวคิดที่ควรได้” (โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เรื่อง ความภาคภูมิใจในตนเอง ครั้งที่ 3)	
ประเด็นอภิปราย	แนวคิดที่ควรได้
1) จากกรณีศึกษา นักเรียนคิดว่าวิชัยรู้สึกอย่างไรต่อการกระทำของตนเอง เพราะเหตุใด	- รู้สึกภูมิใจและเห็นคุณค่าในตนเอง เพราะเขาเชื่อว่าเขามีความสามารถในตนเอง โดยไม่ต้องพึ่งยาบ้า
2) เพราะเหตุใดวิชัย จึงไม่ลองใช้ยาบ้าและถ้าวิชัยลองใช้ยาบ้าตามที่สมนึกแนะนำ นักเรียนคิดว่าจะเกิดอะไรขึ้นกับวิชัย	- เพราะเขาตระหนักในพิษภัยของยาบ้าและผลกระทบของยาบ้าต่อบุคคลรอบข้างและถ้าวิชัยใช้ยาบ้า ตามที่สมนึกแนะนำวิชัยอาจต้องถูกจับเช่นเดียวกับสมนึก
3) ให้นักเรียนช่วยกันบอกข้อดีของวิชัย ที่ทำให้เขาไม่ไปเกี่ยวข้องกับยาบ้า	- เป็นคนที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่คล้อยตามคำชักชวนของสมนึก
4) นักเรียนรู้สึกอย่างไรที่วิชัยสามารถดูแลตนเองได้ โดยไม่ต้องพึ่งพายาบ้า เพราะเหตุใด	- รู้สึกดีใจและภูมิใจที่ถึงแม้เขาจะยากจน ขาดพ่อแม่ดูแลแต่เขายังเป็นคนเชื่อมั่นในตนเอง ไม่คล้อยตามผู้อื่น
5) นักเรียนมีวิธีสร้างความภาคภูมิใจได้อย่างไรบ้าง โดยไม่ต้องพึ่งพายาบ้า	- ภูมิใจที่เป็นสมาชิกคนหนึ่งของคนรอบครัว - ภูมิใจในความสามารถของตนเอง - ภูมิใจที่ไม่ใช้ยาบ้า - ภูมิใจที่ตั้งใจเรียนหนังสือ - ภูมิใจที่เกิดมาเป็นคน

โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมครั้งที่ 9 เรื่อง
ความรับผิดชอบต่อสังคม ครั้ง 1

เวลา 50 นาที

วัตถุประสงค์การเรียนรู้: มีเจตคติที่ดีต่อบทบาทความรับผิดชอบของตนเองในการป้องกันตนเองจาก
การเสพติดยาบ้า เพื่อเป็นการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม

- วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม: 1. ระบุสภาพปัญหาที่เกิดจากการใช้ยาบ้า
2. ยอมรับถึงผลเสียของการใช้ยาบ้า
3. เสนอแนวคิดที่จะหลีกเลี่ยงตนเองจากปัญหาที่เกิดจากการใช้ยา

สาระสำคัญ: การแพร่ระบาดของยาบ้า ยังคงเป็นปัญหาที่ยากต่อการแก้ไข การที่ทุกคนมีเจตนา
ในการมีส่วนร่วมในความรับผิดชอบ ด้วยการดูแลตนเองไม่ไปเกี่ยวข้องกับยาบ้า
และแสดงออกในการให้ความร่วมมือในการป้องกันยาบ้า ในครอบครัวและชุมชน
ก็จะเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยลดการแพร่ระบาดของยาบ้าได้

กิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

ขั้นตอน	กิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	เนื้อหา/สื่อ
สร้างความรู้สึก ประสบการณ์ กลุ่มใหญ่ (10 นาที)	- นำเข้าสู่บทเรียน โดยวิทยากรนำ สนทนาด้วยคำถาม “นักเรียนคิดว่า จะเกิดปัญหาอะไรบ้าง ถ้ามีการใช้ ยาบ้า” - วิทยากรสุ่มถาม 3 - 4 คน - วิทยากรอ่านกรณีศึกษาเรื่อง “จอย” - ให้เปิดเผยตนเอง โดยครูถามว่า “นักเรียนรู้สึกอย่างไรกับเรื่องที่ได้ ยิน” - วิทยากรสุ่มถาม 3-4 คน โดยไม่ ต้องสรุป	- ปัญหาสุขภาพปัญหา ครอบครัวปัญหา อาชญากรรม - บทสำหรับอ่านเรื่อง “จอย”

ใบงาน 1

(โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เรื่องความรับผิดชอบต่อสังคม ครั้งที่ 1)

คำแนะนำ: ให้รวมกลุ่ม 5-6 คน ร่วมกันอภิปรายเพื่อให้ได้ข้อสรุป ตามประเด็นที่วิทยากรมอบหมาย (5 นาที) หลังจากนั้นให้ตัวแทนกลุ่มรายงานในกลุ่มใหญ่ๆ

- หัวข้อ:
1. นักเรียนคิดว่าเหตุใดจอยจึงติดยาบ้า
 2. ปัญหาการติดยาบ้าของจอยมีผลกระทบอย่างไรบ้าง

ใบงาน 2

(โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคม ครั้งที่ 1)

คำแนะนำ: ให้รวมกลุ่ม 5-6 คน ร่วมกันอภิปราย เพื่อให้ได้ข้อสรุป ตามประเด็นที่วิทยากรมอบหมาย (5 นาที)

หัวข้อ: เมื่อนักเรียนได้ทราบแล้วว่า การใช้ยาบ้าจะทำให้เกิดความเดือดร้อนแก่ผู้ขายยาบ้าเองและผู้ใกล้ชิด นักเรียนจะมีแนวคิดที่จะช่วยลดปัญหาที่เกิดจากการใช้ยาบ้า ได้อย่างไร

ใบความรู้สำหรับวิทยากร “แนวคิดที่ควรได้” (โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เรื่องความรับผิดชอบต่อสังคม ครั้งที่ 1	
ประเด็นอภิปราย	แนวคิดที่ควรได้
1) เหตุใดจอยจึงติดยาบ้า	- มีเพื่อนไม่ดี ชอบชวนเที่ยว - จอยเป็นคนง่ายต่อการถูกชักจูงให้ลอง - จอยไม่รับผิดชอบต่อตนเองไม่ไปรายงานตัวต่อศาล
2) ผลกระทบจากปัญหาของจอย	ผลต่อจอย - จอยถูกตำรวจจับ ต้องติดคุกเดือดร้อน ผลต่อครอบครัว - ทำให้ครอบครัวไม่มีความสุข เดือดร้อน - พ่อแม่ต้องไปขอยืมเงิน ทำให้มีหนี้สิน - พ่อเครียด จนเจ็บป่วย - สังคมไม่ยอมรับ
3) นักเรียนจะมีแนวคิดที่จะช่วยลดปัญหาที่เกิดจากการใช้ยาบ้า	- ไม่ลองใช้ยาบ้าแม้เพียงเล็กน้อย - ช่วยเผยแพร่ความรู้เรื่องยาบ้าให้แก่เพื่อนและคนใกล้ชิด - เมื่อพบเห็นเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับยาบ้า ควรแจ้งผู้ปกครอง ครู ตำรวจ เป็นต้น - มีส่วนร่วมในกิจกรรมรณรงค์ต่อต้านการเสพยาบ้า

กรณีศึกษาเรื่อง “ จอย ”

(โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเรื่อง ความรับผิดชอบต่อสังคม ครั้งที่ 1)

จอยเป็นลูกคนเดียวของพ่อแม่ เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในโรงเรียนประจำจังหวัด จอยมีเพื่อนสนิท 2 - 3 คนที่ชอบชวนไปเที่ยวอยู่เสมอ เป็นเหตุให้เรียนไม่ทันเพื่อน ผลการเรียนไม่ดี วันหนึ่งเพื่อนชวนให้ลองใช้ยาบ้า จอยก็ลองใช้ ได้ใช้แล้วครั้งหนึ่งก็อยากใช้อีก แล้วต่อมาจอยก็ถูกตำรวจจับข้อหาใช้ยาบ้าไว้ในครอบครอง พ่อแม่รักลูก ไม่อยากให้ลูกถูกขัง จอยบอกให้พ่อประกันตัว แต่พ่อแม่ไม่มีเงิน จึงขอร้องญาติผู้ใหญ่ให้ช่วยเหลือ ศาลตัดสินให้จอยถูกคุมประพฤติ 1 ปี โดยต้องรายงานตัวต่อศาลเดือนละ 1 ครั้ง ระยะเวลาแรกๆ ก็ไปรายงานตัวต่อศาล ต่อมาจอยไม่ยอมไปรายงานตัวอีก เมื่อไม่ได้รายงานตัวติดต่อกัน 3 ครั้ง ศาลจึงสั่งให้จำคุกญาติที่ไปประกันตัวให้ก็เดือดร้อนเพราะศาลริบเงินประกัน พ่อแม่จอยต้องไปกู้เงินเพื่อนบ้านเพื่อใช้หนี้ญาติที่ค้ำประกัน พ่อจอยเสียใจมากเครียด เล่นไพ่ในสองटक เป็นอัมพาต

**โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมครั้งที่ 10 เรื่อง
ความรับผิดชอบต่อสังคม ครั้งที่ 2**

เวลา 50 นาที

จุดประสงค์การเรียนรู้: มีเจตคติที่ดีต่อบทบาทความรับผิดชอบต่อตนเอง ในการป้องกัน
ครอบครัว จากการเสพและการแพร่ระบาดของยาบ้า

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม: 1. วิเคราะห์ความรู้สึกของนักเรียนต่อผู้ที่ติดยาบ้า
2. แสดงความคิดเห็นต่อบทบาทของตนเองในการป้องกันครอบครัว
จากยาบ้า

สาระสำคัญ: การแพร่ระบาดของยาบ้า ยังคงเป็นปัญหาที่ยากต่อการแก้ไข การที่ทุกคนมีเจตนาในการ
มี

ส่วนร่วมในความรับผิดชอบต่อ ด้วยการดูแลตนเองไม่ไปเกี่ยวข้องกับยาบ้าและแสดงออกใน
การให้ความร่วมมือในการป้องกันยาบ้าในครอบครัวและชุมชน ก็จะเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยลดการแพร่
ระบาดของยาบ้าได้

กิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

ขั้นตอน	กิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	เนื้อหา/สื่อ
ขั้นสร้างความรู้สึก ประสบการณ์ - กลุ่มใหญ่ (10 นาที)	- นำเข้าสู่บทเรียน โดยวิทยากรนำ สนทนาด้วยคำถาม “นักเรียนเคย ทราบข่าวว่ามีคนในครอบครัวเดือด ร้อน จากการที่สมาชิกในครอบครัว ใช้ยาบ้าบ้างหรือไม่” และ “นักเรียน รู้สึกอย่างไร” - วิทยากรสุ่มถามทีละคำถาม - วิทยากรอ่านกรณีศึกษาเรื่อง “ทุกข์ ของพิม”	- บทสำหรับอ่าน “ทุกข์ของ พิม”

ขั้นตอน	กิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	เนื้อหา/สื่อ
ขั้นจัดระบบความคิด ความเชื่อ สะท้อนความคิด/อภิปราย - กลุ่มเล็ก (15 นาที) ความคิดรวบยอด - กลุ่มใหญ่ (10 นาที) ประยุกต์แนวคิด - กลุ่มเล็ก (10 นาที) ความคิดรวบยอด - กลุ่มใหญ่ (10 นาที)	- ให้เปิดเผยตนเองโดยวิทยากรถามว่า “นักเรียนรู้สึกอย่างไรกับเรื่องที่ได้ยิน” - วิทยากรสุ่มถาม โดยไม่ต้องสรุป - แบ่งกลุ่ม 5-6 คน อภิปรายตามประเด็นในใบงาน 1 - ตัวแทนกลุ่มรายงาน วิทยากรรวบรวมข้อสรุปและอภิปรายเพิ่มเติม - นักเรียนกลุ่มเดิมอภิปรายประเด็นตามใบงาน 2 - ตัวแทนกลุ่มรายงาน วิทยากรรวบรวมข้อสรุปและอภิปรายเพิ่มเติม	- ใบงาน - ใบความรู้สำหรับวิทยากร “แนวคิดที่ควรได้” - ใบงาน 2 - ใบความรู้สำหรับวิทยากร “แนวคิดที่ควรได้”

สื่อ

1. กรณีศึกษา “ทุกข์ของพิม”
2. ใบงาน
3. ใบความรู้ของวิทยากร “แนวคิดที่ควรได้”

ใบงานที่ 1
(โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเรื่อง ความรับผิดชอบต่อสังคม ครั้งที่ 2)

คำแนะนำ ให้รวมกลุ่ม 5-6 คน ร่วมกันอภิปรายให้ได้ข้อสรุปตามที่วิทยากรมอบหมาย
 (5 นาที) แล้วตัวแทนนำเสนอในกลุ่มใหญ่

หัวข้อ 1. ถ้านักเรียนเป็นพิน นักเรียนจะรู้สึกอย่างไร เพราะเหตุใด
 2. ปัญหาในครั้งนี้ มีผลกระทบต่อใคร อย่างไรบ้าง

ใบงานที่ 2
(โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเรื่อง ความรับผิดชอบต่อสังคม ครั้งที่ 2

คำแนะนำ: ให้รวมกลุ่ม 5-6 คน ร่วมกันอภิปรายให้ได้ข้อสรุปตามที่วิทยากรมอบหมาย (10 นาที) แล้วตัวแทนนำเสนอในกลุ่มใหญ่

หัวข้อ: ในอนาคต หากนักเรียนมีครอบครัว จะมีแนวทางในการป้องกันการเสพติดของคนในครอบครัว
อย่างไรบ้าง

ใบความรู้สำหรับวิทยากร"แนวคิดที่ควรได้" โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเรื่อง ความรับผิดชอบต่องาน ครั้งที่ 2	
ประเด็นอภิปราย	แนวคิดที่ควรได้
1. ถ้านักเรียนเป็นพิน นักเรียนจะรู้สึกอย่างไร เพราะเหตุใด	- รู้สึกเหงา โดดเดี่ยว เศร้าใจ เสียใจ ที่มีเหตุการณ์เช่นนี้ เกิดขึ้นกับครอบครัวของตนเอง เป็นเพราะพินเสพยาบ้า จนมีอาการทางจิตและทำร้ายแม่จนได้รับบาดเจ็บ
2. ปัญหาในครั้งนี้ มีผลกระทบต่อใคร อย่างไรบ้าง	ต่อแม่ - แม่บาดเจ็บ ต่อพิน - พินไม่ไปเรียนหนังสือ, เสียขวัญ ต่อพ่อ - บ่วยทางจิตเพราะยาบ้า หมดยาจะต้องถูกจำคุก ต่อน้อง - ต้องรับรู้เหตุการณ์ที่ร้ายแรงของครอบครัวและไม่ได้รับความรัก ความอบอุ่นเต็มที่จากพ่อแม่
3. ในอนาคต หากนักเรียนมีครอบครัว จะมี แนวทางในการป้องกันการเสพยาบ้าของ คนในครอบครัวอย่างไรบ้าง	- หาความรู้เกี่ยวกับโทษและพิษภัยของยาบ้า - บอกให้ทุกคนรู้ถึงโทษและพิษของยาบ้า ตลอดจนสถาน การณ์เสี่ยงที่อาจนำไปสู่การเสพยาบ้าต่อครอบครัว - เมื่อพบเห็นพฤติกรรมที่น่าสงสัยของบุคคลในครอบครัว ควรจะมีการพูดคุยทำความเข้าใจกับบุคคลนั้น - กระตุ้นเตือนให้บุคคลในครอบครัว รู้เท่าทันสถานการณ์ เสี่ยงที่อาจนำไปสู่การเสพยาบ้า

กรณีศึกษาเรื่อง “ทุกข์ของพิม”

(โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคม ครั้งที่ 2)

พ่อของพิมชื่อ เดช พ่อเป็นคนดีขยันทำงาน รักครอบครัว เดิมพ่อรับจ้างทั่วไป ได้ค่าแรงวันละ 100 บาท แต่เมื่อพิมย้ายมาเรียน ม.1 ที่โรงเรียนในเมือง พ่อบอกว่า พ่อต้องหาเงินเพิ่มอีก เพื่อของพ่อเลยชวนพ่อไปตัดไม้ในป่ากับเสียบ่อ ที่นั่นเองพ่อบอกว่าคนงานคนอื่นเขาตัดไม้ได้มาก เพราะเขากินยาบ้ากัน พ่อเลยลองบ้าง ตอนแรกๆ พ่อว่าพ่อทำให้พ่อมีแรงขึ้น ตัดไม้ได้มาก บางวันได้ค่าแรง 200-300 บาท พ่อดีใจจึงกินเกือบทุกวัน ถ้าวันไหนไม่กินพ่อจะไม่มีแรงเลย พ่อกินเพิ่มมากขึ้นจากวันละ 1 เม็ดเป็น 2 เม็ด พ่อเหลือเงินกลับบ้านไม่ถึง 100 บาท เพราะต้องจ่ายค่ายาบ้า แม่ได้บอกให้พ่อเลิก แต่พ่อเริ่มติดยาแล้ว พ่อเริ่มหงุดหงิด โมโหง่าย ทะเลาะกับแม่บ่อยๆ

พ่อของพิมเริ่มเปลี่ยนไป พ่อเริ่มตีแม่ ระวังว่าแม่ไปเล่นหูเล่นตากับคนอื่น พ่อเริ่มรู้สึกว่าคุณข้างบ้านเป็นชู้กับแม่ และจะคอยมาทำร้ายพ่อ แม้ว่าพ่อเริ่มระวังเพราะติดยาบ้า วันนั้นพ่อหงุดหงิดมาก โกรธแม่ที่ไม่อยู่บ้าน พ่อเอาเหล้ามาดื่มอีก พอแม่กลับมา พ่อก็ว่าแม่ไปเที่ยวกับลุงข้างบ้าน แม่เถียงพ่อ พ่อโกรธมากเลยคว้ามีดทำครัวมาแทงแม่ พิมตกใจกลัวมากร้องเรียกแม่และตะโกนให้คนช่วย คนข้างบ้านจึงออกมาดูและพาแม่ส่งโรงพยาบาล ตำรวจมาถึงที่เกิดเหตุและจับพ่อไป พ่อตะโกนด่าลั่น ยายมาอยู่ที่บ้าน มาช่วยดูแลน้องชาย พิม อายุ 3 ขวบ แต่ยายก็แก่มากแล้วคงวิ่งดูแลน้องชายพิมไม่ไหว พิมเลยต้องหยุดเรียน มาช่วยดูแลน้อง พิมยังไม่มีหวังอะไรเลย พิมคิดถึงเพื่อนๆ และอยากไปโรงเรียน แต่คงต้องรอให้แม่หายดีก่อน

**โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมครั้งที่ 11 เรื่อง
ความรับผิดชอบต่อสังคม ครั้งที่ 3**

เวลา 50 นาที

จุดประสงค์การเรียนรู้: สามารถแสดงความคิดเห็นต่อบทบาทความรับผิดชอบต่อตนเองในการป้องกัน

ชุมชนจากยาบ้าและการแพร่ระบาดของยาบ้า

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม: 1. แสดงความคิดเห็นต่อบทบาทของตนเองในการป้องกันการแพร่ระบาดของยาบ้าในโรงเรียน

2. แสดงความคิดเห็นต่อบทบาทของตนเองในการช่วยเหลือประชาชนป้องกันการแพร่ระบาดของยาบ้าในชุมชน

สาระสำคัญ: การให้ความร่วมมือในการป้องกันยาบ้าในชุมชนเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยลดการแพร่ระบาดของยาบ้าได้

กิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม:

ขั้นตอน	กิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	เนื้อหา/สื่อ
ขั้นสร้างความรู้สึกประสบการณ์ - กลุ่มใหญ่ (10 นาที)	- นำเข้าสู่บทเรียน โดยวิทยากรนำสนทนาด้วยคำถาม"นักเรียนมีความเห็นอย่างไรกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของยาบ้าในปัจจุบัน" - ครูสุ่มถาม 3-4 คน - ให้นักเรียนอ่านข่าวร้องเรียนทางหนังสือพิมพ์ - หลังจากฟังข่าวจบ วิทยากรถามว่า "นักเรียนรู้สึกอย่างไรต่อข่าวที่ได้ยิน" - วิทยากรสุ่มถาม 3-4 คน โดยไม่ต้องสรุป	- ข่าวร้องเรียนทางหนังสือพิมพ์ คอลัมน์ "ฮ็อตเทอรี่โบ"

- สื่อ
1. ข่าวร้องเรียนทางหนังสือพิมพ์คอลัมน์ "ฮ็อต เทอรี่โบ"
 2. ใบงาน
 3. ใบความรู้สำหรับวิทยากร "แนวคิดที่ควรได้"

ใบงาน 1
(โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคม ครั้งที่ 3)

- คำแนะนำ:** ให้รวมกลุ่ม 5-6 คน ร่วมอภิปรายเพื่อให้ได้ข้อสรุปตามหัวข้อที่วิทยากรมอบหมาย (เวลา 10 นาที) แล้วส่งตัวแทนกลุ่มรายงานในกลุ่มใหญ่
- หัวข้อ:**
1. เหตุใดหมู่บ้านท่าทราย จึงมีการแพร่ระบาดของยาบ้าอย่างมาก
 2. ถ้านักเรียนอยู่ในชุมชนหมู่บ้านท่าทราย นักเรียนมีแนวคิดในการมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อ
การป้องกันการใช้ยาบ้าของตนเองและครอบครัวได้อย่างไร

ใบงาน 2
(โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคม ครั้งที่ 3)

คำแนะนำ: ให้รวมกลุ่ม 5-6 คน ร่วมอภิปรายเพื่อให้ได้ข้อสรุป ตามหัวข้อที่วิทยากรมอบหมาย
 (เวลา 15 นาที)

หัวข้อ: ในฐานะที่นักเรียนเป็นสมาชิกคนหนึ่งของโรงเรียน นักเรียนจะมีส่วนรับผิดชอบต่อในการป้องกัน
 การแพร่ระบาดของยาบ้าในโรงเรียนอย่างไร

ข่าวร้องเรียน “อ๊อด เทอร์โบ”
(โปรแกรมการฝึกอบรม เรื่องความรับผิดชอบต่อสังคม ครั้งที่ 3)

เรียนคุณอ๊อด เทอร์โบ ที่นับถือ

ผมเป็นพ่อของลูกชายคนหนึ่ง ซึ่งปัจจุบันกำลังตกเป็นทาสของยาบ้า ที่ระบาดเข้ามาในหมู่บ้านท่าทรายมาเป็นเวลานานแล้ว เด็กๆ วัยรุ่นพากันติดยาบ้าอย่างงอมแงม มีการซื้อขายกันอย่างโจ่งแจ้ง โดยไม่เกรงกลัวกฎหมายเมือง ทั้งๆ ที่พ่อแม่หลายครอบครัวได้พยายามแจ้งตำรวจอยู่เนืองๆ แต่ก็ไม่ได้รับความสนใจที่จะแก้ปัญหาอย่างจริงจัง เพียงแค่จับแล้วก็ให้ประกันตัวออกมาและยังคงกลับมาขายยาบ้าอีกจนชาวบ้านเกิดความเสื่อมระอา ทำให้หมู่บ้านท่าทรายแทบทุกหลังคาเรือนตกเป็นทาสของยาบ้า เกิดปัญหาลักขโมย จนถึง การก่ออาชญากรรม จนคนในชุมชนหมดหวังและกำลังใจในการแก้ปัญหาเสพติด ที่กำลังกระจายวงกว้างออกไปเรื่อยๆ

ผมขอความกรุณาให้คุณอ๊อด เทอร์โบ ช่วยเป็นสื่อในการบอกต่อไปยังผู้ใหญ่ที่มีอำนาจเพื่อมาช่วยกันแก้ปัญหานี้ให้กับหมู่บ้านผมด้วย ก่อนที่หมู่บ้านท่าทรายนี้จะกลายเป็นหมู่บ้านสารเสพติด แล้วผมก็ต้องเสียดู๊กขายของผมไป

ขอแสดงความนับถือ

พ่อของลูกชายคนหนึ่ง

ใบความรู้สำหรับวิทยากร “แนวคิดที่ควรได้” (โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคม ครั้งที่ 3)	
ประเด็นอภิปราย	แนวคิดที่ควรได้
1) เหตุใดหมู่บ้านท่าทราย จึงมีการแพร่ระบาดของยาบ้าอย่างมาก	- ชาวบ้านเบื่อกับที่จะร้องเรียน เพราะไม่ได้ผล ขาดผู้นำในการแก้ไขปัญหา - ผู้รักษากฎหมายขาดความรับผิดชอบ - คนในชุมชนไม่ช่วยกันอย่างจริงจัง
2) ถ้านักเรียนอยู่ในชุมชนหมู่บ้านท่าทรายนักเรียนมีแนวคิดในการมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการป้องกันการใช้ยาบ้าของตนเองและครอบครัวอย่างไร	ต่อตนเอง - หาความรู้เกี่ยวกับโทษและพิษภัยของยาบ้า - ไม่ลองใช้ยาบ้า - ไม่ไปอยู่ในแหล่งที่มั่วสุมกับการใช้ยาบ้า - รู้เท่าทันสถานการณ์เสี่ยงที่อาจนำไปสู่การใช้ยาบ้า ต่อครอบครัว - บอกให้รู้ถึงโทษและพิษภัยของยาบ้า ตลอดจนสถานการณ์เสี่ยงที่อาจนำไปสู่การใช้ยาบ้าต่อครอบครัว
3) ในฐานะที่นักเรียนเป็นสมาชิกคนหนึ่งของโรงเรียน นักเรียนจะมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการป้องกัน การแพร่ระบาดของยาบ้าในโรงเรียนอย่างไร	- เมื่อพบเห็นพฤติกรรมที่น่าสงสัยและอาจจะเกี่ยวข้องกับยาบ้าควรแจ้งให้ครูทราบ - กระตุ้นเตือนเพื่อให้รู้เท่าทันสถานการณ์เสี่ยงที่อาจนำไปสู่การใช้ยาบ้า - ให้คำแนะนำในทางที่สร้างสรรค์กับเพื่อน - ปฏิเสธเมื่อถูกชักชวนให้ไปใช้ยาบ้า - มีบทบาทในการจัดกิจกรรมรณรงค์ป้องกันการใช้ยาบ้า - รวมกลุ่มจัดกิจกรรมต่างๆ ในทางที่สร้างสรรค์ - ติดตามข่าวสารที่เกี่ยวกับการแพร่ระบาดของยาบ้า

โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมครั้งที่ 12

ปัจฉิมนิเทศ

เวลา 50 นาที

- จุดประสงค์การเรียนรู้:
1. เพื่อเป็นการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกันก่อนปิดกลุ่ม
 2. เพื่อให้นักเรียนได้ประมวลประสบการณ์ต่าง ๆ ที่แต่ละคนได้เรียนรู้ จากการเข้าร่วมโปรแกรม

กิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม:

ขั้นตอน	กิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	เนื้อหา/สื่อ
ขั้นสร้างความรู้สึกประสบการณ์ - กลุ่มใหญ่ (10 นาที) - จัดระบบความคิดสะท้อน/อภิปราย กลุ่ม 5-6 คน (10 นาที) - ขั้นความคิดรวบยอด - กลุ่มใหญ่ (10 นาที) - ขั้นการประยุกต์แนวคิด - กลุ่มใหญ่ (20 นาที)	- วิทยากรแจกการ์ดสีให้นักเรียนแต่ละคนเท่ากับจำนวนนักเรียนในกลุ่มและเขียนความรู้สึกดี ๆ ที่มีให้กับเพื่อนสมาชิกภายในกลุ่มคนละ 1 ใบ อาจเป็นสิ่งที่ประทับใจที่อยากขอบคุณ สิ่งที่ยากขอโทษ การให้กำลังใจ หรือแสดงความยินดี ให้เวลาสมาชิกเขียนให้กับเพื่อนทุกคน ในขณะที่นักเรียนกำลังเขียนการ์ดให้เพื่อนสมาชิก วิทยากรเปิดเพลง - แบ่งกลุ่มให้นักเรียนช่วยกันอภิปรายในประเด็นในใบงาน 1 - วิทยากรให้ตัวแทนกลุ่มออกมานำเสนอ และวิทยากรสรุปเพิ่มเติม - วิทยากรแจกใบงาน และให้นักเรียนแต่ละคนเติมลงไปว่า จากการเข้าร่วมโปรแกรมครั้งนี้ นักเรียนคิดว่าตนได้อะไรที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน - วิทยากรให้สมาชิกบอกกล่าวสิ่งที่อยากบอกเพิ่มเติมหลังจากได้ทำกิจกรรมเสร็จแล้ว - วิทยากรกล่าวสรุปและปิดกลุ่ม ร้องเพลงร่วมกัน	- การ์ดสี - เพลงบรรเลง - ใบงาน 1 - ใบงาน 2 - เทปเพลงข้ามสี่ทันดร

- สื่อ :
1. การ์ดสี
 2. เทปเพลงบรรเลง
 3. เทปเพลงข้ามสี่ทันดร

ใบงาน 1
(โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมครั้งที่ 12 ปัจฉิมนิเทศ)

- คำแนะนำ:** ให้รวมกลุ่ม 5-6 คน ร่วมอภิปรายเพื่อให้ได้ข้อสรุปตามหัวข้อที่วิทยากรมอบหมาย (เวลา 10 นาที) แล้วส่งตัวแทนกลุ่มรายงานในกลุ่มใหญ่
- หัวข้อ:**
1. นักเรียนรู้สึกอย่างไรเมื่อนักเรียนเป็นผู้มอบการตัดสินใจที่ดี ๆ ให้กับเพื่อน ๆ สมาชิกในกลุ่ม
 2. ขณะที่นักเรียนได้รับการตัดสินใจต่าง ๆ ที่เพื่อนสมาชิกมอบให้ นักเรียนรู้สึกอย่างไร
 3. นักเรียนได้ข้อคิดอะไรบ้าง จากการทำกิจกรรม

ใบงาน 2
(โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมครั้งที่ 12 ปัจฉิมนิเทศ)

ให้นักเรียนแต่ละคนเติมลงไปว่า จากการมาเข้าร่วมโปรแกรมครั้งนี้ นักเรียนคิดว่าตนได้อะไรที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นายวชิรา บุตรวัยวุฒิ
วันเดือนปีเกิด	7 มิถุนายน 2501
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	45 / 10 หมู่บ้านมิตรประชาวิลล่า ตำบลเสาธงหิน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี 11140
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	หัวหน้าสถานฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด
สถานที่ทำงาน	สถานฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2519	มัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดมกุฏกษัตริย์
พ.ศ. 2522	วท.บ. (จิตวิทยาอุตสาหกรรม) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
พ.ศ. 2534	กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ